

ΑΝΑΣΚΕΥΗ

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΘΑΥΣΣΕΩΣ ΑΝΔΡΟΤΤΟΥ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΗ-

ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΦΑΒΒΙΕΡΟΥ,

παρὰ τοῦ Λοχαγοῦ

ΚΑΡΠΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

1858 7870 5. Αθήναι.

Εἰς τὴν ἀγορὰν - Ἐν Ἀθηναῖς Νικηταζῶν
ἀντὶ 40 ἀλωρῶν

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΑΚΗ

ΟΔΟΣ ΝΤΕΚΑ, ΔΡΙΘ: 45

1837.

ε

Πρὸς τὸν Κύριον
ΙΩΑΝΝΗΝ ΑΜΒΡΟΣΙΟΝ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΕΝ ΟΛΗΣΣΩ
ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΔΑΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ.

Τῆς ἀνθρωπίνου χειρὸς τὰ τεράστια ἔργα
δὲν ἐδόξασαν κυρίως τὰς πόλεις. Κοινὰ ὡσεπι-
τοπλεῖστον καὶ εἰς τοὺς πεφωτισμένους καὶ εἰς
τοὺς βαρβάρους λαοὺς τὰ τοιαῦτα, ἔγιναν πάν-
τοτε παρανάλωμα τοῦ χρόνου καὶ θύραμα
τῶν μεγάλων ἐκείνων περιστάσεων, εἰς τὴν κα-
ταστρεπτικὴν δύναμιν τῶν ὁποίων καμμία δὲν
ἀνδίσταται δύναμις ἀνθρωπίνη.

Μόνη τῶν πόλεων ἐκείνων ἡ δόξα διαιωί-
σθη, ὅπου ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία εἰργάσθησαν
ἐπὶ τῶν μεγαλητέρων ἀντικειμένων τῆς ἀν-
θρωπίνου ἀξίας. Ἡ μνήμη τῶν Ἀθηῶν ὑ-
πάρχει ἐγγεγραμμένη εἰς τὰς πλάκας τῆς Ἀ-
θανασίας, διότι αὕτη ἔδοξε κίνησιν ἡθικὴν
εἰς τὸν παλαιὸν καὶ νέον Κόσμον τῆς Σπάρ-
της, τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Μακεδονίας ἡ πολε-
μικὴ δόξα κανὲν δὲν ἄφησε γόνιμον ἀποτέλε-
σμα, καὶ διὰ τοῦτο συμπεριέχεται εἰς τὴν Ἱ-
στορίαν, ὅπως εἰς τὰ μουσεῖα τοῦ Φειδίου καὶ
τοῦ Πρεξιτέλους τὰ ἄγωνα ἀριστουργήματα.

Δημιούργημα τῆς πολιτικῆς μεγαλοφυΐας, νεάνις εἰς τὸν ἔμπορικὸν κόσμον καὶ φιλόσοφος μητρὶά εἰς τὰ πρόσφυγα τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ πόλις τῆς Ὀδησσοῦ πρώτη ἔφερεν εἰς τοὺς κόλπους της τοὺς ἀνδρας ἐκείνους, ὅσοι ἐσκέφθησαν ἐπὶ τῆς φυσικῆς καὶ πολιτικῆς ἀξίας τοῦ Ἑλληνοσ, εἰργάσθησαν σχηματίζαντες τὴν ιδέαν των, καὶ ἔδωσαν κίνησιν ἠθικὴν τοιαύτην, ὅποια ἐκαρποφόρησε τὸ μέγα εἰς τὰ χρονικὰ τῶν αἰώνων Ἐπιχείρημα τοῦ 1821. Τῆς κινήσεως ταύτης τὸ νομιζόμενον τέρμα εἶναι “ ἀρχὴ μεζόνων ἀγώνων. „ Διαδοχικὴ εἰς τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν, θέλει φέρει, τῇ θεῖᾳ δυνάμει, λαμπρότερα τὰ ἀποτελέσματά της εἰς τὸ μέλλον.

Τοιαύτην ἡ πόλις ὑμῶν, Κύριοι! ἀπολαύει δόξαν θαυρατὴν εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν Ἴσορίαν, καὶ αἱ γενεαὶ ἀπασαί θέλουν πάντοτε προσφέρει φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτήν, ὡς πρότυπον ἔδραν τοῦ πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεκτῆθη, ἂν καὶ μὲ χειμάρρους αἱμάτων, ἡ τόσον πολῦτιμος πολιτικὴ ἀνεἴαρησις των.

Ἄν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαραστάσεως Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐνεδαρρύνθη νὰ ἠχῆσῃ τὴν πολεμικὴν σάλπιγγα ἀπὸ τὰς ὀχθὰς τοῦ Ἰστρου ἂν τὸ τολμηρὸν κίνημα τῆ-

το, ἀποτέλεσμα τῶν περιστάσεων, κατέπληξε τὴν ὑπερήφανον Δυναστείαν τῶν Ὀθωμανῶν, διεμέρισε τὰς πολυαριθμούς δυνάμεις των καὶ ὡς σύμμαχος ἰσχυρὸς ὠφέλησε τὴν ἀδύνατον Ἑλλάδα κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ Ἀγῶνός της, ἃς ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ πρώτη αἰτία, ἣτις ἔδοσε ψυχὴν εἰς αὐτὸ, αἱ κυριώτεραι ἐλπίδες, αἰτινες τὸ ἀνεπτέρουν, εἶναι αἱ προαιρετικαὶ θυσίαι τῆς Πόλεως Ὑμῶν, ὁ πατριωτισμὸς τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλήνων.

Γαίαν ἔχει ἐλαφρὰν ὁ Μέγας Ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον θρησκείας καὶ εὐσπλαγχνίας αἰσθημαζωηρὸν ὑψώνει ὑπεράνω τῆς τετριμμένης πολιτικῆς εὐλαβείας! Εἰς τὴν εὐεργετικὴν ἀνοχὴν τούτου ὀφείλονται αἱ εὐκολίαι τῶν πρώτων ἐργασιῶν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἱερὰ ψυχὴ τοῦ Εὐκλεοῦ, Εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος ἀγάλεται ἤδη θεωροῦσα ἀπὸ τὰς οὐρανίους μονὰς τετελεσμένην τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀπὸ τὸ δεσμῶν, εἰς τὰ ὁποῖα τὴν κατεδίκασαν δυσμενῆς τύχη καὶ ἀκαταμάχητοι περιστάσεις.

Ὑμεῖς, Κύριοι! ἂν καὶ μεμακρυσμένοι, δὴν ἐλείψατε βεβαίως εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς λαμπρᾶς ἐπιτυχίας τοῦ τόσον ἀνίσου Πολέμου τῶν Ὀμογενῶν Σας, οὐδὲ παύετε ἐπιθυμοῦντες τὴν πολιτικὴν πρόοδόν των ἀνάλογον, μὲ τὸν ὁποῖον

ἡ Θεία Πρόνοια τοὺς ἐπροίκισε προορισμόν.
 Ἐναντιρρήτως! ἡ νῦν ἐλευθέρα Ἑλλάς, ἃν καὶ
 ζύμη μικρά, προώρισται νὰ καδέῃ τὴν ἀρ-
 χαίαν Δέσιν τῆς, ἐπεκτεινομένη ἐπὶ τῆς πα-
 τρώας γῆς, προώρισται νὰ ἀπροάξῃ τὴν νη-
 πιώδη ἔτι κατάστασιν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς
 Ἀνατολῆς, προώρισται ἴσως νὰ λύσῃ τέλος
 πάντων τὸ μέγα περὶ αὐτῆς ζήτημα τῆς Εὐρω-
 παϊκῆς Διπλωματείας. Ἡ Δέσις, τὸ πνεῦμα, ῥή-
 σεις θεόπνευστοι, καὶ ἡ ἐνδοξὸς ἀρχὴ τῆς πολι-
 λιτικῆς τῆς ὑπάρξεως τὴν προκαλοῦσιν εἰς τὸ
 σάδιον τοῦτο.

Ὡς τοιοῦτοι ἐπιθυμεῖτε ἐπομένως νὰ θεωρῆ-
 τε εἰς τὴν Ἰσορίαν λαμπρυνόμενα τὰ ὀνόματα
 ἐκείνων, ὅσοι, πρωταγωνισαὶ τῆς σκηνῆς, ὠδή-
 σαν τὸν Στρατὸν εἰς τὴν δόξαν του, καὶ τὴν
 Πατρίδα εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν,
 τόσον διαφέρουσαν, εἰς ἐποχὴν, ἣτις ἤνοιξε σά-
 διον εἰς ὅλους, ὁμολογούμενον εἶναι, ὅτι τὰ ἀ-
 ναγεννώμενα πάθη καὶ ἡ ἰδιοποίησις τῆς δόξης
 ἀποβαίνουσι τόσον ἀτίθασσα, ὅσον εἶναι ὁ λό-
 γος περὶ τῶν προσφιλεστέρων πραγμάτων τῆς
 ἀνθρωπίνου φιλαυτίας. Πᾶσα ἐποχὴ, πᾶσα
 τάξις ἀνθρώπων, παρουσιάζει τοὺς ἀγαθοὺς καὶ
 τοὺς διεσραμμένους, τοὺς εἰλικρινεῖς καὶ ἀπατε-
 ῶνας, τοὺς ὠφελίμους καὶ ἐπιζημίους. Παρά-
 δοξον δὲν εἶναι, ἃν καὶ μεταξὺ τῶν νέων Ἰσο-

ριογράφων τοῦ Πολέμου θέλουν φανῆ αἱ φρι-
κτόταται ἀντιφάσεις, καὶ τὰ πάθη, ἢ ἡ πρό-
ληψις, ὀδηγοῦντα τὸν κάλαμόν των. Ὁ πό-
λεμος ἐσεφανώθη, καὶ ὅλοι δεικνύουσιν εἰς
τὴν σκηνὴν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀχιλλέως, πολ-
λότατοι σφετερίζονται τοὺς ἀγῶνας τῶν ἄλ-
λων, καὶ τινες Ἱστορικοὶ, ἀδιάφοροι εἰς τὸ
νὰ ἐπισήσωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὰς ἀνθρω-
πίνους ἀδυναμίας, προκατειλημμένοι ἢ ἐμβλέ-
ποντες εἰς σκοπεῖς, παραφθείρουσι τὴν ἀλή-
θειαν, νοθεύουσι τὰ πράγματα, καὶ ἀποκαθι-
σῶσιν οὕτω προβληματικὰ, ὅσα ἢ ἀμερολη-
ψία καὶ τὸ ἀπροσωπόληπτον ἤθελον διασαφή-
σει μὲ πλήρη εὐκολίαν.

Θεωρῶν, ὅτι εἰς τοιαύτην ὑπέπεσε παραδρο-
μὴν ὁ Συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν,
ἐκδοθείσης τῷ 1834, ἀπεφάσισα νὰ ἀνασκευά-
σω μέρος αὐτῆς, ὅσων δηλονότι πραγμάτων
διετέλεσα αὐτόπτης καὶ μέτοχος. Καμμία δὲν
μὲ ἐκίνησεν αἰτία δολίου σκοποῦ. Στρατιώτης
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀγῶνος, Στρατιώτης εἰς τὴν
εὐτυχῆ ἤδη ἀποκατάστασιν τῆς βασιλευομένης
Πατρίδος, δὲν δύναμαι, εἰμὴ νὰ ἦμαι ἕενος
παντάπασι τῆς πολιτικῆς ραδιουργίας, ἕενος
περισσότερον ὡς πρὸς τὰς προσωπικὰς ἀντι-
ποιήσεις.

Ἀφήσας τὸ ἔδαφος τῆς Ὀδησσοῦ ἀπὸ τοῦ

1821, δὲν ἀπεχωρίσθην ἀπ' αὐτὴν νοερῶς, καὶ
εἰς τὴν καρδίαν μου θάλλει πάντοτε ἡ μνήμη
τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν πολιτῶν της. Εἰς τού-
τους προσφέρω τὴν μικρὰν ταύτην ἱστορικὴν
Ἀνασκευὴν, βέβαιος, ὅτι θέλουσιν εὐχαριστηθῆ
βλέποντες τὴν ἀλήθειαν προεδρεύουσιν, καὶ
τὴν δικαιοσύνην ἀποδιδομένην εἰς τὸν οἰκίειον
τόπον.

Λεχθῆτε, Κύριοι! τὴν προσφορὰν μὲ ταύ-
την, μικρὸν τοῦ πρὸς Ὑμᾶς σεβασμοῦ μὲ τεκ-
μήριον, καὶ εὐχεσθε, ὥστε ἄλλοι, δόκιμοι ἐξ
ἐπαγγέλματος, νὰ τελειοποιήσωσι πρὸς τιμὴν
τοῦ ἔθνους τὴν νῆαν τοῦ Ἱστοριαν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 1 Αὐγούστου 1837.

Κάρπος Παπαδόπουλος
Δοχαστός.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ,

Τῶν παρὰ τοῦ Κυρίου Δ. Σουρμελῆ ἀνα-
φερομένων περὶ τοῦ Στρατηγῶ Ὀδυσσεύς Ἀν-
δρούτζου, τοῦ Συνταγματάρχου Καρόλου Φαβ-
βιέρν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τακτικοῦ Σώματος.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΟΥΣ ΑΝΑΡΟΤΤΟΥ.

Ὁ Στρατηγὸς Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτζου, πρὸ τῆς Ἑλλη-
νικῆς Ἐπαναστάσεως, ἦτον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπη-
ρεσίαν τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ Πασσᾶ, διωρι-
σμένος ἐσχάτως Στρατιωτικὸς Διοικητὴς (Καπετάνιος)
εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Λιβαδειᾶς. Ἀρχίνους καὶ ἐνεργητι-
κὸς ἔχαιρε σημασίαν ὄχι μικράν, καὶ ὡς τοιοῦτος κατηχή-
θη εἰς τὴν μέλλουσαν τοῦ ἔθνους κίνησιν κατὰ τῶν
Τούρκων.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἂν καὶ εἰς ξένην ὑπηρεσίαν ὑπάρχων, ἔ-
δειξε διὰ τῆς διαγωγῆς του, πόσῃν εἶχεν ἐπιθυμίαν περὶ
τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος. Πιστὸς λοιπὸν εἰς τοὺς
ὄρκους του, ἐνήργει, ἅμα ἐξεφθάγη ἢ Ἐπαναστάσει, μὲ
ἔλλην τὴν ἐτοιμότητα καὶ γενναϊότητα, ἀναλαβὼν μετὰ τὸν
ἐν Θερμοπύλαις θάνατον τοῦ Διάκου (α) τὴν Ἀρχηγίαν τῶν
ὄπλων τῆς Βοιωτίας, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ φανῇ διὰ
τῶν πράξεών του ἓνας τῶν διασῆμων προμάχων τῆς κιν-

(α) Ὁ Διάκος ὑπῆρχε πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως Ἀξιωμα-
τικός (Μπουλουκτζῆς) ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ Ὀδυσσεύς,
καπετανίου εἰς τὴν Λιβαδειάν.

δυνευούσης Πατριδος. Ἐντεῦθεν ἡ ὑπόληψις του ἐμγαλύνθη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ ὄνομά του κατέστη ἐπίφοσον εἰς τοὺς Τούρκους ἐν γένει καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς Ἀλβανούς. Τὴν ἀναντιρρόητον ταύτην ἀλήθειαν βεβαιόουσιν αὐτὰ τὰ πολεμικὰ ἐπιχειρήματά του μέχρι τῶν 1824, ὡς θέλομεν ἱστορήσει.

Ἀλλὰ ποία ἐστάθη ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὑποίαν ὁ Κύριος Δ. Σουρμελῆς, Ἀθηναῖος, κατεφέρθη ἐναντίον τοῦ ἐνδόξου τούτου Ἄνδρος μὲ τὴν μεγαλητέραν πικρίαν καὶ ψευδολογίαν; Ἄς ἐξηγηθῶμεν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσην προσπάθειαν καὶ ἀνδρείαν ἔδειξαν διὰ τὴν κυρίευσιν τῆς Ἀκροπόλεως εἰς τὸ διάστημα ἐνὸς καὶ ἡμίσεως χρόνου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξ ἐναντίας ὑπέπεσον ἀσυμβίβαστον διαίρεσιν μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ τοῦ Φρουρίου. Διηρημένοι εἰς δύο κόμματα, δὲν εἶχον τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην τοῦ νὰ καθέξη τὸ Φρούριον ἢ μία φατρία, οὐδὲ ἐσυμβιβάζοντο νὰ τὸ διαφυλάξωσι καὶ αἱ δύο. Ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ κινδύνου, τὸν ὑποῖον ἐπαπειλεῖ ἐν γένει ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Δράμαλη, ἡ Ἀκρόπολις παρεδόθη εἰς τὸν Ὀδυσσεά μέχρι τῆς συστάσεως μιᾶς τακτικωτέρας καὶ ἰσχυρωτέρας Ἐθνικῆς Διοικήσεως. Ἀλλ' εἰς τὴν περᾶν τῆς παραδόσεως ταύτης δὲν ἦτο σύμφωνον καὶ ἐκαίνο τὸ μέρος τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τὸ Φρούριον. Αὐτοὶ συνέλαβον μέγα μῖσος κατὰ τοῦ Ὀδυσσεως, καὶ μεταξὺ τούτων ἕνας καὶ ὁ Κ. Σουρμελῆς, ἐλθὼν ἀκολούθως ἠνώθη, καὶ εὐρὼν τὴν περίστασιν, ἐξεφράσθη κατ' αὐτοῦ τὰ ἐξ ἀμάξης, προσάπτων κατηγορίας ἀνυπάρχτους, καὶ παρεσάγων συμβεβηκότα ὅπως δισίλου ψευδῆ.

Κατὰ πρῶτον εἰς τὸ προσείμενον τῆς Ἱστορίας του λέγει. « Μ' ὄλον ὅτι ἤμην παρὼν καὶ αὐτόπτης τῶν πολ-
» λῶν, ἀφ' ὅσα διαλαμβάνει ἡ Ἱστορία, εὐρον ὁμως εἰς
» μερικὰ πολλὰς δυσκολίας. »

Ἐπεὶ δὲ δὲν μᾶς ἐξηγεῖ ὁ Συγγραφεὺς, εἰς ποῖα ἐκ τῶν πολλῶν ἤγον παρῶν καὶ αὐτόπτης, καὶ εἰς ποῖα ἔχι, ἐμποροῦν νὰ πιστεύσωσι πολλοὶ, ὅτι καὶ τὰ τοῦ 1822 ἔτους διατρέξαντα εἰς τὰς Ἀθήνας εἶδεν αὐτοψί. Ἀλλ' ἡμεῖς δεβαιώνομεν τὸν Ἀναγνώστην, ὅτι ὅχι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχεν ὁ Κ. Σουρμελῆς τότε, ἐλθὼν τὸ ἐπόμενον ἔτος (1823) ἀπὸ τὴν Τουρκίαν.

Ὁ Κ. Σουρμελῆς Βιβ. Β'. Κεφ. Β'. §. 8. λέγει.
 « Οὗτος δὲ (ὁ Ὀδυσσεὺς) φύσει πονηρὸς καὶ πανουῆρος,
 » ἐνεδύθη ὄλην τὴν ἀλωπεκῆν, ποιούμενος συχναὶ συνεν-
 » τεύξεις μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ Νικητᾶ, ὑποχωρῶν
 » αὐτοῖς διὰ λόγῳ τὸ φροῦρον, καὶ ἀφελούμενος ἀπὸ τὴν
 » ἀπλότητα τῶν δύο τούτων, εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ τὴς
 » ἀπατήσῃ καὶ ἄλλως πως. » κ. τ. λ. Καὶ παρακατιῶν.
 » Ὁ Ὑψηλάντης ἐπέισθη μὲν, ἀλλ' ἐφύλαξε τὴν ἠγεμο-
 » νείαν διὰ τὸν ἀδελφόν του Ἀλέξανδρον καὶ οὕτως κα-
 » τήρωσσε τὸ σκοπούμενον. Ταῦτα ἐπληροφορήθη ἐγὼ
 » ἀπό τινα συνταγῶν. »

Διὰ νὰ βάλῃ βάσιν εἰς τὰς ἐπομένας ψευδολογίας, καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ τὸν πλέον δριμύτερον τρόπον τὴν κατηγορίαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖος, καλεῖ αὐτὸν *Η α μ π ὀ ν η ρ ο ν* κ. τ. λ. Πῶς δύναται τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἀπατήθη ἀπὸ μίαν τοιαύτην πρότασιν τοῦ Ὀδυσσεῖος, νὰ δεχθῆ ἠδυνάτοι τὴν ἠγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ τὴν ἐπιφυλάξῃ διὰ τὸν ἀδελφόν του; Τὸ αἶσθημα τοῦ Ὑψηλάντου ὡς πρὸς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ἑθνικοῦ γνωρίζει καθεὶς. Γνωρίζει ἐπίσης καθεὶς, μὲ ποῖον ὁ Ὑψηλάντης συνετέλεσε πόνον εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Ὅσον πνεῦμα καὶ ἀνείχετο ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐς ἐρεῖτο ὁμως τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἤγον ἀδύνατον νὰ τὸν πείσῃ εἰς ἓνα σκοπὸν τῶσον ἰδανικὸν καὶ γελοιώδη. Μεγάλως ἀδικεῖ ὁ Συγγραφεὺς καὶ

τούς δὺν ὡς πρὸς τοῦτο. Καὶ ποῖον σκοπὸν ἤθελε νὰ κατορθώσῃ ὁ Ὀδυσσεύς; Τὸ νὰ ἐξουσιάσῃ τὸ φρούριον; ἀλλ' αὐτὸ ἦτον πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Τὸ νὰ ᾔναι Σωματάρχης; καὶ αὐτὸ εἶχεν ἀποκτήσει ὄχι εἰς τὰς Ἀθῆνας διὰ τῆς ραδιουργίας, ἀλλὰ πρότερον ἔτι διὰ τῆς ἀξιοτιμῆς του. Διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ψεῦδος του ὁ Συγγραφεὺς, φέρει ἀπόδειξιν, ὅτι ἐπληροφορήθη ταῦτα ἀπὸ ἑνα συνεταῖρόν των. Ἀλλὰ αὐτὸς δὲν ἔχει ὄνομα; Τοῦτο ἀποδεικνύει τὸ ψεῦδος καὶ τὴν δειλίαν τοῦ Συγγραφέως. Ὁ ἱστοριογράφος πρέπει νὰ σαφηνίσῃ, ὅσα ἀναφέρει, νὰ κρίνῃ τὸ πνεῦμά των, καὶ νὰ δίδῃ λόγον εἰς τὰς αἰτίας των. Τοιοῦτοτρόπως τὸν πιστεύει ὁ Ἀναγνώστης ὡς εἰλικρινῆ. Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων παρατηρήσεων αὐτὸ κρίνῃ καθῆς, ὅποιος ὁ Κ. Σουρμελιῆς ἀκολουθεῖ ἀληθείας εἰς τὸ Σύγγραμμά του.

Ἐν τῷ αὐτῷ Βιβλ. καὶ Κεφ. §. 9, λέγει· «*Ἔτα ἐνεργεῖ*
 » *διὰ τῶν Προκρίτων τῆς Αἰθαλίας, παροικούντων ἤδη*
 » *ἐνταῦθα, νὰ ἐκλεχθῆ Ἀρχιστράτηγος τῆς Ανατολικῆς*
 » *Ἑλλάδος· καὶ, Συνελεύσεως γενομένης Ἀθηναίων, Θη-*
 » *σαίων, Αἰθαλιῶν, χειροτονεῖται Ἀρχιστράτηγος διαζώ-*
 » *σαντος αὐτῷ τὴν σπάθην τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηῶν*
 » *ἐπινοημένου τὰ κατ' ἐσχῆν.* »

Πῶς ἀποσιωπᾷ ὁ Κ. Σουρμελιῆς τοὺς προκρίτους τῶν Σαλώνων, Ταλαυτίς καὶ Εδρύπου; τοὺς Ἀρχιερεῖς Ἀθηῶν, Θεῶν καὶ Καρυστίας; ὅλους ὑπογεγραμμένους εἰς τὸ ἔγγραφον τῆς ἐκλογῆς τῆς Ἀρχιστρατηγίας τοῦ Ὀδυσσεύς; Καὶ ποῖα ἦτον ἡ περίστασις, καθ' ἣν ἐκλέχθη ὁ Ὀδυσσεύς Ἀρχιστράτηγος; Κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ὁ Σουλτάνος ἔλαβε σχέδιον νὰ μᾶς ἐξουλώσῃ, καὶ χύνει τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν Τουρκῶν του εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον· τὸ Μεσολόγγιον πολιορκεῖται, ἡ Πελοπόννησος πλημμυρεῖ ἀπὸ ἐχθρούς, ὁ Μεχμέτ Ρουσιούτ Πασᾶς ἐπαπειλεῖ τοῦς Ἕλληνας ἐρχόμενος πα-

ρὰ πόδας τῶν ἄλλων Τύρκων. Οἱ Ὁἰλληγοες εἰς τὴν περι-
 ρασίη ταύτην ἐντρομοὶ εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν.
 Σὺ δὲ ποῦ ἦσαν τότε Κ. Σουρμελῆ; Σιωπᾶς; Τοιαύτη ἦτον
 ἡ περίστασις, καθ' ἣν ἔλαβε τὴν Ἀρχιερατηγίαν τοῦ τμή-
 ματος τούτου τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὁ Ὀδυσσεύς.

Ἐν τῷ αὐτῷ Βιβλ. καὶ Κεφ. §. 10. λέγει α Ἐν το-
 » σούτῳ διὰ τὰ φανῆ τρομερὸς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ
 » τὰ δεῖξῃ ὅποιος φύσεως εἶναι, συλλαμβάνει διὰ νυκτὸς
 » δύο ξένους, καὶ τοὺς κρεμᾷ εἰς ἀγγχόνην. Ἱερέα δὲ
 » τινα ζῶντα κτίζει ὄφθιον, ἕως ὅτου ἀπέπνευσε, διὰ τὰ
 » εὐχαριστήση μὲ τοιαύτην θυσίαν τὸν δαίμονά του, ὅτι
 » ἦν ἀσπικδος ἐχθρὸς τῶν Ἱερωμένων, τῶν ὁποίων τὸν
 » φόνον ἐδοῖαζεν οἰωνὸν αἴσιον. Ἰδοὺ δόξα ἀλλόκοτος!

Χωρὶς τὰ φέρωμεν πολλὰς ἀποδείξεις, ὁ Ἀναγνώστης
 δύναται τὰ ἐννοῆσῃ ἐκ τῶν ἐπομένων, ἂν ἡ κατὰ τοῦ Ὀ-
 δυσσεύος ἐκφρασις τοῦ Κ. Σουρμελῆ ἦναι ἐλικριυῆς καὶ
 ἀπαθῶς γεγραμμένη.

Ἐρωτῶμεν· διατί ὁ Συγγραφεὺς δὲν ἐξηγεῖ τὰς αἰτίας
 τοῦ θανάτου τῶν εἰρημένων; . . . Ἄς ἀποκριθῶμεν ἡ-
 μεῖς. Γνωρίζει καθέις, ὅτι δὲν ὑπῆρχον κατὰ τὸ 1822 ἔ-
 τος Στρατιωτικοὶ Νόμοι· παρεδέχθησαν μὸλις κατὰ τὸ
 1823 οἱ Γαλλικοὶ Νόμοι ἀπὸ τὴν ἐν Ἀστρα Β' Ἐθνοσυ-
 νέλευσιν. Οἱ δύο ξένοι, ὡς λέγει, δὲν ἐφρονεύθησαν, διὰ τὰ
 τρομάξουν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ὡς ἄνθρωποι ἔνοχοι κακουρ-
 γίας ἐσχάτου βαθμοῦ, ὅποιοι τὴν σήμερον δικάζονται καὶ
 φωνεύονται ἀπὸ τὸ ἀρμόδιον Δικαστήριον. Καὶ, διότι δὲν
 ἦσαν τότε Νόμοι, δὲν ἔπρεπε τάχα τὰ περιστέλλεται καὶ
 ἡ κακουργία; δὲν ἔπρεπε τάχα ὁ ἱερός ἀγὼν τὰ συνοδεύ-
 εται μὲ τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν τιμιότητα; Νόμοι δὲν ὑπῆρχον
 τότε· ὑπῆρχεν ὁμῶς ἡ φωνὴ τῆς κινδυνευούσης πατρίδος,
 ἀνωτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ Νόμου, καὶ τῆς φωνῆς ταύτης ἐνερ-
 γοὶ ἦσαν αὐτοὶ ἐκεῖνοι, ὅσοι ἔδδον τὰ κρήτων κατὰ τῶν

ἐχθρῶν της. Τὸ κακούργημα πάντοτε θεωρεῖται τοιαῦτον, καὶ ἂν ὁ κακούργησας ἐτιμωρήθη ὅχι διὰ τῆς τακτικῆς οὐδού. Τὰ πράγματα παρομιῶν περιστάσεων θεωροῦνται, Σουρμελῆ μου! σχετικῶς. Ἐπειτα εἰάν ἡ πράξις αὐτῆ ἐγίνετο, διὰ νὰ τρομάξουν οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς λέγεις,) τάχα δὲν εἶδόνατο Ἀθηναῖους νὰ φονεύσῃ ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὅχι ξένους; Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεύς δὲν εἶχε τοιαῦτα αἰσθήματα.

Ὁ κτισθεὶς Ἰερὺς ἦτον, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι, προδότης τῆς Πατρίδος, δηλ. γραμματοκομιστῆς τῶν Τούρκων καὶ κατὰσκοπος τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων, διευθυνόμενος παρὰ τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ, Φερνάρχη τῆς Εὐβοίας. Εἶχε τὴν οἰκογένειάν του ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πασᾶ, ἀσφαλισμένην εἰς τὸ προάστειον τῆς Χαλκίδος, εἰς χωρίον Χάλια, καὶ ἐπηγγέλλετο τὸν κατὰσκοπον. Ὁ θάνατός του ἐχαροποίησεν ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα. Ὁ Ὀδυσσεύς ἦτον διευθυντῆς τῶν Στρατευμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, καὶ ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐσωτερικὴν εὐταξίαν καὶ πρόοδον τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλων. Καὶ διότι ἐπαίδευσεν τὴς κακούργους καὶ τὸν καταχθόνιον προδότην, εἶναι δικαίον νὰ στηλιτεύηται ἀπὸ τὸν Κ. Σουρμελῆν ἀκρίτως καὶ παραλόγως; Μὴ δὲν εὐρέθησαν εἰς τοιαύτην λυπηρὰν ἀνάγκην καὶ ὁ Θ. Κωλοκοιτώνης πολλάκις εἰς τὴν Πελοπόννησον, πολλοὶ ἄλλοι Ὀπλαρχηγοὶ εἰς διάφορα μέρη καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς, καὶ ὁ Στρατάρχης Δ. Ὑψηλάντης (εἰς τὰ 1829;) θέλων λοιπὸν νὰ προσάψῃ μῶμον εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ὀδυσσεύς ὁ Κ. Σουρμελῆς, τί ἄλλο ἔκαμε, εἰμὴ μίαν ψευδοῖστορίαν;

Βιβ. Β'. Κεφ. Β', §. 12. « Ἡ Κοινότης τῶν Ἀθηνῶν » (λέγει) ἐκοῦσα ἄκουσα πληρόναι μὲν μισθοὺς 500 » Στρατιωτῶν, ἀλλ' αὐτὸς παραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ

» 35ο Ἀθηναίους ἀμισθῶτους ὑπὸ Ὀπλαρχηγούς Ν. Σα-
» ρῆν κ. τ. λ. »

Ὁ Συγγραφεὺς τῶν Ἀθηνῶν, εἴτε θέλων νὰ σχηματίσῃ
θάσιμον κατηγορίαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύως, εἴτε διότι πά-
ρωρα ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν ἐγνώριζε τὰς πε-
ριστάσεις, ἐσύναφεν ὅλην τῶν διατρεξάντων εἰς τὰς Ἀθή-
νας ἀπὸ τὸ (1823) ἔτος, ἐνώσας αὐτὴν μὲ τὴν τῆ (1822).
Ἐν συντόμῳ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι οἱ μὲν 35ο Ἀθη-
ναῖοι ἐκστράτευσαν τὸ (1822) ἔτος, οἱ δὲ 500 μισθοὶ ἐ-
δόθησαν τὸ 1823, οἱ ἄλλες λόγως καὶ δι' ἄλλας περιστάσεις.

Αὐτόθι §. 13 λέγει. « Ὁ δὲ νέος Ἀρχιστράτηγος ἀπαν-
» τηθεὶς μὲ τὸν ἐχθρὸν εἰς Βελίτζαν, χωρίον τῆς Βοιωτί-
» ας, ὅπως ἀναγκαζόμενος νὰ συνάψῃ μάχην τρέπεται εἰς φυ-
» γὴν, πρῶτος αὐτὸς τρέχων ὅσον τάχιστα διὰ τῆς ὤκυ-
» ποδίας αὐτοῦ. (ἦν γὰρ ὠκυποδέστατος τῶν Ἑλλήνων,
» ὑπερτρέχων καὶ τὸν ἄριστον ἵππον.) τὸ δὲ στρέψιμα ἀ-
» κολουθοῦν τὰ ἔχη τοῦ Ἀρχηγοῦ, μόλις μετὰ δύο ἡμέ-
» ρας ἐδυνήθη νὰ τὸν εὔρη εἰς τὰ θουὰ καὶ δάση. »

Ἐνταῦτα χρεωστοῦμεν νὰ διηγηθῶμεν τὴν ἀναφερομένην
ἐκστρατείαν περιστοτικῶς, διὰ τὰ γνωρίσματα καθέως τὴν δια-
φορὰν τῶν λεγομένων παρὰ τοῦ Συγγραφέως. Πρὶν δὲ τῆτος,
τὸν λέγομεν, ὅτι ἡ μάχη αὐτὴ δὲν ἐγένετο, ὡς λέγει, εἰς τὴν
Βελίτζαν, ἀλλ' εἰς τὸ Μοναστήρι Παναγία πλησίον τοῦ
Δαδίου, χωρίου τῆς Βοιωτίας, ἀπέχοντος τοῦ Μοναστηρίου
114 τῆς ὥρας.

Ὁ Ὀδυσσεύς, ἅμα παρέλαβε τὸ Φρούριον ἀπὸ τοὺς Ἀ-
θηναίους, ἔλαβε καὶ ὅλην τὴν εὐθύνην περὶ τῆς ἀσφαλεί-
ας αὐτοῦ. ἐπειδὴ, ἀφοῦ εἰσέβαλεν ὁ Δράμαλης εἰς τὴν
Πελοπόννησον μὲ ἓνα χεῖμαρξόν Τούρκων, διεύθυνεν
ἀκολουθῶς καὶ ὁ Μεχμέτ Ρουσιζούτ Πασσᾶς 12 ἄλλας
χιλιάδας Τούρκους πρὸς τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν. Ὁ

Ὀδυσσεὺς ὑποπεύων δικαίῳ τῷ λόγῳ τὴν πολιορκίαν τοῦ Φρουρίου, ἐπεχείρησεν ὅσον τάχος νὰ τὸ ἐφοδιάσῃ, καὶ ἐπισκευάσῃ ἀπὸ ὅλα τὰ χειώδη, ὅσα ἀπαιτοῦντο διὰ μίαν πολιορκίαν. Πλὴν ποῖα ὑπῆρχον τὰ μέσα; Ποῦ αἱ ἐθνικαὶ ἀποθῆκαι τροφῶν; Ποῦ μηχανικόν; Ποῦ χρηματικόν; ποῦ ἐθνικὸν ταμίον; Ἐφοδιάζει λοιπὸν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸ Φρούριον μὲ τὰς ἀναγκαίας τροφάς, ἐπισκευάζει τὰ Κανοσοστάσια καὶ τὰ διεφθαρμένα τείχη, προβλέπει ὕλην πρὸς κατασκευὴν πυρίτιδος, καὶ ἕμέσως στήνονται ἐργοστάσια ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Φρουρίου δι' αὐτὴν. Καὶ μὲ ποῖα ἐξόδα; Ἰδοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὴν κυρίευσιν τοῦ Φρουρίου, παρέδωκαν τὴν Συνθήκην καὶ ἐθανάτωσαν τοὺς Τούρκους· τὴν δὲ περιουσίαν αὐτῶν μὴ συμφωνήσαντες νὰ διανεμηθῶσιν, εἶχον προφυλαγμένην εἰς ἀποθήκας. Κατέφυγον τότε πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα, διὰ νὰ τοὺς κάμῃ δικαίαν διανομὴν τῶν λαφύρων τούτων. Ἐκ ταύτης τῆς περιστάσεως — ὠρελούμενος ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ προτιμῶν μᾶλλον νὰ οἰκονομήσῃ τὴν μεγαλητέραν περὶ τοῦ Φρουρίου ἀνάγκην, λέγει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· « Τὰ λάφυρα ταῦτα δὲν δύναμαι νὰ σᾶς διανέμω εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὑποίαν εὐρίσκονται· τὰ ὄπλα, οἱ ἀδάμαντες, τὰ μαρμαίρια, τὰ φορέματα κ. τ. λ. εἶναι ἄνισα· καὶ, διὰ νὰ γίνῃ δικαία διανομὴ, πρέπει νὰ σχηματισθῇ ἕμέσως ἐκ τῶν τιμιωτέρων Ἀθηναίων μία Ἐπιτροπή, διὰ νὰ πωλήσῃ αὐτὰ ἐπὶ δημοπρασίας, καὶ τότε δύναμαι νὰ σᾶς διανέμω τὰ χρήματα μὲ δικαίαν ἀναλογίαν. » Ἡ Ἐπιτροπὴ διορισθεῖσα ἐτελείωσε τὰς ἐργασίας της. Τότε ὁρίλει ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ ἀπορίας τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμίου, περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἀσφαλισθῇ τὸ Φρούριον, καὶ περὶ τῆς χρείας τοῦ νὰ δείξωσιν οὗτοι γενναιοφυχίαν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Τοιοῦτοτρόπως ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ πληρώσωσι μὲ τὰς

ιδίας χειρὰς των τὰ έξοδα τῆς εφοδιάσεως τοῦ Φρουρίου, προσφέρων αὐτὸς ἐξ ἰδίου του διὰ τὴν ἀγορὰν αἰτου ἐτέρας 13,000 γρόσια. Ὅλη ἡ δαπάνη ἔγινε διὰ τῆς ἐπιθέσεως Ἐπιτροπῆς.

Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς, θέλων ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ πᾶσαν ὑποψίαν καταχρήσεως, ἐζήτησεν ἀπ' αὐτοὺς ἄνδρα συνετὸν καὶ τίμιον, καὶ τοιοῦτον προσέφερον τὸν Κ. Χρηστον Τουφεκτῆν, ὅστις ἐπιφορτίσθη νὰ κρατῇ καὶ νὰ παρουσιάσῃ τακτικῶς λεπτομερῆ λογαριασμὸν διὰ τὰς εφοδιάσεις τοῦ Φρουρίου.

Ἐνῶ καταγίνετο εἰς ὅλα ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐσυλλογίζετο, πῶς νὰ ἀσφαλίσῃ τὸ Φρούριον καὶ ἀπὸ νερὸν ἄφθονον, διότι τὸ μέχρι τοῦδα γνωστὸν ὕδωρ τοῦ Σερπετιζῆ δὲν ἐξήρκει μόνη παρὰ τὰς ἄλλας κυρία αἰτία, ἧτις ἐβίασε τοὺς πολιορκουμένους Τουρκο-Ἀθηναίους νὰ παραδώσωσι τὸ Φρούριον διὰ Σιιθικῶν.

Ἐπῆρχεν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κύριος Γρόπιος, Ἰσχυρὸς πρόξενος τῆς Αὐστρίας. Οὗτος, ὅσας ἐπροξέεινε δυσκολίας πρότερον εἰς τὴν κυρίευσιν τοῦ Φρουρίου παρὰ τῶν Ἑλλήνων, τόσον ὠφέλησεν ἔπειτα ἀνακαλύψας τὸ τῆς Κλεψιδρας ὕδωρ, ὡς εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Μὲ ἄμετρον χαρὰν εἶδον ὅλοι τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ ὕδατος τούτου, ὡς ἀσφαλιζομένης πλέον τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ τὸ φρέαρ αὐτὸ, ἀπέχον τοῦ Φρουρίου ὡς 25 βήματα, ἔπρεπε νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τοῦτο, καὶ ν' ἀσφαλισθῇ δι' ἐνὸς προμαχῶνος.

Ἐντεῦθεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιχειρεῖ τὴν οἰκοδομὴν δυνατῆ προμαχῶνος περὶ αὐτὸ, καὶ τὸ σχετίζει μὲ τὸ Φρούριον διὰ μιᾶς εἰσόδου, ὑποχρεῶνων τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν ἔλλειψιν χρημάτων πότε μὲ ἀυστηρότητα καὶ πότε μὲ γλυκύτητα. Συγχρόνως ἐκαθάρισε τὸ φρέαρ, πλήρης χώματος καὶ λίθων.

Τοῦ φορέατος τούτου τὸ βάθος ἦτο σχεδὸν 15 καὶ τὸ πλά-
τος ἕως 10 πηχῶν· τὸ ἔδαφός του ἐστρωμένον μὲ πλά-
κας ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, καὶ τὸ ὕλον σχῆμά του τρίγω-
νον, ἐκτισμένων τῶν γωνιῶν ἐκ μονοκομμάτων λευκοῦ ἐ-
πίσης μαρμάρου.

Τὸ στόμιον στενεύεται τόσον, ὥστε μίλις εἰς ἄνθρωπος
χωρεῖ, καὶ μετὰ δύο πῆχαις ἄρχεται πλατυνόμενον ἕως
κάτω. Τὰ μονοκόμματα μάρμαρα τῆς τριγώνου κατα-
σκευῆς του σχηματίζουνσι μίαν τινὰ κλίμακα ἐκ τοῦ κάτω
μέρους εἰς τὰ ἄνω. Ἡ σέγη του σχηματίζεται ἐπίσης ἀπὸ
πλάκας μαρμάρου, καὶ εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς κρέμαται ἀπὸ
τῆς κεφαλῆς δὲ ἐνὸς κοίτης ἀγάλμα εἰς μορφήν ἀνθρώπου,
τοῦ ὁποίου αἱ πόδες ἐγγρίζουσι τὸ νερὸν μέχρι τῶν ἀστραγάλων.

Τὸ ὕδωρ τοῦ φορέατος τούτου, πολλὰ καθαρὸν, ἐξήρκει
ἄλλοτε διὰ 2,500 ἀνθρώπων· ἐπομένως ἐδλάφθη ἐκ τῶν
ὑπονόμων τοῦ πολιτορχητοῦ Κιουταχῆ. (α)

Ὁ Κ. Σουρμελῆς δὲν ἐντράπη καὶ εἰς τὸ ἱερὸν
τῆτο ἔργον, νὰ προσβάλη τὸν Ὀδυσσεῖα, Βιβλ.
Β' Κεφ. Γ' λέγων· “ Ἄλλ' ὁ κενόδοξος Ὀδυσ-
σεὺς ἐπέγραψεν εἰς τὸν Προμαχῶνα τάδε.

Προμαχῶνα τὸν δε πηγαίου ὕδατος
ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων Ὀδυσσεὺς Ἄνδρουτζου
Ἑλλήνων Στρατηγός. ”

Ἄντ' αὐτὰ μεγάλα ἔργα τῶν Ἀνδρῶν ἦναι κε-
νοδοξία, ἃς μᾶς συγχωρήσῃ ὁ Κ. Σουρμελῆς

(α) Καθ' ἣν ἐποχὴν (1822) ἀνισκᾶφη καὶ ἐκαθαρίσθη
τοῦτο, εἰσῆλθον καὶ παρατήρησα τὴν τοιαύτην κατασκευὴν του,
ὡς ἐσημείωσα.

νά τὸν εἰπωμεν, ὅτι δὲν γινώριζει, οὐδὲ νὰ συλλογίζηται (α). Μεταβαίνομεν εἰς τὴν διήγησίν μας.

Προσπαθῶν ὁ Ὀδυσσεὺς ὅλαις δυνάμει δια τὴν τελειοποίησιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ προμαχώνος, λαβῆάναι ἀναφορὰς ἀπὸ τοὺς εἰς Βοιωτίαν Σωματάρχας του Εὐσταθίου Κατζικογιάννην καὶ Ἰωάν. Κομποδαδίτην, καὶ ἀπὸ τοὺς Δημογέροντας τῶν Ἐπερχιῶν, νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐκεῖ, ἐπειδὴ προσέβαλε νέα δυνάμεις 12 χιλιάδων Τούρκων, καὶ ἡ ἀπουσία του φέρει ἀπείλπισίαν εἰς τὸν λαόν. Ὁ κύριος σκοπὸς τῆς νέας ταύτης ἐπιδρομῆς ἦτον νὰ ἀλώσῃ τὰ Σάλωνα, καὶ ἐπομένως νὰ διευθυνθῇ διὰ τῆς Βοιωτίας πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς δι' ἔλλειψιν στρατευμάτων ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους 300 στρατιώτας λέγων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀφήσωμεν τὸν ἐχθρὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν μας, καὶ τότε νὰ τὸν κολεμήσωμεν, ἐπειδὴ τρώγει τὸ ψωμί μας, ἀλλὰ μακρὰν, διὰ νὰ φθείρωμεν τὸ ἰδικόν του ψωμί. ἐνώσας λοιπὸν μετὰ τῶν 300 Ἀθηναίων καὶ ἑτέρους ἰδικούς του, καὶ διορίσας ἐπὶ κεφαλῆς πάντων τὸν Γεώργιον Λεπινιώτην, ἀπέστειλεν αὐτοὺς, ἀρχὰς Ὀκτωβρίου 1822, εἰς τὴν Δαύλιαν, χωρίον τῆς Βοιωτίας, καὶ ἠνώθησαν μετὰ τῶν ἐκεῖ Σωμάτων. Οἱ Τούρκοι ἦσαν ἤδη ἐστρατοπεδευμένοι εἰς Μάνεσι, χωρίον πεδινὸν τῆς Βοιωτίας, ἀπέχοντες τῶν Ἑλλήνων δύο ὥρας

(α) Ἡ κακοήθεια καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη ἀφήρισεν ἀκόμη ἀπὸ τοῦ προμαχώνος καὶ τὴν πλάκα, ἣτις ἔφερε γεγλυμμένη τὴν ἀνωτέρω Ἐπιγραφὴν. Μάταιοι καὶ μισόκαλοι ἄνθρωποι. Ἄν λανθάνετε τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων, δύνασθε ἄρα νὰ λανθάνετε καὶ τὴν Ἱστορίαν; Ἄλλοι τοῦ Ὀδυσσεύος Ἄνιτοι καὶ Μίλιτοι, ἐφαντάσθητε, ὅτι ἔθανατώσατε καὶ τὴν δόξαν ἐνὸς Στρατηγοῦ, θανατώνοντες τὸ σῶμάτου;

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν τελειοποιήσιν τοῦ προμαχώνος, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο, μήπως παραμεληθῆ εἰς τὴν ἀπουσίαν του διὰ τὰς ἀσυμφωνίας καὶ διχονοίας τῶν Ἀθηναίων, καὶ κινδυνεύσῃ τὸ Φρούριον. Τὸν δὲ Λεπενιώτην διέταξε νὰ ἐμποδίσῃ μόνον τὴν πρόοδον τῶν Τούρκων, χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς γενικὴν μάχην μέχρι τῆς ἀφίξεώς του.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων Μεχμέτ Ρουσοῦτ Πασσᾶς, ἐπιθυμῶν νὰ κυριεύσῃ ὅσον τάχος τὰ Σάλωνα καὶ νὰ προχωρήσῃ, διαιρεῖ τὸν Στρατόν του εἰς δύο φάλαγγας· καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐξ ἑοσο διαυθύνει ὁ ἴδιος διὰ τοῦ Πόρου τῆς Ἀμπλανης, τὴν δὲ δευτέραν, ἐκ 4000 ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Τζελεδὶμ Μπεῖη, διὰ τοῦ Πόρου τοῦ Ζεμενοῦ, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔδρευον τὰ ἀναφερθέντα σώματα τῆ Ὀδυσσεῶς. Ἡ πρώτη φάλαγγι, μετὰ μίαν κρατερὰν Μάχην μετὰ τῶν Σαλωνιτικῶν Στρατευμάτων, ἐνίκησε καὶ ἐκυρίευσεν τὰ Σάλωνα. Συγχρόνως προσέβαλε κατὰ τῆ Ζεμενοῦ καὶ ἡ δευτέρα φάλαγγι· τὰ δὲ τοῦ Ὀδυσσεῶς Σώματα ἀπεσύρθησαν ἀπὸ τὴν Λαύλιαν εἰς τὸ Μιτόχι τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἀχυρώθησαν. (1)

Συγχρόνως πέμπεται ἐκ τῶν ἡμετέρων Ἀρχηγῶν Ἀραχοδίτης τις, Λαῖος ὀνόματι, εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ζεμενοῦ μὲ τοὺς συναχθέντας ἐκεῖ Ἀραχοδίτας, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον τῶν Τούρκων. Οἱ ἐχθροὶ ὁρμοῦν· καὶ, ἐν ᾧ ἀποκρούονται ἀπὸ τοὺς Ἀραχοδίτας, προσβάλλουν τὰ εἰς Μιτόχι Ἑλληνικὰ Σώματα ἐκ τῶν ὀπισθίων, καὶ ἤδη οἱ Τούρκοι βλέποντες, ὅτι πολεμοῦνται πανταχόθεν, ἐπιστρέφουν πανστρατιᾷ κατὰ τῶν εἰς Μιτόχι Ἑλλήνων. Ἡδη εἰσηλθόντες εἰς τὰ ἀχυρώματα οὗτοι· τετρακίς ἕκαμαν ἔφοδον (γιουρούσι) οἱ Τούρκοι· ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν καὶ

(1) Μοναστηῖρι καὶ Μιτόχι αὐτοῦ κείνται εἰς τοὺς πρόκοδας τοῦ Παρνασσοῦ ἀνατολικῶς.

ἠπελπισθέντες διὰ τὴν διάβασιν τῷ Ζερμενοῦ, ἐπίστρεψαν, καὶ παρακολουθοῦντες τὰ ἔχνη τῆς πρώτης φάλαγγος ἠνώθησαν μετ' αὐτῆς εἰς τὰ Σάλωνα.

Οἱ ἐν Μετοχίῳ Ἑλληνες μετέβησαν εἰς τὸ Καστρί, (τοὺς Δελφούς) καὶ ἐμπόδιζον μὲ ἀκροβολισμὸς τὴν εισβολὴν τῶν Τούρκων εἰς τὴν γραμμὴν ἐκείνην τῶν χωρίων Καστρί, Ἀράχοβα κ. λ. π.

Μαθὼν ταῦτα πάντα ὁ Ὀδυσσεὺς, διατάττει αὐστηρῶς τὴν Δημογεροντείαν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸν νεωστὶ διωρισμένον παρ' αὐτοῦ Φρούραρχον Γουῦραν, διὰ τὰ τελειοποιήσαντας εἰσέτι μενούσας μικρὰς ἐλλείψεις τοῦ Προμαχῶνος· αὐτὸς δὲ ἐξεστράτευσε, μὲ ὅσους ἐδυνήθη, διὰ τὰ Σάλωνα. Καθ' ὁδὸν ἔκαμε σχέδιον τὰ συνάφη τὰ πέριξ τῶν Σαλώνων στρατεύματα, καὶ ν' ἀποκλείσῃ διὰ τῶν στενῶν τοὺς Τούρκους εἰς τὰ Σάλωνα, κόπτων τὰς ἀπὸ Ζητουίνου στελλομένας τροφάς των. Ἀλλὰ μόλις διέβη οὗτος τὸν Ἐλικῶνα, καὶ ὁ Πασσᾶς, μαθαίνων τὸν ἐρχομὸν του, πυρπολεῖ τὰ Σάλωνα, καὶ ἐξέρχεται πάλιν διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Ἀμπλιανῆς εἰς τὸ πεδίου τῆς Γραβιάς. Ἐντεῦθεν ὁ Ὀδυσσεὺς διευθύνθη πρὸς τὸ Λαδί, χωρίον τῆς Λεβαδείας· τὰ εἰς Καστρί δὲ Σώματά του διέταξε τὰ μεταβῶσι πλησίον του διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ Παρνασσοῦ, τὰ ὅποια καὶ ἐκίνησαν στρατοπεδεύσαντα εἰς τὸ Μοναστήρι Παναγία, ἐν τέταρτον μακρὰν τοῦ Λαδίου. Μετὰ μίαν ἡμέραν ἔφθασε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ ἴδιον Μοναστήρι, ἐνωθεὶς μὲ τὰ λοιπὰ Σώματά του· ἡ δὲ δύναμις ὅλη τοῦ Στρατοῦ του μόλις ἦτον 700 ἄνδρες, ὅπειδῃ ἕως τότε ἐλειποτάκτησαν ἕως 200 Ἀθηναῖοι, ἐπιστρέψαντες εἰς τὰς οἰκίας των. Ἐκ τῶν ἑπτακοσίων εἶχον ἀποσπασθῆ 300, ἄνευ τῆς ἀδείας του, καὶ ὁ σωματάρχης Σαρῆς, Ἀθηναῖος, διευθυνθέντες εἰς τὸ Λαδί, διὰ τὰ εὐρωσιν ἀνεκαύσεις εἰς τὰς οἰκίας. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ

ἐπροσοδοκῆτως παρουσιάζονται οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἀμέσως προσβάλλουν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ὀδυσσεὺς ζητεῖ νὰ παρατάξῃ εἰς Μάχην τὸν στρατόν του, προσκαλῶν τοὺς 300 καὶ τὸν Σαρῆν ἀπὸ τὸ Δαδί· ἀλλ' αὐτὸς ὄχι μόνον δὲν ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἐμπόδιζε καὶ τοὺς ἄλλους, θέλων μόνος του νὰ κροτήσῃ μάχην ἐκεί. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἠναγκασμένος οὕτως, παρέταξε τοὺς λοιποὺς 400, εἰς μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα θέσας τὸν Σταθὴν Κατζικογιάννην, καὶ Ἰω. Κομποδαδίτην, εἰς δὲ τὴν ἀριστεράν τὸν Γεώργιον Λεπενιώτην, αὐτὸς δὲ κατέλαβε τὸ κέντρον, ἔχων πλησίον του καὶ τὸν Μήμιον Κατζικογιάννην, ἀδελφὸν τῆ Σταθῆ.

Οἱ Τοῦρκοι, βλέποντες διηρημένους τοὺς Ἕλληνας, ἐπιπίπτουσι πρῶτον κατὰ τῶν 300 εἰς τὰ Δαδί, τοὺς ὁποίους μὲ πρῶτον ἔτριψαν εἰς φυγὴν, φονεύσαντες 18 καὶ συλλαθόντες τὸν Σαρῆν αἰχμαλώτου. Ἐπομένως ὤρμησαν πανστρατιᾶ καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν 400. Ἐνταῦθα ἡ μάχη διήρκασεν ἀπὸ τὰς 10 2 ὥρας μ. μ. Ὁ Ὀδυσσεὺς παντοῦ ἔτρεχε φωνάζων ἕνα ἕκαστον κατ' ὄνομα, διὰ ν' ἀντέχουν. Ὁ Στρατὸς μέχρι τινὸς ἐξαιρέτως ἐξετέλεισε τὰ χρήτου· βλέπων ὅμως, ὅτι πανταχόθεν περιεκυκλώθη ἀπὸ τὸ ἰππικὸν τοῦ ἐχθροῦ, ἐτράπη εἰς φυγὴν. Ὁ Ὀδυσσεὺς τελευταῖος ἔμεινεν εἰς τὸ κέντρον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δεξιὰ πτέρυξ πρῶτη ἄφησε τὴν θέσιν της, ἐπροχώρησε τὸ Ἰππικὸν καὶ ἐκυρίευσε τὰ ὑπίσθια τοῦ Ὀδυσσεῶς· βλέπων τὸν κίνδυνον οὗτος, ὅτι ἐκ τοῦ μετώπου πολεμιῖται ἀπὸ τοὺς πεζοὺς, καὶ ὑπίσθεν ἐκ τοῦ Ἰππικοῦ, παύει τοῦ νὰ μάχεται καὶ ζητεῖ νὰ σωθῆ. Πλησίον του ἔμεινε μόνον ὁ Ἀλέξης Τζαούσης, πληγωμένος καὶ αὐτὸς εἰς τὴν κνήμην. Τότε πρὸς μὲν τοῦτον λέγει, φεῦγα Ἀλέξη! νὰ μὴ χαθῆς μαζή μου· αὐτὸς δὲ διὰ τινος παραδόξου στρατηγήματος σώζεται. Ἀπομονωθεὶς καὶ βλέπων προφανῆ τὴν αἰχμαλωσί-

αυτου, ὄρμηϛ πλαγίως μέσον δένδρων τινῶν, καὶ ἀπαιτῶ ἀγνωρίστους ἄλλους Τουρκοαλβανούς. Αὐτοὶ τὸν ἐρωτῶσι, τίς εἶσαι; καὶ οὗτος τοὺς ἀπεκρίθη, Ὑμέτερος (σλόκ.) Συγχρόνως ἔφθασαν καὶ οἱ διώκοντες αὐτὸν Κομιάνοι Τούρκοι. Οἱ Τουρκοαλβανοὶ, νομίζοντες τὸν Ὀδυσσεῖα σύντροφόν των, τὸν ὑπερασπίσθησαν καὶ ἐδίωξαν τοὺς ἄλλους Τούρκους. Πρὶν δὲ ἀνακαλυφθῆ ἡ ἀπάτη, προσπαθεῖ νὰ λυτρωθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς· τοὺς λέγει, εἰς προχωρήσωμεν ἐμπρός, διὰ νὰ αἰχμαλωτίσωμεν γυναικόπαιδα τῶν Ῥωμαίων, καὶ προχωρεῖ πρῶτος τουφεκίζων. Οἱ Ἀλβανοὶ τὸν ἠκολούθησαν μέχρι τινὸς διαστήματος, ἀποκαμώντες διὰ τὸν μέγαν ἀνήφορον τοῦ Παρνασσου, καὶ τοῦ λέγουσι «Στάτου, μωρὲ! μὴ τρέχης μόνος σου ἐμπρός, νὰ μὴ σὲ σκοτώσουν οἱ Ῥωμαῖοι.» ἄλλ' αὐτὸς, εὐρών τὴν ἀρμοδίαν περίστασιν, ἐπροχώρησε λυτρωθεὶς καὶ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦτον. Εἰς τὴν Μάχην αὐτὴν, κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Γραμματέως τοῦ Πασσᾶ Νικολᾶς Δασπᾶ, ἐφρονεύθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ Ὀδυσσεῖως 120 Τούρκοι, ἐκ τῶν ἡμετέρων δὲ εἰς, ὁ ἀξιωματικὸς Μήνιος Κατζικογιάννης, καὶ ὁ Τζαούσης πληρωθεὶς, ἐκτὸς τῶν εἰς Δαδίον.

Τὴν ἐπιοῦσαν οἱ Τούρκοι διευθύνθησαν πρὸς τὴν Βελίτζαν καὶ ἐκεῖθεν διεννοῦντο νὰ κυριεύσωσι τὸ Μοναστήρι Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον συνηθροισμένοι ἕως 50 οἰκογένειαι τῆς Λεβαδείας, καὶ πάμπολλαι τροφαὶ τῆς ἐπαρχίας ἀποτεταμιευμέναι, καθὼς καὶ αἱ πρόσοδοι τῆς ἰδίας ἕως 22 χιλιάδες κοιλὰ γεννήματα.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, προσδλέπων, μήπως ἀκολοθήσῃ καὶ αὐτὸ τὸ δυστύχημα, δηλ. ἡ στέρησις τῶν τροφῶν καὶ ἡ αἰχμαλωσία τῶν γυναικοπαίδων, συναθροίζει τὸν ἐσκορπισμένον Στρατόν του εἰς Ῥάχοδαν, καὶ ἀμέσως πέμπει τὸν Γεώργιον Λεπενιώτην μὲ 300 εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Μετὰ δὲ δύο ἡμέρας ἦλθε καὶ ὁ ἴδιος πρὸς ἐκδυνάμωσιν τῶν

θέσεων, προσκαλέσας ἑκεῖ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Πανουριᾶ Νάκον μὲ τὰ Σαλωνίτικα Στρατεύματα. Οἱ Τούρκοι ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὴν Βελίτζαν, ὡς εἴπομεν, ἀπέχοντες δύο ὥρας.

Θεωρῶν ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅτι δὲν εἶχεν ἀναλόγους δυνάμεις διὰ τὰ ἐμποδίσαι τὰς προσόδους τῶν Τούρκων κατὰ μέτωπον, καὶ γνωρίζων, ὅτι ὁ Λαὸς τῆς Λεβαδείας μὲ τὰ ζῶάτων ἦσαν ἐξηπλωμένοι εἰς τὰς πεδιάδας, τὸ δὲ ἱππικὸν τοῦ ἐχθροῦ ἐδύνατο ν' ἀνοιξῆ καὶ νὰ αἰχμαλωτίσῃ, μεταχειρίζεται τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα, καὶ σώζει τὸν λαὸν, διαλύων τοὺς Τούρκους.

Πέμπει πρέσβην πρὸς τὸν Πασσᾶν, τὸν Ἀντώνιον Γεωργαντᾶν, Γραμματέα του, προτείνων ἀνακωχὴν πολέμου, καὶ συνέντευξιν περὶ διορθώσεως τῶν πραγμάτων. Ζητεῖ συγχρόνως καὶ τοὺς συλληφθέντας Ἀξιωματικούς εἰς τὴν προλαβοῦσαν μάχην Μήνιον Κατζικογιάννην καὶ Σαρῆν. Ὁ Πασσᾶς εὐχαρίστως δέχεται τὴν προεδίαν καὶ τὰς προτάσεις τοῦ Ὀδυσσεύος· ἐντεῦθεν προσκαλεῖ ἀμέσως τὰ ἀποσπάσματα του, καὶ ἀπαγορεύει διὰ τοῦ κήρυκος τὸν Στρατὸν του ἀπὸ τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐχθροπραξίας. Κηρύττει προσέτι, ὅτι, ὅτις τῶν Ῥεσριάδων ἔχασα ζῶον, νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Στρατόπεδον καὶ ἐλευθέρως νὰ τὸ λάβῃ. Ταῦτα συνέβησαν κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1822 ἔτους. Διὰ δὲ τὸν Κατζικογιάννην καὶ Σαρῆν ἀπήντησεν ὁ Πασσᾶς, ὅτι ἤθελε τυὺς δώσει, εἰάν δὲν ἦσαν φονευμένοι εἰς τὴν Μάχην, ἀποσιωπήσας τοῦ δευτέρου τὴν αἰχμαλωσίαν.

Ἐπιτυχῶν τοῦ σκοποῦ του ὁ Ὀδυσσεὺς, δίδει αὐστηρὰς διαταγὰς εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς Βοιωτίας, ν' ἀσφαλίσουν τὰ γυναικόπαιδα καὶ ζῶάτων εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρη καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἐπομένως δὲ νὰ ὀπλισθῶσι καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ Στρατόπεδόν του.

Εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ καὶ ἡ ἐντά-
μωσις μετὰ τοῦ Πασᾶ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαρίνην, χωρίον
τῆς Λεβαδείας μεταξὺ Βελίτζης καὶ Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ'
ἐπειδὴ ἦτον ἀνάγκη νὰ παρήρχωνται αἱ ἡμέραι, καὶ ἵα
κερδίξῃ ὁ Λαὸς καιρὸν, διὰ νὰ προλάβῃ ν' ἀποσυρθῇ ἀπὸ
τὰς πεδιάδας, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐβράδυνεν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν
συνέντευξιν. Τέλος, ἀποφασισθείσης τῆς ἡμέρας, συνῆλ-
θον εἰς τὴν διορισθεῖσαν θέσιν, ἔχων ἕκαστος ἀνὰ 30 στρα-
τιώτας διὰ φρουράν· ἀντὶ δὲ τοῦ ἰδίου Πασᾶ εὗρεν ἐκεῖ
ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν Κεχαγιᾶντου, καὶ τὸν Τζελεδὶμ Μπεῆ,
ἐπίσημον Ἀξιωματικόν του. Γενομένης τῆς ἀνηκούσης ὑπο-
δεξιώσεως ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἤρχησα καὶ ἡ συζήτη-
σις.

Τὸ πνεῦμα τῶν Τούρκων ἦτον, νὰ καταπέισουν τὸν Ὀ-
δυσσεᾶ νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὸν Σουλτάνον μὲ ὅλον τὸν
Λαὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ὑποσχόμενοι αὐτῷ ἀμοι-
βᾶς. ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ προσκυνισμοῦ
ἀπέβλεπε νὰ διασκεδάσῃ τοὺς Τούρκους νὰ μὴν προχωρή-
σουν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Κράτους, καὶ φθείρουν τὸ πᾶν
νὰ λάβῃ συγχρόνως καὶ αὐτὸς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν τοῦ
νὰ δυναμώσῃ τὸ Στρατόπεδόν του, καὶ, εἰ δυνατόν, ν' ἀ-
ποπέμψῃ τούτους εἰς Λαμίαν, καὶ νὰ κατορθώσῃ οὕτως τὴν
διάλυσίν των. (1)

Γεγόμενον λοιπὸν τὸ ἔγγραφο τοῦ προσκυνισμοῦ, προ-
σφέρθη πρὸς τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ τὸ ὑπογράψῃ. Τότε ἐστε-
νοχωρήθη οὗτος συλλογιζόμενος, πῶς ν' ἀποφύγῃ καὶ ταύ-
την τὴν περίστασιν. Πλησιάζει πρὸς τὸν Κάρπον ἐκφρα-
ζόμενος τὴν στενοχωρίαν του ταύτην. Ὁ Κάρπος τῆ ἐνθυ-

(1) Οἱ Τούρκοι εἶχαν συνήθειαν, διὰ νὰ συγκεντρώσουν
τὸ στρατόπεδον, ἔπρεπε νὰ στρατολογοῦν δύο, ἢ τρεῖς μῆνας
καί, ὅταν πάλιν ἐπίστρεφαν εἰς τὰ ἴδια, διελύοντ' ἀμίσως.

μίξει τὴν Συνέλευσιν τῶν Βασιλέων εἰς τὴν Βεργῶνα, καὶ τὸν παρατηρεῖ, ὅτι, ἐνῶ εἶναι πιθανὸν νὰ προβληθῇ λόγος καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, παρόμοιον ἔγγραφον παρουσιαζόμενον πρὸς τοὺς Ἐθνάρχας ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, δύνανται νὰ φέρῃ πρόσκομμα ὀλέθριον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποκριθεὶς, « Καλὸ, τὸ διορθώμεν καὶ αὐτὸ » πλησιάζει πρὸς τοὺς Τούρκους, λαμβάνει τὸ ἔγγραφον καὶ τὸ κονδύλι, προσποιεῖται νὰ ὑπογράψῃ καὶ εἰς τὴν στιγμὴν ἀφίνων χαμαὶ τὸ κονδύλι, τοὺς λέγει, « Μπέϊδες! ἀπὸ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Λαὸς τῆς Ρουμελιᾶς θεωρεῖται πλέον ὡς ὑποτεταγμένος εἰς τὸν ὑψηλότερον Σουλτάνον. Ἀλλὰ τί θέλετε; ἀληθινὸν προσκύνημα νὰ κάμωμεν, ἢ πλαστόν; Ἐάν μόνος ἐγὼ ὑπογράψω, ὡς ἄνθρωπος, πιθανὸν νὰ πῶσω τοῦ ζῆν ἀπὸ ἐν αἰφνίδιον περιστατικόν, καὶ τότε ματαιοῦται ἡ ὑπόθεσις. Ἀληθινὸν προσκύνημα εἶναι, ὅταν ὑπογραφῇ τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπὸ τοὺς Προεστοὺς τῶν Ἐπαρχιῶν κ' ἐπομένως ἐπικυρωθῇ ἀπ' ἐμέ. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Προεστοὶ οὐτοι δὲν εἶναι παρόντες, εὐρισκόμενοι διὰ τὰς ταραχὰς τῶν πολέμων εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ τὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου, σὰς ὑπόσχομαι ἐγὼ ἐντὸς 20 ἡμερῶν νὰ τοὺς ἀνακαλέσω ἐνταῦθα, διὰ νὰ ἀποπερατωθῇ ἡ ὑπόθεσις. Ὑμεῖς δὲ, εἶναι ἀνάγκη, νὰ ἐπιστρέψητε πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸ Ζητοῦνι μὲ τὸν Στρατὸν σας, διὰ νὰ μὴν ὁ Ραγιαῖς ἄφοτος, καὶ ν' ἀρχήσῃ τὰς ἐργασίας του, διὰ νὰ μὴν ζημιοῦται τὸ Δεὸ λέτι. Δι' ἀσφάλειάν σας δὲ δίδω τρεῖς ἀνθρώπους ἐκ τῶν σημαντικωτέρων τῶν ἐπαρχιῶν ὡς ἐνέχειρα, καὶ μετὰ 20 ἡμέρας ἀπῶ σὰς πέμψω τὸ ἔγγραφον, μὲ ἀποστέλλετε τούτους ἐνταῦθα. » Εἰς τὴν πρότασιν ταύτην ἔμειναν οἱ Τούρκοι πολλὰ εὐχαριστημένοι.

Ἐπομένως τὰς ἔοσεν ὁ Ὀδυσσεὺς τρεῖς γερόντια ἐκ τῆς γραμμῆς τῶν πλέον ἀσημάντων ἀνθρώπων, ἐνδύσας αὐτοὺς

καλά φροσέματα, καὶ παραγγείλας νὰ εἰπωσιν εἰς τὸν Πασσᾶν, ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι Περσιωτῆς τῆς Δεβαδείας, ὁ δεύτερος τῶν Σαλώνων, καὶ ὁ τρίτος τῶν Θηβῶν. Οἱ καλοὶ Τῦρκοι, λαβόντες τοὺς περιφήμους τούτους ἑμίφρους, ἀνεχώρησαν πανστρατιᾷ εἰς Λαμίαν καὶ διελύθησαν.

Ἀκολουθῶς ὁ Ὀδυσσεὺς, χειροκροτηθεὶς ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ τὸ σπάνιον τοῦτο κατόρθωμά του, (α) μεταβαίνει εἰς τὴν Δουμπραϊναν (Θεσπείας) καὶ ἐτοιμάζει τὰς ἀναγκαίας κλίμακας, στρατεύει διὰ νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὸ ἀντιφρουρίον τῆς Χαλκίδος Καραμπαμπᾶν. Διημερεύσας δὲ δύο ἡμέρας εἰς τὰς Θήβας, ἐπροχώρησε νυκτὸς καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πρὸς τοῦτο. Ἄλλὰ παρ' ἐλπίδα εὗρε τὴν φρουρὰν τοῦ Καραμπαμπᾶ ἐνδυναμωμένην καὶ ἀπὸ νέαν δύναμιν, ἐλθοῦσαν τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον Ὀμῆρ Πασσᾶν ἐπαγρυπνοῦντα τὰ μέγιστα. Ἐντεῦθεν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Μοναστήρι τοῦ Ὁαίου Λακᾶ, διὰ νὰ ἐορτάσῃ τὰς τότε συμπισούσας ἐορτὰς τῶν Χριστουγενῶν.

Ποῖα δὲ τῆς ἀποτυχίας τοῦ Καραμπαμπᾶ τὰ αἷτια ἦτον; Κάτοικός τις τῶν Θηβῶν, γραμματοκομιστῆς καὶ οὗτος τοῦ Πασσᾶ, ἀποκρινόμενος μὲ τούτους λοιπούς Τούρκους, καὶ κατασκοπεύων τὰ Ἑλληνικὰ Στρατόπεδα. Αὐτὸς κατεσκόπευσε τὰς δυνάμεις καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ Ὀδυσσεύως, διημερεύοντος εἰς τὰς Θήβας, καὶ δι' εἰδοποιήσεώς του ὁ Ὀμῆρ Πασσᾶς ἐκινήθη καὶ προσωπικῶς πρὸς ἐνδυνάμωσιν τοῦ Ἀντιφρουρίου. Ὁ προδοτὴς οὗτος, μὴ ὄλον ὅτι ἐζητήθη, δὲν ἐσυλλήφθη, διὰ νὰ λάβῃ τὰ ἐπίχειρα τῶν προδοσιῶν του, ὡς καὶ ὁ προηγούμενος. Τὸν δὲ Συγγρα-

(α) Δι' αὐτὸ ἐπωνομάσθη ἀπ' ὅλους Γεροχουλιάρης, ὁ ἴστιν, ἱπιτηδισὸς νοῦς, ἄξιος πολιτικός.

φία τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν ὑπερασπιζόμενον τοιούτους καταχθονίους προδότας τῆς Πατρίδος, καὶ λέγοντα « Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφόνευσε τὸν Ἰερέα, ἐπειδὴ ἐμίσει τὸ Ἰερατεῖον » παραπέμπομεν εἰς τὴν κρίσιν τῆς Ἀναγνώου, διὰ τὰ τὸν ζυγίσθ, ὁποίας φύσεως καὶ χαρακτηῆρος ἄνθρωπος εἶναι.

Εἰς τὸν Ὀσιον Λουκᾶν εὐρισκόμενος ὁ Ὀδυσσεὺς προσκαλεῖται ἀπὸ τοὺς ἐν Μεσολογγίῳ Α. Μαυροκορδάτον, Μ. Πότζαρην, Μακρὺν, Γ. Κίτζον κ. λ. π. τὰ δέμα μῦσον τάχος πρὸς βοίθειαν τοῦ Φρουρίου ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἐπολιόρκει τότε ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς Βρυώνης στενότατα, καὶ ἐκινδύνευε τὰ τὸ κυριεύσθ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, μὲ ὅλον ὅτι εἶχε τὰ πολεμῆσθ μὲ τὴν δύναμιν τῆς Εὐβοίας, καὶ ἦγον ἐναντίον ἐντελῶς ὡς πρὸς τὰ πολεμικά σχέδιά του τὸ τὰ μακρυνθῆ ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἀποφασίζει ὅμως τὰ ἐκστρατεύσθ ὑπὲρ τοῦ Μεσολογγίου, ὑπακούσας προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος. Προδιαθέτει ὅθεν τὰ πράγματα τῆς Βοιωτίας, τοποθετεῖ, ὅσα στρατεύματα εἶχεν, εἰς τὰς βιναγκαιστέραις θέσεις, καὶ μετὰ 200 διευθύνεται εἰς τὸ Μεσολόγγιον, σχέδιον ἔχων τὸ τὰ κτυπήσθ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὰ νῶτα, καὶ τὰ λύσθ εἰ δυνατόν, τὴν πολιορκίαν. Διαβαίνων διὰ τῶν Σαλώνων, παραλαμβάνει τὸν υἱὸν τοῦ Πανουριᾶ μὲ ἄλλους 200 καὶ προχωρεῖ εἰς τὸ Μαλανδρίνον καὶ Δωρίδα. Λαμβάνει κ' ἐκεῖθεν τὸν ὄπλαρχηγὸν Δῆμον Σκαλιτζᾶν μὲ ὅλα τὰ στρατεύματα τῶν δύο τούτων ἐπαρχιῶν, καὶ προχωρῶν εἰς τὸ Κράβαρι, εὐρίσκει εἰς τὴν κωμόπολιν Λομποτινᾶ μαχόμενον τὸν Στρατηγὸν Πιλάλλαν μὲ τὴν οἰκογένειαν τῶν Καναβίων. Κατορθάνων ἀμέσως τὴν παῦσιν τοῦ ἐμφυλίου τούτου πολέμου, πείθει τὸν Πιλάλλαν καὶ τοὺς ἀντιζήλους του τὰ τὸν ἀκολουθήσασθ. Καθ' ὁδὸν ἀπαντᾷ τοὺς

Γιολδασαίους δύο αδελφούς, οἵτινες ἤρχοντο ἀπὸ Καλλιδρόμην πρὸς βοήθειαν τῶν Καναθίων. Ἐπιπλήξας καὶ τούτους, διατάττει νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, καὶ προχωρεῖ, ἐνεργήσας τὴν ἀποστολὴν πεζοδρομῶν πρὸς τὸν Ὀμῆρ Βρυώνην, οἵτινες τὸν ἀνήγγειλον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπλάκωσε μὲ 6000.

Ὁ Ὀμῆρ Βρυώνης, μαθὼν τὴν ἐναντίον του κίνησιν τῆ Ὀδυσσεώς, καὶ γνωρίζων προηγουμένως τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν γενναϊότητα τούτου, φοβηθεὶς, μὴ πολιορκηθῆ, ἐν ᾧ ἐπολιόρκει, ἀποφασίζει, ἢ τὸ Μεσολόγγι νὰ κυριεύσῃ, διὰ ν' ἀσφαλισθῆ, ἢ νὰ ἀφήσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ ν' ἀναχωρήσῃ. Δοκιμάζει λοιπὸν τὴν ἐξ ἐφόδου ἀλωσιν τούτου, καὶ ἀπὸτυχὼν ἀφίνει ὅλην τὴν ἀποσκευὴν του, λύει τὴν πολιορκίαν καὶ φεύγει εἰς τὸ Ἀργεῖον, ὅτε ἔφθασε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ Παλαιόκαστρον (Κούδελο) πλησίον τοῦ Βλοχοῦ, μακρὰν τοῦ Ἀργεῖου δύο ὥρας. Οἱ Τούρκοι ἤλπιζον νὰ διαβῶσι τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν, καὶ διὰ τῆς Ἀκαρνανίας ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια· ἀλλ' ὁ ποταμὸς ἐπλημμύρει ἀπὸ τὴν ἀνάλυσιν τῶν χιόνων καὶ ἀπὸ τὰς τότε συνεχῆς βροχάς. Πάσχουν νὰ διαβῶσι διὰ τῆς ὁδοῦ Τατάρας· ἀλλ' ἀντικρούονται κ' ἐκεῖθεν ἀπὸ τὸν Καραϊσκάκην· καὶ βλέποντες τὸν διπλοῦν κίνδυνόν των, ἐκλέγουσι τὸ μικρότερον κακόν, ἀποφασίζοντες τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου ἔχασαν ὅλα τὰ φορτηγὰ ζῶά των, καὶ ἐπνίγησαν ἕως 2000. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβε καὶ ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ὀμῆρ Βρυώνη.

Μετὰ ταῦτα ὑποδέχεται ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ Μεσολόγγιον μ' ὅλην τὴν εὐμένειαν, διατρίψας ἡμέρας τρεῖς. Ἐκεῖθεν ἀποστείλας ὅλα τὰ σώματα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰς θέσεις των, μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ τοὺς μετ' αὐτοῦ 200, διευθυνόμενος πρὸς τὴν Τρίπολιν, ὅπου ἔμελλεν, ὡς ἐλέγετο, νὰ συγκροτηθῆ ἡ Δευτέρα Ἑθνοσυνέλευσις. Φθά-

σας εἰς Καλάβρυτα, μανθάνει, ὅτι ἀπὸ τὰ εἰς Κύρινθον λείψανα τοῦ Δράμαλη 4000 Τούρκοι ἐγκατέλιπον τὸ Φρούριον, καὶ διευθύνοντο πρὸς τὰς Π. Πάτρας διὰ τοῦ ἀκροθαλασσίου, διὰ νὰ σωθῶσιν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑπαιρον. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν συνέβη ἡ πεισματώδης ἔρις μεταξὺ τοῦ Σωτηρίου Χαραλάμπου, Πετμεζᾶ, καὶ τοῦ κόμματος τοῦ Ζαΐμη, οἵτινες ἐστρατολόγουν, διὰ νὰ συγκροτήσωσιν ἐμφύλιον πόλεμον. Τότε εἶχον φθάσει καὶ οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Ἀκράταν. Βλέποντες οἱ ῥηθέντες Πελοποννήσιοι τὴν διάδοσιν τῶν Τούρκων, ἐνώνουνται καὶ τοὺς ἀπαντιοῦν εἰς τὴν Ἀκράταν. Συνάπτουν μάχην, νικῶσι, καὶ τοὺς πολιορκεῦν στενότατα εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Ἀκράτας.

Μανθόντες τὴν ἄφειν τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς Καλάβρυτα, τὸν προσεκάλεσαν εἰς τὸ στρατόπεδόν των, ὅχι τόσον διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ κατὰ τῶν Τούρκων, ὅσον διὰ τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντά των, νὰ εἴσῃ δηλονότι βαρύτερα πρὸς ἓν τῶν δύο κομμάτων, ὅποιον ἤθελε τὸν προλάβῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπάσχιος πολὺ νὰ τοὺς συμβιάσῃ, λέγων πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν προκειμένην ἀνάγκην τοῦ γενικοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλὰ βλέπων τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης των, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἤθελε νὰ ὑποκλίη εἰς τὸν ἄλλον, ἐκρότησε μικρὰν μάχην μετὰ τῶν Τούρκων, ἐπιθυμῶν νὰ μὴν ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν ἀπολεμητὶ, καὶ παραλαβὼν δύο Ἄξιωματικούς Τουρκο - Ἄλδανούς Ἰσοῦφ Πεὴν καὶ Ταμάξην Μπίνμπασην μ' ἄλλους 16, παραδοθέντας εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην του, μετέβη εἰς Τρίπολιν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Ἄστρος, ὅπου ἐνεκρίθη ὁ τόπος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ συνειργάσθη ἓν μέρος.

Μετὰ τὴν διάλυσιν ταύτης ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου εἶρε τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος συγχισμένα καὶ κατατεταραγμένα διὰ τὴν εἰς τὴν Βοιωτίαν εἰσβολὴν

τίου Σώματος Τούρκων ἀπὸ 32 χιλιάδων, ὑπὲρ τὴν διοίκησιν τοῦ Πρεσβυτέρου Πασσᾶ. Οἱ ἐχθροὶ οὗτοι ἐστρατοπέδευον εἰς τὸ καλαμάκι τῆς Λεβαδείας κατὰ τὸ ἔαρ τῆς 1827, ἐρημόνουντες τὴν Βοιωτίαν. Ὁ λαὸς ἀπελπισθεὶς ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ Ὀδυσσεύως, ἤτο διεσκορπισμένος εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρη καὶ τὰ δάση. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀγνοῦντες τὸν σκοπὸν τοῦ Πασσᾶ, δικαίῳ τῷ λόγῳ ὑπώπτευσον τὴν εἰσβολὴν του εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως.

Διὰ τὰς εἰς τὴν Πελοπόννησον ταραχὰς καὶ ἀσυμφωνίας καὶ διὰ τὴν ὀλίγην ἐπιρροὴν τῆς νέας Κυβερνήσεως, ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ σταλῶσι Πελοποννησιακὰ στρατεύματα πρὸς βοήθειαν τῆς Ῥούμελης κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος. Εἰς τὴν δεινὴν λοιπὸν ταύτην περίστασιν κατέφυγον ὅλαι αἱ Ἐπαρχίαι τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Ὀδυσσεύως, παρακαλοῦσαι νὰ λάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν Στρατευμάτων, καὶ γενικὴν Συνέλευσιν συγκροτήσασαι, ὠνόμασαν αὐτὸν Ἀρχιστράτηγον, καὶ τὸν παρεχώρησαν 500 μισθοὺς. (1)

Ὁ Ὀδυσσεύς ἀναδεχθεὶς τοιοῦτον ἔαρος, καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ἀσφαλείας τῆς τόπης, στρατεύει μὲ 500 εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐλπίζων ν' αὐξήσῃ τὸ Σῶμα του ἀπὸ τὰς ἐκεῖ Ἐπαρχίας. Ἀλλ' ὁ Κ. Σουρμελῆς διατὶ δὲν ἀναφέρει, ἂν ἐχρειάζετο καὶ τι περισσότερον ἀπὸ τῆς 500 μισθοῦς; Οἱ μισθοὶ ἐδόθησαν ἅπαξ εἰς τὸς στρατιώτας· ἀλλ' ἐκστρατεία γινόμενη ἐναντίον 32,000 ἐχθρῶν δὲν ἀπῆται προσέτι τροφῆς, πολεμοφόδια καὶ λοιπά; Πῶς ὁ Κ. Σουρμελῆς περιωρί-

(1) Τοὺς 300 Ἀθηναῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐκστράτευσαν τὸ παρὶθὸν ἔτος, ὁ Συγγραφεὺς Σουρμελῆς ζητεῖ νὰ προσαρμόσῃ εἰς τὴν παροῦσαν ἐκστρατείαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδύθησαν οἱ 500 μισθοί. Πόσον εἶναι μακρὰν τῆς ἀληθείας!

ων τὸ πᾶν εἰς τοὺς 500 μισθοὺς, ἐκφράζεται χύνων, ὡς ἄνδρα, τὸ φαρμάκι του κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος α Ἐ-
 τε 500 μισθοὺς· ὁμισθὸς τοῦ στρατιώτου ἦτον τότε 20
 » γρόσια, καὶ μὲ αὐτὰ ἔπρεπε νὰ προβλέψῃ τὸν ἱματισμὸν
 » τὸ ὄπλισμὸν καὶ ὅλα τὰ περὶ αὐτῶ· καὶ τὰ 20 γρόσια
 » τὰ ἄλλα ἐλάμβανε κάθε μῆνα; » Ἄν ἐδυσσαρευεστῆθη, διό-
 τι ἄλλο ἔδωσαν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα 500 μισθοὺς οἱ Ἀθηναῖοι,
 ὡς τίμος, ὡς εὐσυνειδήτος, ἄν ἦτον, ὥφειλε νὰ μὴ σιω-
 πήσῃ τὰς μυριάδας τῶν χρημάτων, ὅσα ἐλάμβανον οἱ Συν-
 τοπίται του ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς ἐλαιῶνας, ἀμπελῶνας καὶ
 λοιπὰς δημοσίαις ἰδιοκτησίας ἀπ' ὅλην τὴν Ἀττικὴν.

Ἡ τροφοδοσία τοῦ στρατοῦ ἔπρεπε νὰ γίνεταί ἀπὸ τὰς
 προσόδους τῆς Βοιωτίας· ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξερχόμην ἡ Ἐ-
 ἰστασις, ἐδυνήθησαν οἱ Κάτοικοι νὰ σπείρωσιν, ὅσον ἔ-
 πρεπε, καὶ νὰ θερίσωσιν, ὅσον ἔσπειραν; Μὴ ἔλειψαν οἱ
 Τούρκοι, ἐκστρατεύοντες κατ' ἔτος τὸ ἔαρ εἰς τὴν Βοι-
 ώαν; Μὴ αἱ πόλεις, αἱ Κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία δὲν
 ἔσαν παρανάλωμα τοῦ πυρός, τῆς λεηλασίας καὶ τῶ φόβου;
 ἢ τὸ εὖδει τοῦ γεωργοῦ δὲν ἔφαγεν ὁ Τούρκος; Μὴ ὁ πολί-
 τς, κεκρυμμένος εἰς τὰ δάση, δὲν ἐτρέφετο μᾶλλον ἀπὸ
 ὄρου; Εἴμεθα μάρτυρες οἱ ἴδιοι, ὅτι διὰ πολλὰς τοιαύτας
 αἰψαίς ἐξώδευεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξ ἰδίων του πολλάκις· Ἐμὲ
 τὸν ἴδιον ἔδωκε 15 χιλιάδας γρόσια καὶ ἠγόρασα ἀπὸ τὴν
 ἀκμάζουσαν τότε Νῆσον Ψαρὰ πυρίτιδα διὰ τὸ στρατόπεδον.

Ἐλθὼν ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Βοιωτίαν, εὔρε τὰ προη-
 γουμένως ἀφαιθέντα ἀποσπάσματα του κατατρεγμένα καὶ
 διεσκορπισμένα ἐνθεν καὶ κεῖθεν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, τὰς
 ἐπαρχίας κενὰς ἀνθρώπων, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τού-
 των μεταδιδασθὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς Νήσους
 τοῦ Αἰγαίου, διὰ ν' ἀσφαλίσουν τὰς οικογενεῖας των· Εἰς
 τοιαύτην πραγμάτων κατάστασιν μόλις ἐδυνήθη νὰ συνάξῃ
 ἑκατὸν ἑπτά ἄνδρας, ἐτοιμὸς νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν ἐντεῦ-

θεν ευχαριστήθη προσωρινῶς εἰς τὸ σχέδιον τοῦ νὰ ἐμπο-
δίσῃ ὑπώσσοῦν τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὰ ῥιζώματα τῶν ὀρέ-
ων, διὰ νὰ μὴν ἐκτείνωνται, βλάπτοντες περισσότερον. Ἦ-
τον ἀδύνατον εἰς αὐτὸν μὲ ὀλίγους Ἑλληνας νὰ προσβάλ-
ῃ ἐναντίον 32 χιλιάδων ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον ἰππικὸν
καὶ πυροβολικόν.

Ὁ Πρεκόφτζαλη Πασσᾶς, ἀφοῦ δὲν ἔμεινεν ἄλλο τι νὰ
φθεῖρη περὶ τὴν Λεβαδείαν, ἐβάδισε διὰ τὴν Χαλκίδα· ἐπο-
μένως ἐπρόχώρησεν εἰς τὴν Παγῶντα (α), ὅπου ἦτον τὰ
Ἑλληνικὰ ὀχυρώματα, διευθυνόμενα παρὰ τοῦ ὀπλαρχη-
γοῦ Σταύρου Βασιλείου (β). Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς
προσβολῆς τῶν Τούρκων οἱ Ἕλληνες ὑπερασπίσθησαν μὲ
μεγάλην γενναϊότητα τὴν θέσιν των· πεντάκις ὤρμησαν
οἱ ἐχθροὶ, ἀλλ' ὁ Σ. Βασιλεῖς, παντοῦ ἄγρυπνος, ἐμψύχω-
νε διὰ τοῦ παραδείγματός του τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι,
ἂν καὶ 600 μόνις ὑπάρχοντες εἰς τοὺς δύο προμαχῶνας,
ἐθέριζαν κατ' ἀρέσκειαν τὸ πλῆθος τῶν Τούρκων (γ). Ἡ
μάχη αὕτη διήρκεσεν ἀπὸ πρωῒας ἕως μεσῆς ὥρας μετὰ
τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἐκ τῶν Τούρκων ἐφανεύθησαν 2500,
Ἕλληνες δὲ 16. Οἱ πρῶτοι ἀπελπισθέντες ὑπεχώρησαν
πρὸς τὴν Χαλκίδα, στερηθέντες τοὺς σημαντικωτέρους Ἀ-
ξιωματικούς καὶ Μπέϊδας, καὶ φέροντες πληγωμένους:

(α) Στεινὸν (Λερβίνι.) Ἡ Γραμμὴ αὕτη διεχώριζε τὸ
ἀρκτικὸν τμήμα τῆς Εὐρίκου, τὸ ὁποῖον ἐξουσίαζον ἕως τότε
οἱ Ἕλληνες.

(β) Ἐπαρχος ἦτον εἰς Ξεροχωρὶ ὁ Ἰωάν. Κωλέττης
Πολιτάρχης δὲ ὁ Διαμαντῆς Ὀλύμπιος.

(γ) Ὅταν ἰγίνετο ἡ μάχη, ὁ Βάσσης καὶ ὁ Ν. Κριζιώ-
δης ἰκάθηγον εἰς τὰ Βάβλα Χωρίον, δύο ὥρας μακρὰν, τρω-
γοντες καὶ εὐθυμοῦντες, χωρὶς νὰ δράμωσι πρὸς βοήθειαν τῶν
μαχομένων.

παμπόλλους. Οἱ δὲ Ἕλητες, πλήρεις χαρᾶς, ἀνυπόμονοι ἐπερίμενον τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὴν αὖριον. Ἀλλὰ τὸ ζηλότυπον καὶ ὀφθόνος τῶν ἀνθρώπων τὶ δὲν κάμει! Εὐρεθέντες κατὰ δυστυχίαν εἰς τὸ στρατόπεδον δύω, Λιβαδεῖται, ὁ Μῆτρος τῆς Τριανταφυλλῆνας καὶ ὁ Βασιλεῖος Μπουῆζρος, ἐφθόνησαν τὸν ἀρχηγὸν τῆς θέσεως Σ. Βασιλείου, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ διαλύσωσι τὴν νύκτα ἐκείνην τὸ στρατόπεδον. Ἐνῶ δὲ τότε εἶχε φθάσει εἰς τὸν Ἄγιον (θέσις) ὁ πολιτάρχης Διαμαντῆς Ὀλύμπιος, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ἔχοντας ἀνάγκην ἀπὸ πολεμοφοδία, σκοπὸν εἶχε νὰ ζητήσῃ ἀπ' αὐτὸν διὰ νὰ οἰκονομηθῇ πρὸς καιρὸν, ἕως νὰ φθάσωσι τὰ παρὰ τοῦ Ἐπαρχοῦ στελλόμενα ἀπὸ Ξεροχωρὶ, κατορθῶναι ὁ Μῆτρος Τριανταφυλλῆνας καὶ προλαμβάνει τὸν Διαμαντῆν, παραγγείλας εἰς τὸν Μπουῆζρον, ὅτι, ὅταν παρῆλθωσι τρεῖς ὥραι, ν' αὐτομολήσῃ αὐτὸς, μὲ ὅσους ἄλλους δυνήθῃ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ μὲν Μῆτρος ἐνήργησε νὰ μὴ λάτῃ ὁ Σ. Βασιλείου πολεμοφοδία· ὁ δὲ Μπουῆζρος, ψιθυρίζων τὸν ἕνα καὶ ἄλλον, ἐνέπνευσε φόβον εἰς πολλοὺς, ὅτι μὴν ἔχοντας φυσέκια χάνονται, ἅμα οἱ Τούρκοι ἔλθωσι πολλὰ πρῶτ', καὶ πρῶτος ἀφήσας τὴν θέσιν του, φεύγει παρακολουθούμενος καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅσους προδιέθεσεν εἰς τοῦτο. Ὁ λοιπὸς στρατὸς βλέπων τὴν διὰ νυκτὸς φυγὴν τούτων, καὶ ἀγνοῶν τὴν ῥαδιουργίαν, ἐμιμήθη τὸ παράδειγμάτων καὶ ἄλλοι μὲν ἐνόμιζον, ὅτι γίνεται μετάθεσις τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι δὲ ἐφοβήθησαν, μὴν ἠξέυροντες τὶ τρέχει. Ὁ δυστυχὴς Σταῦρος ζητεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν λειποταξίαν· ἀλλ' ἡ φωνή του δὲν ἠκούετο. Τέλος βλέπων τὴν παντελῆ διάλυσιν τοῦ στρατοῦ, παρεκάλεσε μερικοὺς φίλους του, νὰ λάθωσι τοὺς πληγωμένους, καὶ ἀνεχώρησε μὲ τούτους.

Οἱ Τούρκοι, βλέποντες τοὺς Ῥωμαίους φεύγοντας ἄνευ ἀνάγκης τὸ πρῶτῃ, κατ' ἀρχὰς εἰσήμισαν στρατήγημα τοῦ τοιοῦτον· πληροφορηθέντες ἔπειτα τὴν ἀλήθειαν, εἰσέβαλον ἀκωλύτως εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Ξεροχωρίου, καὶ ἀφάρτισαν αὐτὴν διὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ πυρός.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, πρόθυμος νὰ συντελέσῃ πλειότερον, μετέβη εἰς τὴν Ταλαντίαν, καὶ ἐπιβιάσας, ὕψην ἕκα μενέκεῖ νέαν στρατολογίαν, εἰς τὰ προσωρμισμένα πλοίαρια, διέπλευσε τὸν Εὐδοϊκὸν Κόλπον συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ ἓν Ὑδραῖον πλοῖον (1), καὶ διευθύνθη εἰς τὴν Καστέλα, διὰ νὰ ἐκβιάσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὰ Βουσακία καὶ νὰ ἀντιπερισπάσῃ ἀπὸ τὰ ὀπίσθια τοὺς Τούρκους, μαχομένους εἰς τὴν Παγῶντα. Ἀλλ', ἐπειδὴ ἐδράδυνεν ὁ πλοῦς δι' ἄλλειψιν ἀνέμου, καὶ τὸ εἰς Παγῶντα στρατόπεδον ἦτον πλέον διαλελυμένον (ὡς ἀναφέραμεν,) οἱ Τούρκοι εἶχον γίνῃ πλέον κύριοι τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Ξεροχωρίου, καὶ ἐντεῦθεν ἀποτυχὼν ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ σχέδιόν του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ταλαντίαν.

Βιβλ. Β'. Κεφ. 8. ὑπόσημ. λέγει· « Παρατρέχω ἐδῶ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου Μηγάλη Ταλαντινοῦ. κλπ. »

Ὁ ῥητορικός Σουρμελῆς, ἐν ᾧ δημοσιεύει τὸν θάνατον τοῦ Ταλαντινοῦ, λέγει, ὅτι τὸν παρατρέχει. Αὐτὸς ἦτον ὁ ἐπισημότερος Προσιτῶς τῆς Ταλαντίας. Ἴδου οἱ λόγοι τοῦ θανάτου του. Ὁ στρατὸς τοῦ Ὀδυσσεῦς ἐσχηματίζετο πάντοτε ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Βοιωτίας, καὶ ἐτροφοδοτεῖτο ἀπὸ τὰς προσόδους τῆς ἰδίας· αἱ τότε ἀλληλοδιάδοχοι Προσωριναὶ Κυβερνήσεις δὲν εἶχον μῆτε τὸ ἓν, μῆτε τὸ ἄλλο νὰ χορηγήσωσι· καὶ, ἐνῶ ὁ πόλεμος ἐξηκολούθει ἀδιάκοπος, ὁ Ὀδυσσεὺς ἠναγκά-

(1) Τὸ πολεμικὸν τοῦτο πλοῖον ἰστάλη ἀπὸ Ξεροχωρίου παρὰ τοῦ Ἐπαρχοῦ Ἰω. Κωλίττου, κατ' αἴτησιν τοῦ Ὀδυσσεῦς.

ζετο πάντα νὰ ἔχη ἐσχηματισμένα Στρατόπεδα, διὰ ν' ἀπαντᾷ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν. Οἱ Ταλαντινοὶ ποτὲ σχεδὸν δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς περὶ Στρατιωτῶν καὶ τροφῶν προσκλήσεις τοῦ Ὀδυσσεύος, καὶ μάλιστα ὅτε ὑπῆρχον καὶ αἱ μεγαλύτεραι στενοχωρίαι. Πολλάκις συνέπεσε, νὰ γράψω πρὸς τοὺς Ταλαντινοὺς τοιαύτας προσκλήσεις καὶ μόνος μου· ἀλλ' αὐτοὶ ἔμμενον κωφοί· καὶ δὲ ἔλλειψιν τοιούτων βοηθημάτων ἀπισθοποδοῦσε πολλάκις ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία. Ἀπεδείχθη δέ, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος, ἔχων ἐπιρροὴν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν, ἐμπόδιζε κάθε βοηθητικὸν μέσον τοῦ στρατοπέδου, διὰ νὰ ἀποτυγχανῇ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τε. Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο. Ἐσυλλήφθησαν καὶ δύο Ἐπιστολαὶ τούτου πρὸς τοὺς πλησίον τῆς Κυβερνήσεως φίλους του, διαλαμβάνουσαι ῥητῶς· « Ἄν δὲν φονευθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς, δὲν προοδεύει ἡ Ἐπανάστασις. » Ἡ τὰς Ἐπιστολάς αὐτάς ἀνέγνωσα ὁ Ἰδιος, καὶ ἠρώτησα τοῦτον, ἂν αἱ ὑπογραφαὶ εἶναι ἰδικαί του· δὲν τὰς ἠρνήθη. Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ αἷτια τοῦ θανάτου τούτου. Ὡς πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν τῆς Ἐπαναστάσεως αὐτὸς ἐφρονεῖθη δικαίως, διότι ἔφερε πραγματικὰ ἑμπόδια εἰς τὴν πρῶσ' ὄν της, καὶ μὲ τὴν μεγαλύτεραν ἐμπάθειαν καὶ τὴν πλέον κακοήθη ἀναισχυντίαν ἐνήργει νὰ βλάβῃ μέχρι θανάτου τὸν Ὀδυσσεῖα. Τοιούτων ἐγκλημάτων οἱ ἐνοχοὶ δικάζονται παντοῦ ἐπὶ τοῦ τυμπάνου καὶ εἰς ὀλίγας ὥρας, καὶ θανατώνονται, ἐν καιρῷ πολέμου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἄρα ἀπέθανε δικαίως κατὰ τοὺς γενικοὺς ὁρισμοὺς τῶν στρατιωτικῶν Νόμων. Ἡ διαφορὰ εἶναι, ὅτι δὲν ἐδικάσθη ἀπὸ ἐν Ἐκτακτον Στρατιωτικὸν Δικαστήριον. Πασίδηλον εἶναι, ὅτι, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξεργάγη ἡ Ἐπανάστασις, πολλαὶ τοιαῦται προδοσίαι καὶ ἀντενέργειαι ἀπισθοδρομήσαν τὰ Ἑλληνικά ὄπλα καὶ τὸν πόλεμον. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν διήγησίν μας.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπεχείρησεν ἐπομένως νὰ διακόψῃ τὴν κοινωνίαν τοῦ Πρεκόφτζαλη Πασσᾶ μὲ τοὺς ἐν Λαμία Τούρκους. Ἐντεῦθεν ὁ Πρεκόφτζαλης, ἐλθὼν εἰς Χαλκίδα, κ' ἐκεῖθεν μεταβάς πάλιν εἰς Βοιωτίαν, φοβούμενος τὴν παρεμπόδισιν τῶν βοηθητικῶν μέσων τῆς ἐκστρατείας του ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεῖα, ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ περισυρὸν παράδειγμα τοῦ Δράμαλη Πασσᾶ, ἀνεχώρησε πανστρατιᾷ διὰ Λάρισσαν, καὶ διελύθη εἰς τὰ, ἐξ ὧν συνετέθη, καὶ οὗτος.

Ὅταν τὰ ξένα Τουρκικὰ στρατεύματα ἐπέστρεφον μετὰ τὸ θέρος εἰς τὰ ἴδια, οἱ Ἕλληνας κατεγίνοντο νὰ βλέπωσι τὰς κατακρατούμενας εἰσέτι πόλεις ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἐπροσπάθουν, εἰ δυνατόν, νὰ τὰς ἐλευθερώσωσι. Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἔχων πάντοτε ζῆλον καὶ ἀμετάθετον σκοπὸν διὰ τὴν κυρίευσιν τοῦ Φρούριου τῆς Χαλκίδος, μετέβη, μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Πρεκόφτζαλη Πασσᾶ, εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὅπου ὑπῆρχε τότε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Τὸ Κοινὸν τῶν Ψαριανῶν, ἔχον καὶ αὐτὸ τὸν ἴδιον πόθον διὰ τὴν Εὐριπὸν ἐσυμφώνησαν μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῖος νὰ πολιορκήσωσι τὸ Φρούριον κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὤφειλε νὰ κινήσῃ τὴν ἀναγκαίαν στρατιωτικὴν δύναμιν διὰ ξηρᾶς· οἱ δὲ Ψαριανοὶ ὑπέσχοντο νὰ δίδωσι τὴν προσήκουσαν βοήθειαν εἰς τὸ στρατόπεδον μὲ τὰ πλοῦ-άτων, ἀποκλείοντες τὸ Φρούριον διὰ τῶν δύο κόλπων, τὸν Ἐρετριακὸν καὶ Εὐβοϊκόν. Ἐπικυρώσασα ἡ Κυβέρνησις τὸ σχέδιον τοῦτο, ἔκαμεν εὐθὺς καὶ τὴν ἀπαιτουμένην Διακήρυξιν περὶ τῆ Ἀποκλεισμῶ. Ὁ Ὀδυσσεὺς κατ' αὐτὸ τὸ σχέδιον, ἠναγκάζετο προηγουμένως νὰ καταπολεμήσῃ τὰ Τυρκικὰ ἀποσπάσματα, τὰ ὅποια ἐφύραρον ὅλην τὴν Νῆσον, καὶ νὰ τὰ εἰσάξῃ εἰς τὸ Φρούριον, καὶ ἔτω νὰ πολιορκηθῇ τοῦτο τακτικῶς, λαμβανομένων τῶν εἰσοδημάτων τῆς Νήσου διὰ τὰς χρείας τῶν στρατοπέδων.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐξεστράτευσεν, ἔχων 700, ἀπὸ τὴν Ἀγγικὴν εἰς τὸ Ἀλιδέρι, χωρίον τῆς Εὐδοίας, κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου, 1813, παρακολουθούντων αὐτῷ καὶ 4 Ψαριανῶν πλοίων.

Μαθὼν τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἑλλήνων εἰς Ἀλιδέρι, ὁ Ὁμέρ Πασσᾶς ἀντεκστρατεύει ὅσον τάχος μὲ δύναμιν 4000, καὶ πολιορκεῖ τὸν Ὀδυσσεᾶ εἰς τὸ ἀκροθαλάσσιον τοῦ Ἀλιδερίου. Βλέποντες οἱ Ψαριανοὶ τοῦτο, εἶχον δίκαιον, ἀγνοῦντες τὸν τρόπον τοῦ Ὀδυσσεῶς ὡς πρὸς τὸ πολεμεῖν, τὰ γειῶσιν ἐνταυτῷ καὶ νὰ λυπῶνται, λέγοντες· « Γιάδα! τὸ εἶναι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Μεῖς ἤρθαμε νὰ κλείσωμε τοὺς Τούρκους, καὶ αὐτοὶ μᾶς κλείσανε δὲ πᾶς τὸν κάβο. Κακὴ δουλειὰ αὐτὴ! » Τὰ δύο στρατόπεδα ἀντεμάχοντο περιῖπου τῶν 25 ἡμερῶν. Οἱ Τούρκοι βλέποντες, ὅτι ἄλλη δύναμις τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔρχεται, ἀλλ' οὔτε εἶναι ἐλπίς νὰ ἔλθῃ, δὲν εὐχαριστοῦντο μόνον νὰ διώξωσιν ἐκεῖθεν τὸς Ἕλληνας, ἀλλὰ συνέλαβον τὴν ἰδέαν ἡζῶντας νὰ τὸς συλλάβωσιν, ἢ εἰς τὴν θάλασσαν νὰ τὸς ῥιψωσιν. ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἔστειλαν 200 Τούρκους εἰς Χαλκίδα, ἀπέχουσαν 8 ὠρας, νὰ φέρωσι 4 κανόνια, διὰ νὰ σκορπίσωσι μέσον τῶν τῶν Ἕλληνικῶν προμαχῶνας. Ὁ Ὀδυσσεύς, πειραγμένος μάλιστα ἀπὸ τοὺς Ψαριανοὺς διὰ τὴν βραδύτητα τῶν προόδων του, κατορθῶναι νὰ πολιορκήσῃ αὐτὸς τοὺς Τούρκους διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ στρατηγήματος.

Διορίζει ἀντιπρόσωπόν τε εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν Στάθην Κατζικογιάννην, δόσας αὐτῷ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας. Ἐπιπὰ ἐπιβιβάζεται ἐν καιρῷ νυκτὸς μὲ 50 ἐκλεκτοὺς εἰς ἐν τῶν πλοίων, προσορμίζεται εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἐρετρίας (Βαθουῆσι) καιροφυλακεῖ ἐκεῖ τὴν ἀπὸ τὸ παραθαλάσσιον ἐκεῖνο διάβασιν τῶν 200 Τούρκων μετὰ τῶν πυροβολῶν, καὶ τοὺς ἐπιπίπτει νυκτὸς κυριεύσας τὰ δύο κανόνια. Οἱ Τούρκοι, ἀγνοῦντες τὸ ποσοῦν τῆς Ἑλληνικῆς

δυναμῶς, ἐσκορπίσθησαν, καὶ ἄλλοι μὲν ἔφυγαν πρὸς τὴν Χαλκίδα, ἄλλοι πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πασσᾶ, καὶ ἄλλοι ὠχυρώθησαν μὲ τὰ λοιπὰ δύο κανόνια εἰς ἐρείτιά τινα. Οἱ πρὸς τὸν Πασσᾶν φυγόντες, διεφήμισαν εἰς τὸ στρατόπεδόν του, ὅτι εἰσέβαλε νέα δύναμις Ἑλληνική, καὶ κινδυνεύει τὸ Φρούριον. Ὁ Ὀμέρ Πασσᾶς ἐκπεπληγμένος ἀπὸ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο συμβᾶν, τρέπεται εἰς φυγὴν πρὸς τὴν Χαλκίδα, καὶ σπεύδει νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ Φρούριον, καταλιπὼν ὅλην τὴν πολεμικὴν ἀποσκευήν τε εἰς Ἀλιθέρι. Οἱ δὲ Ἕλληνες, βλέποντες τὴν αἰφνίδιον φυγὴν τῶν Τούρκων, ὤρμησαν φρονέοντες καὶ λεηλατοῦντες τὰς φεύγοντας μέχρι τῆς Ἐρέτριας. Ὁ δὲ ὑδουσταεὺς περιμένων ἐπὶ τῆ πλοίου, ἕως οὗ ἔφθασεν ὁ στρατός του διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Ἐρέτριαν, εἴτησεν ἐκεῖ νέον στρατόπεδον, μακρὰν τῆς Χαλκίδος οὕτω ὥρας.

Ἄγρυπνος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του δὲν ἤμέλει τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἔπραξε τὰ ὠφελήθη. Διέταξεν, ἀπὸ τὰ εἰς Βοιωτίαν ἀποσπάσματα του, τὸν Ἰω. Κομποδαδίτην νὰ μεταβῇ μὲ 100 στρατιώτας εἰς τὸ ἀρκτικὸν τῆς Εὐβοίας, ἵνα νὰ περιέροχηται ἀπὸ θέσιν εἰς θέσιν, καθ' ὃν καιρὸν ὁ ἔθνος ἔμελλε νὰ προχωρῇ ἀπὸ τὸ μισημῶρινόν. Ἀφήσας ἔπειτα τὴν Ἐρέτριαν, καὶ προχωρῶν εἰς τὰ ἐιδοτέρα τῆς Νήσου, ἐκαθάρισεν αὐτὴν ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἀποσπάσματα τῶν Τούρκων, καὶ ἀποστατεῖ ἐκ νέου τοὺς κατοίκους Ἕλληνας. Ἐνωθεὶς δὲ μὲ τὸν Κομποδαδίτην, ἐσχημάτισεν ἕνα στρατὸν ἀπὸ τρεῖς χιλιάδας καὶ ἦλθε μέχρι τῶν προπυλαιῶν τῆς Χαλκίδος, στρατοπεδεύσας εἰς θέσιν τινα Βουσακία λεγομένην, καὶ πολιορκῶν ἔκτοτε τακτικῶς τὸ Φρούριον. Συγχρόνως οἱ Ψαριανοὶ κατέταξαν διὰ τὸν ἀποκλεισμὸν δύο πλοῖα εἰς τὸν Ἐρετριικόν, καὶ ἕτερα δύο εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἧτιον τοῦ

Μαργαρίτη Κούταδου Αινήτου (α). Τοιουτοτρόπως ἐτακτοποιήθη ἡ πολιορκία, καὶ διωρίσθη Φροντιστικὴ Ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἀπὸ δύο Ψαριανούς, Ἰω. Μ. Μηλαίτην καὶ ἕτερόν τινα, καὶ τὸν Ἀθανάσιον Τζουτίζον Δαδιδάτην. Αὕτη εἰσύναξε τὰς προσόδους τῆς Νήσου, καὶ ἐχορήγηε τὴν τροφοδοσίαν τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ στολίσκου.

Βιβλ. Β'. Κεφ. Γ'. §. 20 λέγει ὁ Συγγραφεὺς· « Ὁ »
 » Ὀδυσσεὺς βλέπων τὸν Γουῤῃαν νὰ μεγαλύνεται καὶ νὰ »
 » σχετίζεται μὲ τοὺς Ἀθηναίους, ἀρχίζει νὰ ὑποπτεύεται »
 » καὶ νὰ τὸν φοβῆται· οὗτος δὲ, δυνατὸς εἰς τὰς Ἀθήνας, »
 » θέλει νὰ σχετισθῆ καὶ μὲ ἄλλους Ὀπλαρχηγούς διὰ νὰ »
 » γένη δυνάτωτερος· ὅθεν ἐνεργεῖ, διὰ νὰ κάμῃ γαμβρὸν »
 » εἰς τὴν γυναικαδέλφην του τὸν Στάθην Κατζικογιάν- »
 » νην. Ὁ γυναικαδέλφος του Α. Λοιδωρικής δυνάμει τοῦ »
 » γαμβροῦ του ἰσχύει πολὺ εἰς Ἀθήνας, ὅστις δὲν ἔπαυατῆ »
 » νὰ διασπείρῃ κρυφίως ψυχροὺς λόγους κατὰ τοῦ Ὀδυσ- »
 » σέως κ. λ. κ.

Ἐνταῦθα ὁ Συγγραφεὺς ὁμολογεῖ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐκ προμελέτης γίνεται συνωμοσία κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς· καὶ ἡ ὁμολογία αὕτη ἀποδεικνύει τρανώτατα πρώτης τάξεως ῥαδιοῦργον τὸν Ἀναστάσιον Λοιδωρικήν. Εἶπομεν ἀπ' ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν εἶχον μεταξὺ τῶν διαίρεσιν οἱ Ἀθηναῖοι φυσικῶ τῷ λόγῳ λοιπὸν ὁ Κ. Ἀναστάσιος Λοιδωρικής εὗρισκε πολλοὺς ὁμοφρονάς του ἀπὸ τὴν ἐναντίαν φατρίαν, διὰ νὰ συκοφαντῶσι τὸν Ὀδυσσεῶα ἀκαταπαύστως ἰενσπειροντες ψευδεῖς φήμας, (ὡς λέγει,) καὶ κάμοντες δυνατὸν κόμμα περὶ τὸν Γουῤῃαν, διὰ νὰ ὑψώσωσι τοῦτον εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τὸν ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἀναμφιβόλως ὁ Α. Λοιδωρικής ἐ-

(α) Οὗτος ἰβύδισε μόνου του τοῦτο, διὰ νὰ μὴ τὸ πάρῃ ὁ στόλος τοῦ ἔχθρου, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπολιμήσειν ἰναντίον 20 Τουρκικῶν πλοίων. Μὲ τὸ πλήρωμά του δι' ἐπισώθη εἰς τὴν Ἐθρὰν διὰ τῆς λίμβου.

πεθύμει νὰ ἰδῇ τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς του τύραννον τῆς Ἀττικῆς, διὰ νὰ κατασταθῇ ὁ ἴδιος Βεζύρης τῆς Ρούλας.

Ἐνῶ ἐνησχολεῖτο ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὰς περιοδικὰς τε ἐκστρατείας, καὶ τελευταῖον εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου, ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ ῥαδιοῦργοι μετὰ τοῦ Α. Λοιδωμῆκη, καὶ ἀπεστατησαν τὸν Γούραν ἀπὸ τὰς διαταγὰς τε. Ἐκ τούτου οὐκ ὀλίγας ὑπέφερε ζημίας ἡ Πατρίς ἐπομένως διὰ τὴν μεταξὺ δύο καλῶν στρατιωτικῶν ἔχθραν.

§ 22 ἐν τῷ αὐτῷ Κεφ. λέγει· « Ὁ Γῦρας, διὰ νὰ γίνῃ κ ἀσφαλές εἶρος, ἀνάγει εἰς τὸ φερόριον τὸν σύγγραμμόν τε » Κατξικογιάνην πανοικί· ὁ Ὀδυσσεὺς ταράττεται, καὶ » μὴ δυνάμειος νὰ ἐξώσῃ ἀπ' εὐθείας τὸν Γούραν, διε- » γίρει τοὺς Ἀθηναίους ἐναντίον τῶν σχετικῶν καὶ φίλων » αὐτοῦ, ἵνα, ἀφοῦ πέσωσιν αὐτοῖ, συμπέσῃ καὶ αὐτός. »

Ἄν ὁ Ὀδυσσεὺς ἤθελε, Κύριε! ὄχι μόνον ἀπ' εὐθείας ἐδύνατο νὰ ἐξώσῃ τὸν ὑπάλληλόν του μὲ τὰ στρατεύματα, ὅσα εἶχεν, ἀλλ' ἀναποδογύριζε καὶ σὰς καὶ τὴν Ἀττικὴν εἶρας. Αὐτὸς εὐχαριστεῖτο μόνον νὰ βλέπῃ, ὅτι, ὅσον ὑπάρχει, αἱ Ἀθῆναι ἀνὸ πολιορκουῦνται· εὐχαριστεῖτο νὰ βλέπῃ τὴν στερέωσιν καὶ πρόοδον τῶν Ἑλληνικῶν ὤπλων κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ δὲν ἐσυνερίζετο τὰ παιδαριώδη καμώματα τοῦ Γούρα καὶ τινῶν ἀνοήτων Ἀθηναίων, ἀλλ' ὅτε ἔδιδε προσοχὴν εἰς αὐτὰ, προσηλωμένος πάντοτε εἰς τὰς τῆς Πατρίδος ὑπερσίας, καὶ τρέχων παντοῦ μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, ὡς οὔδατε. Δύνασαι, Κύριε Σουρμελή! ν' ἀρνηθῆς, ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1823 ἔτους, ὅτε ἐπεχείρισθαι τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Εὐρίπου, ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθε πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ Φρουρίου καὶ ἐκατοίκησεν ἐν αὐτῷ ἱκανὰς ἡμέρας, μὲ ὅσους στρατιώτας του ἤθελε; Δύνασαι ν' ἀρνηθῆς, ὅτι ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Εὐρίπου, εἶχε μετ' ἑαυτοῦ πολλοὺς ἐθελοντὰς Ἀθηναίους, καὶ τὸν Κατξικογιάνην, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπεν· ἐπειδὴ ἐκστρατεύεις

μαζήμου, τοποθέτησε τὴν σύζυγόν σου ἐν τῷ φρουρίῳ. Πῶς σὺ λέγεις, « Διὰ τὰ νὰ γίνῃ ἀσφαλέσττος, ἀνάγει τὸν σύγ-
 » γαμβρόν του Κατζικογιαίνην πανοικὶ εἰς τὸ φρούριον; »
 Πῶς λοιπὸν ἤθελεν ἔχει βοηθὸν ὁ Γουῦρας τὸν Κατζικογι-
 αίνην, ἐνῶ αὐτὸς ἦτο μακρὰν τῆς Ἀττικῆς μετὰ τῷ Ὀ-
 δυσεύῳ; Εἶσαι πολλὰ ψευδολόγος, Σουρμελῆ!

Βιβ. Β'. Κεφ. Δ'. §. 8 λέγει· « Ὁ Ὀδυσσεύς, ἀφ' οὗ δι-
 » ἔλυσε τὸ στρατόπεδον, ὅπου εἶχε συνθέσει κατὰ τῆς
 » Εὐβοίας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1823 ἔτους, συμποσοῦμενον
 » ἀπὸ 3 χιλιάδας Ἑλλήνων, χωρὶς τὰ πράξῃ τίποτα. »
 Ἐνταῦθα μᾶς δίδει αἰτίαν ὁ πρῶτος καὶ ὄνομα Σουρ-
 μελῆς τὰ εἰπόμενα, ποῖον τέλος ἔλαβεν ἡ πολιορκία τῆς
 Εὐβοίπου.

Ἡ τακτικὴ πολιορκία τῆς Εὐβοίπου ἤρχησεν ἀπὸ τὰς
 ἀρχὰς θβρίου, 1823, καὶ διελύθη 23 Ἀπριλίου, 1824. Οἱ
 Τούρκοι κατ' ἀρχὰς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὸ φρούριον, ἐμά-
 χοντο μὲ τοὺς Ἑλληνας καὶ εἰς τὰ Βουσαΐα, ὅπου ἦτον
 τὸ γενικὸν στρατόπεδον, καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους θέσεις·
 Ἐδοκίμαζον δὲ πάντοτε, ἵσως δυνηθῶσι νὰ προχωρήσωσιν
 εἰς τὰ χωρία, διὰ νὰ λαμβάνωσι τρόφιμα εἶδη. Μετὰ τὰς
 πολλὰς τῶν ἐξόδους, εἰς τὴν τελευταίαν ἔλαβον ἐπαισθη-
 τὴν ζημίαν, ἀπολέσαντες ὑπὲρ τοὺς 200 ἀπὸ μίαν ἔνε-
 δραν τῶν Ἑλλήνων. Ἐκτοτε δὲ δὲν ἐξῆλθον πλέον. Οἱ
 Ἑλληνας ἔκαμον τὸ ἐναντίον· ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 ἐπλησίαζον μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ Φρουρίου, ἐνεδρεύον-
 τες· ἐσυλλάμβανον καθεκάστην ἐκ τῶν Τούρκων ἀνδρας
 τε καὶ γυναῖκας, ἐξερχομένας περὶ τοῦ Φρουρίου, διὰ
 νὰ συναζώσι ξύλα, καὶ τρόφιμα χόρτα, κ. λ. π. Οἱ Ἑλ-
 ληνες συσσωματωμένοι δὲν ἠδύνοντο νὰ πλησιάζωσιν εἰς
 τὸ τεῖχος· ἐπειδὴ, ἐνῶ τὸ Φρούριον εἶχε καὶ βόμβας καὶ
 κανόνια, αὐτοὶ ἐστεροῦντο ὅλα. Ἠδύναντο οἱ Ἑλληνας νὰ
 κυριεύσωσι τὸ Φρούριον, ἀφ' οὗ ἤθελον τειλεώσαι τὰς τρυ-

φάτων οἱ Τοῦρκοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχον προβλέπει ἀπὸ αὐτάς, ἐνῶ πρὸς τὰ στρατεύματα καὶ ὄλαι αἱ οἰκογένειαι τῆς Εὐδοίας καὶ τῶν Θηβῶν ἦσαν ἐν τῷ φρουρίῳ· κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου, 1834, δις ἐπαναστάτησεν ὁ ὄχλος κατὰ τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ διὰ τὴν ὀλιγόστευσιν τῶν τροφῶν, ζητοῦντες νὰ δώσωσι τὸ φρούριον εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα. Ὁ Πασσᾶς δὲ, ἄγρυπνος εἰς τὰ καθήκοντά του, ἔπαυε τὰς ὀχλαγωγίας ταύτας πότε μὲν μὲ φθερισμοὺς καὶ μὲ πνίξιμον βύω, ἢ τροφῶν ἀτόμων, καὶ πότε μὲ ὑποσχέσεις, δίδων περιοδικὰς προθεσμίας περὶ τοῦ φθασίματος τῆς Τυρκικοῦ στόλου ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἀνεφέρθη πολυάκις εἰς τὸν Σουλτάνον περὶ τοῦ κινδύνου τῆς Εὐδοίας. Κατὰ τὸ τέλος Μαρτίου πολλοὶ Θηβαῖοι Τοῦρκοι ἔφυγαν κρυφίως ἀπὸ τὸ φρούριον, καὶ ἦλθαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον· τούτους περιποιηθεὶς ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπέστειλεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν Θετταλίαν. Εἰς τὴν δὲ στενοχωρίαν ἦλθον οἱ πολιορκημένοι, ὥστε ὁ Πασσᾶς διένεμεν εἰς ἕκαστον ἄρτον ἀνὰ 50 δράμα τὴν ἡμέραν, καὶ ἐξερρήθησαν καὶ τὸ ἐπιπικόντων φαγόντες τοὺς ἔπικς. Οἱ Ἕλληνες, οἵτινες συνεκλείσθησαν μετὰ τῶν Τούρκων, ἀπώλοντο εἰς τὰς ὁδοὺς· οἵτις δὲ εὐκολύνετο, ἔφρουγεν εἰς τὸ στρατόπεδόν μας.

Οἱ κάτοικοι ὅλης τῆς Νήσου, βλέποντες τὴν ταχεῖαν πτώσιν τοῦ φρουρίου, ἔχαιρον, ἐλπίζοντες νὰ ἐξασφαλίσθωσι πλέον ἀπὸ τὰ βάσανα τῶν ἐπερχομένων Τουρκικῶν καὶ ποτε Ἑλληνικῶν, στρατευμάτων δι' αἰτίαν τοῦ Φρουρίου. Ὁ στρατὸς παρομοίως ἔχαιρεν, ἐλπίζων νὰ ὠφεληθῇ ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ πλουτισθῇ ἀπὸ λάφυρα, ἐν ᾧ ἔφθασε νὰ γυμνωθῇ ἡδὴ ὑπομένων ἕξ μῆνας ἄνευ μισθοῦ, καὶ μὴ λαμβάνων, εἰμὴ ἡμίσειαν ὁκᾶν ἀλεύρου τὴν ἡμέραν, χωρὶς σιτηρέσιον.

Τοιούτων ἐχόντων τῶν πραγμάτων, κατὰ τὰς ἀρχὰς

Ἀπριλ. τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἔφθασε ταχύπλοον ἀπὸ Ψαρὰ εἰς
 τὸ στρατόπεδόν μας, ἀναγγέλλον τὴν ἔκπλευσιν τῆ Τουρ-
 κικοῦ Στόλου ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντον, φέροντος ῥητὴν δια-
 ταγὴν τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν Κόλπον καὶ νὰ
 λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς Εὐρίπου. Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ
 Ψαριανοὶ ἀμέσως εἰδοποιοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνη-
 σιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Φρουρίου καὶ περὶ τῆς ἐ-
 λεύσεως τοῦ Τουρκικοῦ Στόλου, αἰτοῦντες 25 μόνον πλοῖα
 νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ Ἐδρᾶν καὶ Πέτζας, ἄλλα τόσα δὲ καὶ
 τὰ ἀναγκαῖα ἡφαιίστια ὑπέσχωτο οἱ Ψαριανοὶ νὰ πέμψω-
 σιν εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐχθροῦ. Ἦθελον νὰ φαίνεται μόνον
 εἰς τὴν θάλασσαν Ἑλληνικὸς Στόλος, καὶ ἠλπιζον βέβαι-
 ον, ὅτι οἱ Τουρκαὶ δὲν θέλουν τολμήσει νὰ εἰσέλθωσιν εἰς
 τὸ στενὸν τοῦ Εὐβοϊκοῦ Κόλπου. Ἐπέσχωτο δὲ τὴν με-
 τὰ εἴκοσι ἡμέρας παραδόσιν τοῦ Φρουρίου διὰ τὴν παν-
 τελῆ ἔλλειψιν τῶν τροφῶν. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν αἴ-
 ττησιν τῆτων δὲν ἔδωσε τὴν παραμικρὰν ἀκρόασιν. Οἱ Ψα-
 ριανοὶ καὶ ἰδιαιτέρως ἀναφέρθησαν δις καὶ τρίς εἰς τὸ
 Κοινὸν τῆς Ἐδρᾶς καὶ Πετζῶν, παρακαλῶντες νὰ πέμ-
 ψωσι τοὐλάχιστον ἀπὸ 10 πλοῖα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἀνα-
 πληροῦσιν αὐτοί. Παρητήρουν δὲ, ἐκτὸς ὅτι μετὰ πολλὰ
 ἐξοδα καὶ αἱματοχυσίας χάνεται ἡ Εὐριπος, εἰάν δὲν συν-
 τρέξωσι μὲ ἐν μέρος τῶν πλοίων των, ζημιοῦται καὶ τὸ
 Ἔθνος τὰ μέγιστα διὰ τὴν στέρησιν αὐτῆς τῆς κρίσιμου
 θέσεως. Εἰς μάτην ἀπέβησαν αἱ τόσον ὠφέλιμα ἀποτελέ-
 σματα ἔχουσαι παρακλήσεις. Ὁ Κουντουριώτης, ὅστις ἐκίνει
 τὸ Ναυτικόν, εἶχεν ἄλλας ἐνασχολήσεις τότε.

Ἀλλὰ διατί δὲν μᾶς λέγεις, Κύριε Συγγραφεῦ! τὰς αἰ-
 τίας τῆς τούτης ἀδιαφορίας τῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ τὴν ὁ-
 ποίαν ἐζημιώθη τὸ Ἔθνος τὴν Εὐριπον; Διατί σπεύδεις
 μόνον νὰ ἐξεμῆς τὰ φαρμάκισου κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖος λέ-
 γων κ' Ἐσχημάτισε στρατόπεδον κατὰ τὴν Εὐριπον, καὶ

π μὴ κατορθώσας τίποτε, διέλυσεν αὐτό; Ἄν ᾗσαι δει-
 λός, καὶ φοβῆσαι νὰ εἰπῆς τὰς αἰτίας, διὰ νὰ μὴ προ-
 σβάλης πρόσωπα, μὴ λάμβανε κάλαμον γράφων ψευδῆ
 Ἱστορίαν. Ὄφειλες νὰ ὁμολογήσῃς, ὅτι ὁ εἰς τὴν ἐποχὴν
 ἐκείνην ἐκθρόγαις ἐμφύλιος πόλεμος ὑπῆρξεν ἡ μοναδική
 αἰτία τῆς ἀποτυχίας. Καὶ κυριώτερον ἔπρεπε ν' ἀποδώ-
 σης τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς αὐτουργοὺς τῶν ἐμφυλίων διχο-
 στασιῶν, καὶ πρὸ πάντων τὸν Μαυροκορδάτον, ὄργανον
 τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ τότε μορφω-
 θεῖσα διὰ τῆς θίας (1) νέα Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν Προεδρεί-
 αν τοῦ Γ. Κουντουριώτου, οὔτε τὴν δύναμιν, οὔτε τὴν
 θέλησιν εἶχε περὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ Πολέμου, δουλεύ-
 ούσα ξένην πολιτικὴν. Ταύτης τῆς Κυβερνήσεως Μέλος
 ἦτο καὶ ὁ Γ. Κωλέττης, ὅστις ἀποτυχὼν τῶν σκοπῶντα
 ὡς πρὸς τὴν Εὐρώπην, καταστραφεῖσαν πρὸ ἐνός χρόνου
 παρὰ τοῦ Πρεσβυτέρου Πασσᾶ, ἠνώθη εἰς Ὑδραν μὲ τὸν
 Μαυροκορδάτον καὶ Κουντουριώτην, ὄργανον γενόμενος καὶ
 τῶν δύο, καὶ ἦτον ἐπόμενον νὰ ἐπιβουλεύηται μὲ περισ-
 σότερον πῆσμα τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις του, διὰ
 τὰς ὁποίας θέλομεν ἐξηγηθῆ αἰτίας. Ὄταν λοιπὸν δύναμις
 θαλασσία δὲν ἐξέπλευσεν πρὸς ἀπάντησιν τοῦ Τουρκικοῦ
 Στόλου· ὅταν ἐπομένως οὗτος εἰσῆλθεν ἀκωλύτως εἰς τὸ
 Εὐβοϊκὸν Κόλπον, ἦτο δυνατόν πλέον νὰ μὴ διαλυθῆ ἡ

(1) Πρῶτος σχεδὸν ἐκ τῶν Στρατιωτικῶν ἦτον ὁ Μαυροκορδάτος, ὅστις ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν περίστασιν καὶ τὰ τάλλαρα τοῦ Κουντουριώτου στρατολογεῖ, καὶ ἀρχινᾷ τὸ πῦρ κατὰ τῶν Συμπολιτῶν του. Ἐκτοτε δὲ ἠγνωρίσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς Σωματάρχης, προσπαθῶν ν' αὐξηθῆ καὶ μεγαλυθῆ διὰ τῆς αἱματοχυσίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Προηγουμένως ὦν μὲ 10 ἀνθρώπους μισθωτὸς εἰς τὸν Νοταρᾶν, ἐπιποτάκτησιν ἀπ' αὐτὸν, καὶ ἐπομένως εἰς κάθε ἐμφύλιον πόλεμον πρῶτος ἰφαίνετο.

κατὰ θάλασσαν Πολιορκία τῶν ὀλίγων Ψαριανῶν πλοίων;
Ἦτο κατὰ συνέπειαν δυνατόν νὰ μὴ διαλυθῆ καὶ τὸ κα-
τὰ ζηρὰν πολιορκουῶν Στρατόπεδον;

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τῶν
1824. ἐστάθη γενναῖος ὑπερασπιστὴς τῆς Πατρίδος, καὶ
διεκρίθη ὁ μόνος, ὅστις διὰ τῆς ἀγχινοίας του καὶ τῆς ἐ-
πιρροῆς του εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Τούρκων παρέλυε μεγά-
λα στρατεύματα τούτων, καὶ τὰ ἀπέπεμπεν εἰς Ἀάρισσαν.
Ἄς ὁμολογήσῃ πᾶς τις, πόσον οἱ Τούρκοι, μόνον τὸ ὄνο-
μα τούτου ἀκούοντες, ἔτρεμον. Ἄς ὁμολογήσῃ πᾶς τις, πό-
σον ἡ παρουσία του συνέσταλλε τοὺς Βοιωτοὺς ἀπὸ πᾶν ἄτο-
πῶν κίνημα. Μία Ἐπανάστασις, (ὡς ἡ Ἑλληνική), εἰάν
δὲν καταπλακωθῆ εἰς τὰς ἀρχάς της, καὶ διαρκέσῃ δύο,
ἢ τρία, ἔτη, στερεοῦται πλέον. Οἱ ἄνθρωποιίτης μὲ τὴν πο-
λυκαιρίαν συνεπιθίζουσιν εἰς τὴν κακουχίαν, καὶ τρόπους
πολλοὺς διδάσκονται τοῦ νὰ μάχωνται μὲ τοὺς ἐχθρούς.
Ἄς ὁμολογήσῃ λοιπὸν κάθε τίμιος πολίτης, ἂν καὶ ὁ
Ὀδυσσεὺς δὲν συνέτεινε κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν παγίω-
σιν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀρκετὴ περὶ τούτου ὁμολογία
εἶναι καὶ τοῦ Σοφοῦ Κοραῆ οἱ ἀκόλουθοι λόγοι. « Δά-
» κρυα λύπης κατέδρεξαν τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὅτι ὅλα
» τῆς Ἑλλάδος τὰ τέκνα δὲν ὁμοιάζουν τὸν Ὀδυσσεῖα. »
(Ἰδὲ Ἐφ. Ἀθ. ἀρ. 15. 22 Ὀκτωβρ. 1834.) Ἄρα τὸ Ἑλ-
ληνικὸν Ἔθνος κατὰ μέγα μέρος χρεωστεῖ χάριτας διὰ
τὴν ἀνεξαρτησίαν του καὶ εἰς τὰς θυσίας καὶ προσπαθείας
τοῦ Ἀνδρὸς τούτου.

Διάφοροι περὶ τὰς ἀρχάς τῆς Ἐπαναστάσεως ἔδειξαν
εἰς τοὺς Ἕλληνας μὲ τὸν πραγματικὸν θάνατόν των, πῶς
δύναται νὰ ἐλευθερωθῆ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Μεταξὺ τῆ-
των εἶναι καὶ ὁ Διάκος εἰς τὴν Ἀνατολικήν, καὶ ὁ Μάρκος
Μπότζαρης εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Διὰ τὸ δεύτερον
ἔδοξάσθη πολὺ, καὶ ὁ πρῶτος καθόλου; Ἀποκρίνομαι ἐπει-

δὴ ὁ Μπότζαρης ἦγον ὀπαδὸς τοῦ Α. Μαυροκορδάτου εἰς Μεσολόγγιον, καὶ αὐτὸς τὸν διεφήμησεν εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸν ἐδόξασε. Διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἰδίου ἐγείρεται μάλιστα καὶ γλυπτόν ἄγαλμα ἐκ μαρμάρου ἐντὸς ὀλίγου. ὁ δὲ Διάκος δὲν εἶχε κανένα Μαυροκορδάτον νὰ τῷ μεγαλύνῃ τὰς πράξεις. Μόνη δὲ ἡ πατρις εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ φάλλει πάντοτε τὸ « Τρία πουλάκια κά- » θονται εἰς τῷ Διάκῳ τὸ ταμπέρι » κ. τ. λ. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς κατὰ δυστυχίαν περισσοτέραν ἔλαβεν ἱστορικὸν τὸν Ἀθηναῖον Σουρμελῆν· δὲν λέγομεν περισσότερον.

Οἱ Ἕλληνας ἐπαναστατοῦντες ἠλπίζον, ὅτι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμελλόν νὰ φονευθῶσιν ὅλοι οἱ Τούρκοι τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸν διοργανισμὸν τῆς εταιρείας των· ἀλλ' ἀπατήθησαν. Τὰ πράγματα ἔδειξαν ὅλον τὸ ἐναντίον· καὶ τοῦτο ἔδωκε βάρος καὶ εὐθύνην πολὺ μεγαλητέραν εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους Ὀπλαρχηγούς, οἱ ὁποῖοι ὠδήγουν τὸν Πόλεμον. Εἶχον οὗτοι νὰ πολεμῶσιν ὄχι μόνον τὰ ἔξωθεν κινουῦντα μεγάλα στρατεύματα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς νὰ ἐπιδύωσι τόσους, ἐπίσης δεινοὺς, κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἐπαρουσίαζε πολ- λαχοῦ ἡ δειλία καὶ ὁ ψιθυρισμὸς τῶν κατοίκων, ἀφοῦ μάλιστα προηγήθησαν αἱ ἀποτυχίαι τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, τῆς Μακεδονίας, Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἕνας, ὡς εἶπομεν, τῶν διασημοτέρων Ὀπλαρχηγῶν, εἰς περιστάσεις τοιαύτας ἔφερε τὸ βάρος τῆς κινήσεως τῶν ὀπλων τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ὄφειλε, καὶ τὸν χεῖμαρον τῶν Τούρκων ν' ἀντιπολεμῇ, καὶ τοὺς ἐπαναστατήσαντας Ἕλληνας τῷ μέρει τῷ νὰ ἐπαγορευνῇ. (1)

(1) Λέγει ὁ Κ. Σουρμελῆς, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφόνειεν ἀδίκως Ἕλληνας. Ἐς εἶπω ἐγὼ μίαν πρᾶξιν του, τὴν ὁποίαν ἂν αὐτὸς ἤξευρε, τίς οἶδε, πῶς ἤθελε τὴν μεταπλάσσει. Ὄταν ὁ Ὀμίρ Βρυώνης ἦλθεν εἰς τὴν Λεβαδίαν, ἐν αἷ ὁ Ὀδυσσεὺς

Πρῶτος ὁ Ὁμῆρ Βρουάνης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν μὲ τὰ ἐκλεκτότερα Στρατεύματα τῆς Ἡπείρου, ἔχων ῥητὴν διατάγην ἀπὸ τὸν Σουλτάνον νὰ κατασβέσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Οἱ Ἕλληνες, πρωτόπειροι εἰς τὴν πολεμικὴν, στερούμενοι ἵππικου, καὶ ἔχοντες ἐριζωμένον τὸν πρὸς τοὺς Τούρκους φόβον εἰς τὴν καρδίαν των ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, δὲν ἐτόλμων νὰ παρουσιασθῶσι κατὰ μέτωπον εἰς τὸν ἐχθρόν. Ὁ Ὀδυσσεύς, θέλων νὰ συνειθίσθῃ τούτους νὰ καταφρονοῦν καὶ τὰς πλέον δεινὰς περιστάσεις κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐπιθυμῶν πρὸς τούτοις νὰ ῥίψῃ καὶ τὴν ἄφρονν τοῦ Ὁμῆρ Βρουάνη, στέλλει κρυφίως ἑπτὰ φορτώματα πυροβόλων ἐγγὺς τοῦ Χανίου τῆς Γραβιάς, [πρὸς τὸ ὁποῖον ἦσαν οἱ Τούρκοι ἐστρατοπεδευμένοι,] καὶ ἐπομένως εἰσῆλθεν ἐντὸς τούτου μὲ 84 Ἕλληνας. Οἱ Τούρκοι, διώξαντες πρῶτον τοὺς περίεξ τῶν ῥιζωμάτων Ἕλληνας, ἐπολιόρησαν τὸ Χάνι, ἐλπίζοντες νὰ λάβωσι ζῶντας ὅλους τοὺς ἐκεῖ Ἕλληνας, καὶ μᾶλλον τὸν Ὀδυσσεῆα, ἐναντίον τοῦ ὁποίου εἶχεν ὁ Πασσᾶς παλαιὸν πάθος ἐπὶ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Πρῶτος, ὅστις ἔδωκεν αἰτίαν τῆς μάχης, ἦτον ὁ Μουστάφας (α) φρονεύσας ἕνα Δερβίσην,

μηχανεῖτο, πῶς νὰ βλάψῃ τοὺς Τούρκους, Δημογέροντίς τιμὴ τῆς Ἐπαρχίας ἔτρεχον πρὸς τὸν Πασσᾶν, προσφέροντες τὴν ὑπακοήν των, καὶ ζητοῦντες ἀμνηστίαν. Ἀφοῦ δὲ ἀνεχώρησαν οἱ Τούρκοι νικημένοι, ὁ Ὀδυσσεύς πρὸς ποιήν των τοιούτων, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ τραχήλου ἐνὶ τῶν Δημογερόντων Ἠλία Πασπάλυ, τὸν ἔοικεν εἰς δύο ὥρων διάστημα, καὶ τὸν ἐφόνισε. Μὲ τοῦτο ἠθέλησε νὰ φοβίσῃ τοὺς ἄλλους, ὥστε νὰ μὴν ἐλιπίθουν πλέον ἀπὸ τῶν Τούρκων, εἰμὴ ἀπὸ τὰ ὄπλα των.

α) Αὐτοὶ ἦτον ἰσπότησιοι τοῦ Ὀδυσσεῦς, Ὁθωμανοὶ ὦν. Συνηγωνίσθη μὲ τοὺς Ἕλληνας ἕως τέλους. Ἐπὶ τῷ Κυβερνήτῃ Καποδίστρια ἔλαβε καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Λοχαγοῦ εἰς τὰ ἑλαφρὰ Σώματα.

ὁ ὁποῖος ἐπλησίασεν εἰς τὸ Χάνι, διὰ τὰ ἰδῆ, ἀνοί "Ελλη-
 ληνες ζητῶσιν ἔλεος καὶ ὑποταγὴν" ἐπομένως ὤρμησαν οἱ
 Τούρκοι, φιλοτιμούμενοι, τὴν πρῶτον τὰ ἀριστεύσῃ. Ἀλλ'
 οἱ "Ελληνες ἐσωθεν τοῦ Χανίου ἐφόνευσαν κατ' ἀρέσκειαν
 τοὺς ἐκλεκτοτέρους Τζοχαδαρέους τῆς Ἡπείρου. Εἰς ὀ-
 λίγον διάστημα ὠρῶν ἔγινε μέγας σωρὸς ἀπὸ τὰ πτώμα-
 τα τῶν Τούρκων περὶ τοῦ Χανίου. Ἡ Μάχη διήρκεσεν
 ἀπὸ τὰς 10 ὥρας Π. Μ. ἕως εἰς τὰς 9. Μ. Μ. Ἐκλε-
 κτοὶ Τούρκοι ἐφρονεύθησαν. 800 σχεδὸν ἐκτὸς τῶν πληρω-
 μένων· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ εἷς, ὁ Καπλάνης. Τέλος μα-
 θῶν ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅτι ὁ Πασσᾶς ἔστειλε τὰ φέρον κανόνια
 ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, βλέπων δὲ, ὅτι ἐτελείωσαν καὶ αὐτοῦ
 τὰ ἐφόδια, θάπτει τὸν φονευμένον εἰς τὸ Χάνι, καὶ ἐξέρ-
 χεται μὲ τοὺς 83 πρὸς τὸ λυκαυγὲς τῆς ἡμέρας, κτυπή-
 σας τοὺς πολιορκητὰς αἰφνιδίως, καὶ διελθὼν ἐν μέσῳ αὐ-
 τῶν ἄνευ παραμικρᾶς ζημίας. Ὁ Ὀμὲρ Βουρώνης δὲν ἤλπι-
 ζε τοιαύτην γενναϊότητα ἐκ μέρος τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοι-
 οῦτον στρατήγημα ἐκ μέρος τοῦ Ὀδυσσεύος.

Ἡ σθάνθη κατάκαρδα τὴν ζημίαν του, ἀλλὰ ὅν ἐδύνατο
 τὰ μὴν προχωρήσῃ ἐμπρὸς, μὴ βλέπων κανέν συστηματι-
 κὸν Ἑλληνικὸν στρατόπεδον· ἔρχεται εἰς Λεβαδείαν καὶ
 ἐκείθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ Ἀθηναῖοι, τότε πολιορκουῖ-
 ντες τὴν Ἀκρόπολιν, ἀμέσως διελύθησαν καὶ κατέφυ-
 γον εἰς τὰς Νήσους. Ὁ Πασσᾶς ἔμεινε ὀλίγας ἡμέρας
 εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ ὅν ἐδουλήθη τὰ δώσῃ καμμίαν βοή-
 θειαν εἰς τοὺς Τούρκους τῆς Ἀκροπόλεως, παρ' ὅσα εὔρον
 τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀρπάσωσιν οὗτοι ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ τὰ
 πλησιέστερα χωρία τρύφιμα εἰδῆ. Πῶς ἄφησε τὰς Ἀθήνας
 ὁ Ὀμὲρ Βουρώνης, ὑπάρχων τὰ σώσῃ τὸ Φρούριον καὶ τὴν
 Τούρκους του; Ὁ Ὀδυσσεὺς τοῦ κόπτει τὴν κοινωνίαν
 ἀπὸ τὰ νῶτα καὶ ἐκτούτῃ δὲν ἐδύνατο πλέον οὗτος μήτε
 γράμμα τὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Λάρισσαν. Διὰ τὰ μὴ κινδυνεύ-

ση λοιπὸν περισσότερον ἀφίνει τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀκρόπολιν εἰς τὴν διάκρυσιν τῶν Ἑλλήνων, ἐξέρχεται ἐξω τῶν Θερμοπολῶν, καὶ διαλύεται εἰς τὰ, ἐξ ὧν συνετέθη. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὖρον τὴν εὐκαιρίαν τῆ νὰ ἐξέλθωσι πάλιν ἀπὸ τὰς Νήσους, καὶ νὰ πολιορκήσωσι τὸ Φρούριον μέχρι τῆς παραδόσεώς του.

Ἀνακιφαλαιούντες τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὸ Πρῶτον Μέρος λέγωμεν, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπῆρξεν ἐκεῖνος, ὅστις πολεμήσας εἰς τὴν Γραβιάν τὸν Ὀμῆρ Βρουώνην, διατηρῶν τὸ πνεῦμα τῶν Κατοίκων ζωηρὸν ὑπὲρ τοῦ Πολέμου, καὶ μεταχειρισθεὶς μέσα ἀντιπερισπαστικά τελευταῖον, ἐδίασε τοῦτον ν' ἀφήσῃ τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν, καὶ νὰ ἐξέλθῃ τῶν Θερμοπολῶν δρομαῖος καὶ ἀπηλπισμένος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς διασώθη τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως, κατὰ τὸ ὅποιον ὑπῆρχον αἱ μεγαλύτεραι δυσκολίαι καὶ ἀμφιβολίαι.

Ὁ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Ἀγῶνος διεπρέψεν εἰς τὰς κατὰ τοῦ Ζητουρίου ἐπιθέσεις, διασώσας διὰ τοῦ στρατηγηματός του ἀπὸ τὴν Στυλίδα καὶ Ἀρίαν Μαρίνην τὸν στρατὸν καὶ τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὰς ἐπιβουλάς τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν του. καὶ, μολοτότι οἱ τετυφλωμένοι ἐχθροῖτου ἐζήτησαν ἐπισήμως τὴν κεφαλὴν τῆ, αὐτὸς ἠκολούθησεν ἐκκληρῶν τὰ χρεῖ του ὡς πατριώτης, ἀσφαλίσας τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ διασώσας τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ἐκ δευτέρου ἀπὸ τὸν Μεχμέτ Ρουσιούτ Πασσᾶν διὰ μόνου ἐνὸς στρατηγηματος, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὁποίου ἤχησε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐδόξασε πολὺ περισσύτερον τὸν Ἄνδρα, διότι καὶ νενικημένος ἀπὸ τοὺς Τούρκους δὲν ἀπελπίσθη, καὶ μὴ ἀπελπισθεὶς κατώρθωσε διὰ τῆς φρονήσεως, ὅ,τι ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ κατορθώσῃ διὰ τῆς μεγαλητέρας αἱματοχυσίας, ἐκβαλὼν ἔ-

ξω τῶν Θερμοπυλῶν τοὺς ἐχθρούς. Δὲν δύναται δὲ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς, ὅτι ἡ τοιαύτη σπανία ἐπιτυχία ἐτάχυνε τὴν εἰς τὴν Κορινθίαν ἐξόντωσησιν τοῦ Δραμάλη, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου εἰσέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν ἡ νέα δύναμις τοῦ Μεχμέτ Ρουσιούτ Πασσᾶ, διὰ νὰ διατηρηται ἡ συγκοινωνία τῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατειῶν μὲ τὸ Τουρκικὸν Κράτος.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, διασώσας τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως, ἔτρεξε καὶ συνεισέφερεν ὑπὲρ τῆς τύχης τῆς Δυτικῆς μέρους τῆς Στερεᾶς, καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀκόμη ἔλαβε μέρος, ἂν καὶ μικρὸν, κατὰ τῶν λειψάνων τοῦ Δραμάλη εἰς τὴν Ἀκράταν. Σωζόμενος λοιπὸν καὶ σώζων, πολεμῶν καὶ τεχναζόμενος, κατευνάζων ἐμφυλίους διχοστασίας παντοῦ, καὶ ἀνώτατος τῶν τόσον δικαιολογημένων ἀντεκδικήσεών τε, προσφέρειται πρὸς τὸν Νέγρον μετανοῶντα πρῶτος καὶ γενναῖος, καὶ πάλιν τρέχει εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Εὐβοίαν, διὰ νὰ τὰς διασώσῃ ἀπὸ τοὺς νέους κινδύνους τῶν. Εἰς τὰ Ἱστορικὰ τῆς Ἑλλάδος θέλουσι μνημονεύονται ἐξειδικασμένως τὰ κινήματά τε κατὰ τοῦ Καραμπαμπᾶ καὶ τῆς πολιορκίας τῆς Χαλκίδος. Ἐκεῖνοι, οἵτινες παρεμπόδισαν τὸσάκις τὰς προόδους τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλῶν, οἱ ἴδιοι ἄς δώσωσι λόγον περὶ τῆς στιγμιαίας ἀποτυχίας τῆς πολιορκίας αὐτῆς. Ἄς εἴπωμεν, ὅτι ἡ ἀποτυχία αὕτη δὲν ὀμιάζει πολλάς ἄλλας. Οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὴν Εὐβοίαν, ἤθελον ἔχει ἕκτοτε Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ χρειασθῶσι τελευταῖον τόσα ἐξωτερικὰ μέσα, διὰ νὰ τὴν ἀποσπᾶσθωσιν ἀπὸ τοῦ Τούρκου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Καταδρομή και δολοφονία τοῦ Ὀδυσσεύως.

Ἡ ὑπόθεσις περὶ τῶν αἰτίων τῆς δολοφονίας τοῦ Ὀδυσσεύως εἶναι ἀρκετὰ πολὺπλοκος. Ἀλλὰ σημειώσας τὰς ἀπ' ἀρχῆς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας του πρὸς τὴν πατρίδα, ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ μὴ παραλείψω καὶ τὰς καταδρομὰς τοῦ ἐκθέτων αὐτὰς· μὲ τὴν μεγαλητέραν ἀκρίβειαν καὶ ἀμερροληψίαν μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ζωῆς του.

Τὸ πρῶτον εἶος τῆς Ἐπαναστάσεως ἦλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ δὴν Φαναριῶται, διὰ νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα. Ἦθειον οὗτοι, ὡς ἀπέδειξαν τὰ πράγματα, νὰ γίνωσιν ὠφέλιμοὶ πρὸς αὐτήν, συγχρόνως ὁμως ἐπεθύμου νὰ ἡγμονεύωσι, μὴν εὐχαριστούμενοι νὰ ὑπηρετῶσιν ὡς ἀπλοὶ πολῖται. Ἦσαν δὲ οὗτοι ὁ Θεόδωρος Νέγρης καὶ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος.

Οἱ Πελοποννήσιοι τοὺς ἐδέχθησαν κατ' ἀρχὰς φιλοφρόνως, ἐπαινοῦντες αὐτῶν τὸν ζῆλον, καὶ ἐλπίζοντες, ὅτι πεπαιδευμένοι ἄνδρες, ὅποιοι ἦσαν οὗτοι, ἀναμφισβόλως ἔμελλον νὰ συντελέσωσι μεγάλως εἰς τὰς κρίσιμους περιστάσεις τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Οὗτοι ἐνήργησαν καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν ὅποιαν καὶ διήρσαν εἰς δύο Τμήματα τὴν μὲν Ἀνατολικὴν, τὴν δὲ Δυτικὴν. Αἱ ὀνομασίαι αὐταὶ ἐπικρατοῦσι μέχρι τῆς σήμερον.

Ὁ μὲν Μαυροκορδάτος ἔκλεξεν εἰς τὸ μέρος του τὴν Δυτικὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ θέσις του ἐζήτει πρὸς ὑποστήριξιν καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν καὶ σημασίαν ὀνόματος, τὸν μὲν Μάρκον Πότζαρην ἔλαβε πλησίον του, ὑψώσας αὐτὸν ἀ-

κολούθῳ· καὶ εἰς τὴν στρατηγίαν, τὸν δὲ ἑαυτὸν του ἐπι-
 τλοφόρησε μὲ τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος. Ἄλλο τοιοῦτος ἤρ-
 χησα νὰ ὀνομάζηται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Κράτους.

Ὁ δὲ Θ. Νέργης μετέβη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν, ὅπου ἤλ-
 πιζε νὰ ἐπιτύχῃ τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Πρῶτον ἐμπόδιον,
 τὸ ὁποῖον ἀπήντησεν, ἦτον ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις διὰ τῆς ἀρ-
 χινοίας του ἐνόησε τὸ πολιτικὸν πνεῦμα τούτου, καὶ τὸν
 ἀντεπολιτεύθη εὐθύς· πλήν ἡ φυσικὴ του ἀρχινοια δὲν συ-
 νωδεύετο καὶ ἀπὸ ἀνάλογον παιδείαν· διὰ τοῦτο ἐξεφρά-
 ζετο πρὸς αὐτὸν ἀποτόμως, λέγων· «Οἱ Ἕλληνες ἐπα-
 νασάτησαν κατὰ τοῦ τσάρανου, διὰ ν' ἀποκτήσουν τὴν ἐλευ-
 » θερίαν των, καὶ Τσαράνοι τῆς Βλαχίας δὲν γίνονται.» (1)

Ὁ Νέργης, ἀπατυχῶν τοῦ σκοποῦ του, ἐπιστρέφει εἰς
 Πελοπόννησον, καὶ συλλαμβάνει τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ κατα-
 τρέξῃ τὸν Ὀδυσσεῖα μέχρι θανάτου, γενόμενος Μινίτρος
 τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ Κρά-
 τους. Συγχρόνως ἐνεργήθη καὶ ἡ σύστασις τῆς Κεντρικῆς
 Διοικήσεως ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἄρειος Πάγου, (2) διὰ νὰ διευ-
 θύνῃ τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος πολιτικῶς
 καὶ στρατιωτικῶς.

Ὁ Νέργης ἔδωσε τοιοῦτον Διοργανισμὸν εἰς αὐτὴν εἰς
 τοὺς ἀκολουθοῦς λόγους· πρῶτον διὰ ν' ἀφαιρέσῃ αὐτὴ
 πᾶσαν Στρατιωτικὴν ἐπιρροὴν ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν

(1) Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ συνωμίλουν εἶπεν, ὁ Νίγ-
 ρης πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα· «Θίλω σὲ προβιβᾶσαι Χιλίαρχον·,
 καὶ ὁ Ὀδυσσεύς τὸν ἀπεκρίθη· «Καὶ ἐγὼ θίλω σὲ προβιβᾶ-
 σαι Ἐκατόνταρχον.»

2) Ἄρειον Πάγον εἶχον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς τὰς Ἀ-
 θήνας, ἀλλ' ἦτον Δικαστικὴ Ἀρχή, καὶ ὄχι Διοικητικὴ.

Ανατολικὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπομένως νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὰ
 θέματα τούτου, διὰ νὰ τὸν παριδεύσῃ εἰς τινὰς ἐλλείψεις
 του, καὶ νὰ τὸν κατηγορήσῃ ἐπισήμως εἰς τὴν Κυβέρνησιν.
 Ἐπιτοσούτω εἶχε καὶ μουσικὰς ὁδηγίας, ἂν ἐπιτύχῃ περι-
 ρασιν, νὰ τὸν δολοφονήσῃ, ὡς κατωτέρω ἀποδεικνύεται.
 Δεύτερον, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Ὀδυσσεύος αὐ-
 τὸς εὐκολύνετο νὰ βάλλῃ εἰς πρᾶξιν τὸν σκοπὸν του, προ-
 διέθεσε τὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου Διοικητικὸν Ὀργανισμὸν τοι-
 οῦτον, ὥστε γινόμενος οὗτος πρόεδρος αὐτοῦ νὰ διοικήσῃ
 τὴν Ανατολικὴν Ἑλλάδα καὶ πολιτικῶς καὶ στρατιωτικῶς.
 Ὁ Ἄρειος Πάγος ἐπρεπε νὰ καθεδρεύῃ εἰς ἀσφαλῆ τόπον
 διὰ νὰ μὴ διακινδυνεύσῃ ἀπὸ τὸν ὑποπτον Ὀδυσσεά ἐν-
 τεῦθεν ἀρίνονται τὰ Σάλωνα, μόνος κεντρικὸς καὶ ἀρμό-
 διος τόπος, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἐδρεύῃ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς
 ἀρκτικῆς μέρους τῆς Εὐβοίας, δηλονότι εἰς τὴν κωμόπο-
 λιν Ξεροχωρι. (1) Ὁ Ἄρειος Πάγος, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν
 πάντοτε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δολοφονίας τοῦ Ὀδυσσεύος, εὖ-
 ρε περίστασιν, ὡς ἀκολουθῶς. Ὁ Χατζῆ Φιλοφίης Αἰνί-
 τῆς διείβιας του δαπάνης μὲ τὸ πλοῖόν του ὑπηρετεῖ τὴν
 πατρίδα κατὰ τὸν Εὐβοϊκὸν καὶ Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὄταν
 τὰ μίλη τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦσαν ἐντὸς τοῦ πλοίου τού-
 του, ὁ Ὀδυσσεύς (2) μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ εἰς Ἀγίαν Μα-
 ρίνην στρατοπέδου, λαβῶν τρεῖς ἀξιωματικούς του, καὶ

(1) Τὰ μηχανουργήματα ταῦτα κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος ὠ-
 μολόγησεν ὁ ἴδιος Νίγηρς πρὸς αὐτὸν, ὅπου ἤμην κ' ἐγὼ πα-
 ρὼν καὶ τὰ ἤκουσα, κατὰ τὸ 1825 ἔτος εἰς τὸ Ἄστρος, ἑξα-
 κολουθήσης τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅταν κατετρέχθη θανατη-
 φόρως ἀπὸ τὸν Α. Μαυροκορδάτον, καὶ κατέφυγε πρὸς τὸν ἄ-
 σπονδον ἰχθρὸν τι τὸν Ὀδυσσεύς μίσησεν νυκτός, αἰτήσας ἑλε-
 ος διὰ τὴν προλαβοῦσαν διαγωγὴν του. Ἐπίτυχεν οὗτος ἔχει
 μόνον τῆς συγχωρήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ Ὀ-
 δυσσεύος, καὶ ἔκτοτε ἵμμιε μετ' αὐτοῦ, ἕως οὔτου ἰτελεύτησεν
 εἰς Ναύπλιον τῇ 1824.

(2) Ἀγνοοῦντες ἕως τότε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀρείου Πάγου.

μικράν τινα λέμβον, ἔπλεε πρὸς τὸ πλοῖον, διὰ τὰ ἐπισκεφθῆναι πρῶτον τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ ἐπομένως νὰ λάβῃ νέας διαταγὰς, φέρων πάντοτε σέβας πρὸς τοῦτον. Τότε ὁ Ἄρειος Πάγος, βλέπων ἀρμυδίαν τὴν σιγμὴν, καταπειθεὶ τὸν Διοικητὴν τοῦ πλοίου μὲ ὑποχρεώσεις πολλὰς διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα ἐπιβαίνοντα εἰς τὸ πλοῖον. Ὁ Χ. Φισφίσης ὑπέσχέθη μὲν κατ' ἀρχὰς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν προσταγὴν τοῦ Ἄρειου Πάγου, καὶ ἠτοιμάσθη· ἀλλ', ἅμα εἶδε τὸν Ὀδυσσεῖα ἐκ τοῦ πλησίον, μετεμελήθη εἰπὼν εἰς τοῦς Ἀρειοπαγίτας. » Κύριοι, δὲν θέλω φονεύσει τὸν Ὀδυσσεῖα ἐπειδὴ, ὅχι μόνον δὲν εὐρίσκω αἰτίαν τινὰ εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν θεωρῶ καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις τῆς πατρίδος (1) « Ὁ Ὀδυσσεύς λοιπὸν ἐπέδη ἀνεμποδίστως ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ἐπισκέφη τὸν Ἄρειον Πάγον. Μαθὼν δὲ ταῦτα ἐπομένως, ἐξηγγιώθη κατὰ τῶν Ἀρειοπαγίτων, οἵτινες τὸν κατέτρεχον πλέον μὲ περισσοτέραν δραστηριότητα καὶ ἐπιμονήν. Περὶ τῆς δολοφονίας του εἶναι μαγνυτοί· τὸ πλήρωμα οὖλου τοῦ πλοίου τοῦ Φισφίση (2).

Βιβλ. Β'. Κεφ. Β'. Ὑπόσημ. « Ὁ ἄνθρωπος οὗτος » ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως ἐξακολουθεῖ τὰς κα

1 Ὁ Χ. Φισφίσης μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανε μὲ αἰφνιδίον θάνατον· τὸ δὲ πλοῖόν του ἀρρηθῆναι ἀπὸ τὴν Σύζυγον του καὶ ἀπὸ δύο ἀνήλικα τέκνα του, καὶ ἰδοῦθαι εἰς τὸν στόλον, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἡραίστιον χωρὶς μικρὰν ἀποζημίωσιν. Ἡ δὲ οἰκογένειά του ζῆ μὲ ἴλιος τὴν σήμερον εἰς τὴν Σύραν. Περὶ δὲ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του, ὅστις θέλει νὰ μάθῃ πόθεν προῆλθεν, αἶ ἐρωτήσῃ τοῦς τότε εὐρισκομένους εἰς τὴν Ἑλλάδα Αἰνήτας.

2 Ἐδῶ πρίντι νὰ σημειώσωμεν καὶ ἄλλα τινὰ περιστατικά· Πρὶν τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεύς ἦτον βασιλεὺς τῆς Λεβαδ. ὡς εἴπομεν, εὐρίσκειτο κατὰ πολλὰς περιστάσεις εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συμμορφώνηται μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, πρὸς ἐκτίλισιν τῶν διαταγῶν τούτου. Ἀλλως τε ὅχι μόνον ἰστέριπτο τοῦ ὑπουργήματός του, ὅστις ἀπέθανε, ἀλλ' ἰφρονέτο, καὶ ἡ βασιλεία του μετῆβαινεν εἰς τὸ Ταμίον τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· Ἐντεύθειν ὁ Ὀδυσσεύς ἀπέκτησε καὶ ἰχθρῶν τινὰς Λεβαδείτας, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος, διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι, τὸν κατέτρεχον μέχρι θανάτου. Ἀπὸ τούτου μεταχειρίζετο ὡς ὄργανα καὶ ὁ Νέγρης καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ, διαδοχικῶς ἐπρασκολλήθησαν οὗτοι εἰς τὸν Κωλίττην.

» κουργίας του, πρόσκομμα γινόμενος πάντοτε τῶν Ἑλλη-
 » νικῶν πραγμάτων, μετερχόμενος ἐνταυτῷ μαιφάνιας
 » ἀνδρῶν, ἐξ ὧν οἱ πλείοτεροι ἐδύναντο νὰ ἀφελῶσι τὰ
 » μέγιστα τὴν Πατρίδα· παραλείπων τοὺς ἄλλους ὄνο-
 » ματίσω τοὺς δύο ἀγαθοὺς πολίτας, τὸν Νοῦτζον καὶ
 » Παλάσκαν. » κ. λ. π.

Μόλις διεσώθη ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τὴν ἐπιβουλήν τῷ Ἀρείῳ
 Πάγου, καὶ ἀμίσως τὸν παρουσιάζεται ἄλλη πλέον ὀλε-
 θριωτέρα, παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας Κυβερνήσεως, ἐνεργοῦν-
 το· τοῦ Νέγρη· Ἀφροῦ ἀπέτυχεν ἢ κατὰ τοῦ Ζητουνίου
 καὶ Πατρατζικίου ἐκστρατεία, 1822, προηγουμένου τοῦ Δ.
 Ὑψηλάντου· ἀφροῦ, μόλις ἐσχηματίσθη νέον στρατόπεδον
 περὶ τὰς Θερμοπύλας, μ' ὅλας τοῦ Ἀρείου Πάγου τὰς
 ἀντενέργειας· ἀφροῦ τέλος πάντων ἐδείχθη, ὅτι ὁ Ὑψηλάν-
 τος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς συιήνωσαν σχέσιν στενήν μεταξὺ των·
 ἢ ἐν Κορίνθῳ Πρὸς ὤλην Διοίκησιν, ἐχθρὰ καὶ τῶν δύο,
 ἀπελπισθεῖσα τοῦ νὰ διασχίσῃ τούτους, τὸν μὲν Ὑψη-
 λάντην ἐπανακαλεῖ εἰς τὴν Προεδρείαν τῆς Βουλῆς, τὸν
 δὲ Παλάσκαν ἀντικαθίστησιν ἀντὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς· Συνηγόν
 δὲ τοῦ σχεδίου τῆς συναπίστευτε μετὰ τοῦ Παλάσκα καὶ τὸν
 Ἀλέξην Νοῦτζον· Ὁ Ὑψηλάντης, δεβαρμένος ἀπὸ τὴν
 ἀντενέργειαν, ἐπέστρεψεν εὐθὺς εἰς τὴν θέσιν του, λαβὼν εἰς
 τὴν Κόρινθον τὴν μεγαλητέραν καταφρόνησιν· ὁ Παλά-
 σκας καὶ Νοῦτζος διευθύνθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ
 Ὀδυσσεῶς εἰς τὴν Πουδονίτζαν, διὰ νὰ ἐκτελέσωσι, τὰς
 ὁποίας ἔφερον Διαταγὰς· Εὐρον δὲ βοηθοὺς Λεβαδείτας
 τινὰς, φωνάζοντας θάνατον κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς· καὶ πρὸ
 πάντων Λάπας τις ὀνομαζόμενος, πρώτης τάξεως ταξα-
 ξίας, ἐτάραττε τὸ πᾶν· Ὁ Ὀδυσσεὺς, ὑποπτευθεὶς περὶ
 τῆς ζωῆς του, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχεν ἰδιαιτέρας πληροφο-
 ρίας ἀπὸ τὴν Κόρινθον, δὲν ἐπλησίαζε τούτους· τοὺς εἰδο-
 ποίησε δὲ, ὅτι, ἐνῶ ἡ Διοίκησις μήτε στρατὸν τοῦ ἔδο-

σε νὰ διοικήσῃ, μήτε δαπαίην τιὰ τὸν ἐχορήγησε, δὲν ἔχει μήτε τὸ δίκαιον νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τι. Ἄν ἔχητε στρατεύματα (τοὺς ἐπρόσθεσον,) ἐλάτε νὰ συμπολεμήσωμεν τὸν ἐχθρόν· ἐκ τοῦ ἐναντίου σᾶς συμβουλεύω νὰ ἐπιτρέψῃτε, ὅθεν ἤλθετε. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ Νοῦτζος καὶ Παλάσκας, ἐπειδὴ εἶχον καὶ ἰδιαιτέρας διαταγὰς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι, ἂν ἀρνηθῇ τὴν παράδοσιν τῆς ζρατᾶ, δύναται νὰ τὸν συλλάβωσιν, ἢ νὰ τὸν φονεύσουσιν, ἐπροχώρησαν νὰ ἐκτελέσωσι τὸ δεύτερον. ὁ Ὀδυσσεὺς βλέπων τὴν ἐπιμονὴν των, τὲς μὲν οὖν πάλιν δις καὶ τρίς νὰ φύγουν, διότι δὲν κατορθώνουν, ὅ,τι στοχάζονται, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν βάλωσιν εἰς τὸ κρίμα· αὐτοὶ δὲ ἐπισηρηγμένοι εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν Λεσθευτῶν, ἤλπιζον καὶ ἐνέργουν ν' ἀποστατήσωσι τὸ στρατόπεδον καὶ αὐτοῦ. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς, βλέπων τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης των, διασκορπίζει τοὺς περὶ αὐτοὺς, τοὺς συλλαμβάνει καὶ τοὺς παρσιάζει εἰς τὸ ζρατόπεδον λέγων· « Ἴδου οἱ δῶνέσι ζρατη-
 » γοί, τοὺς ὁποίους σᾶς ἔστειλεν ἡ Διοίκησις, ὁ Νοῦτζος,
 » καὶ Παλάσκας, διὰ νὰ σᾶς διοικήσουσιν· ἐκλέξατε σεις
 » λοιπὸν διὰ ἀρχηγούς σας αὐτοὺς ἢ ἐμέ. » Τότε ἔκραξεν ὁ στρατός· « Ἐσένα θέλομεν, Καπετάνιο! τὸν Ὀδυσσεῖα θέ-
 » λομεν! » καὶ ὁρμήσαντες κατέσφαξαν τοὺς δύο. Τὸν δὲ Λάπαν ἔδραμεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ διέσωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν, λέγων, αὐτὸς δὲν πταίει, ἄλλοι τὸν μετεχειρίσθησαν ὄργανον. (1)

Μετὰ τὸ συμβᾶν τοῦτο οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων ἐχθροὶ ἀποκηρύττουσι τὸν Ὀδυσσεῖα, ὡς ἀπειθῆ καὶ προ-

(1) Ὁ Λάπας ἱκίτα ἔγινεν ὁ πιστότερος στρατιώτης τῷ Ὀδυσσεῖω, μετὰ τοῦ ὁλοίου εἰς πολλὰς ἰκστρατείας συνενίκησι· Ὁ ἴδιος μὲ ἰδιηγίτο τὸ συμβᾶν τοῦτο λεπτομερῶς.

δότην τῆς πατρίδος, τοιχοκολλήσαντες καὶ Γραμμάτια παντοῦ, διαλαμβάνοντα. Ὅστις φονεῖσθ' τὸν Ὀδυσσεύα, ἔχει 4,000 γρόσια δωρεὰν παρὰ τῆς Διοικήσεως. Καὶ ὅλα ταῦτα γίνονται, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Τοῦρκοι ἐτοιμάζοντο νὰ κινηθῶσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰς μεγαλητέρας δυνάμεις των.

Βλέπων ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου τῆ, ἄφησε τὸ στρατόπεδον καὶ μετέβη κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ, διὰ τὰ ἀσφαλισθῆ. Τοιοῦτοτρόπως διελύθη ὁ στρατός, μὴν ἔχων ἄλλον ἕξιον Ἀρχηγόν, καὶ ἀπῆλθεν ἕκαστος ν' ἀσφαλίσῃ τὴν οἰκογένειάν τῆ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Δραμάλη, ὅστις εἰσῆλθεν ἀκωλύτως εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ὁ θάνατος τοῦ Νούτζου καὶ Παλάσκα ἔβλεπεν αἰτία τῆ ν' αὐξήθωσιν οἱ ἔχθροὶ τοῦ Ὀδυσσεύως· ἐπειδὴ προσκολληθεῖσα ἡ Σύζυγος τῆ Παλάσκα εἰς τὸν Κωλείτην ὡς παλακίς, ἐζήτει καθ' ἑκάστην ἐκ τὸν νέον ἐραστὴν τῆς ἐκδικησιν τοῦ χυθέντος αἵματος τοῦ ἀνδρός τῆς μὲ τὴν χύσιν τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου Ὀδυσσεύως.

Μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δραμάλη Πασσᾶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, διελύθησαν τὰ μέλη τῆς Π. Διοικήσεως ζητῶντες ἀσφαλῆ τόπον, καὶ δὲν εἴδοντο πλέον μῆτε νὰ εὐέλθωσι, μῆτε νὰ ὠφελήσωσι. Τότε ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ὁ Θεόδωρος Κωλοκοτρώνης, Π. Μαυρομυχάλης, Π. Κρεβάτας καὶ ἡ Πελοπονησιακὴ Γερουσία ἐκίνησαν στρατιωτικὰς δυνάμεις κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον· εἰς δὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ὁ Ὀδυσσεὺς πάλιν ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος, σχηματίσας στρατιωτικὰ σώματα, καὶ τρέχων παντοῦ, ὡς προανεφέρμεν.

Ἀφοῦ ἐματαιώθησαν αἱ φρικταὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκτρατεῖαι τοῦ 1822, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀνέλαβον τὰς ἐλπί

δας των πάλιν, εσυγκρότησαν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν εἰς τὸ Ἄστρος· ἀλλὰ κ' ἐκεῖ καὶ εἰς Τρίπολιν δὲν ἔλειψαν νὰ ἐπιδουλεύωνται τὴν ζωὴν τοῦ Ὀδυσσεύως.

Ἐἰς τὸ Ἄστρος ἐλευθεροῦνται μὲν ὁ Ὀδυσσεύς ἀπὸ τὸν πρωταίτιον ἄνθρωπον τῆς καταδρομῆς του (τὸν Νέγην, ὡς εἴπομεν,) ἢ Παλάσκαίνα ὅμως καθεκάστην φέρει εἰς τὴν μνήμην τοῦ Κωλέττου τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της· ὁ δὲ Μαυροκορδάτος ἔδειξεν, ὅτι δὲν εἶδύνατο νὰ τὸν ὑποφέρῃ ὡς ἠνωμένον μὲ τὸν ἀντίζηλόντου Δ. Ὑψηλάντην. Συγχρόνως τὰ Μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου ἠκολούθουν ἔχοντα τὴν αὐτὴν θέλησιν διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Ὀδυσσεύως, καὶ ἐφαίνετο μία δυνατὴ ἐναντίον του ἐσχηματισμένη συνωμοσία. Τὸ μεγαλύτερον δὲ δυστύχημα εἰς αὐτὸν ἦτον, ὅτι ὅλοι οὗτοι οἱ ἐχθροὶ του δὲν ἔλειπον ἀπὸ τοῦ νὰ ᾔναι πάντοτε εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ἔθνους.

Τὸ 1824 ἔτος διέτριβεν ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως, τὸ Ναύπλιον· καθήμενος ἐν μᾶ τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ στρατηγοῦ Νικῆτα Σταματιλοπούλου, ἔχουσαν παράθυρον ἀπέναντι τοῦ Ἰτζ-Καλέ, ὅπου ἐκάθητο αὐτός, ὁ Νικῆτας, καὶ μεταῦ τῶν δύο μικρῶν κορασίων τοῦ Νικῆτα, ἐπυροβολίσθη ἐκ τοῦ Ἰτζ-Καλέ παρὰ τοῦ Μήτρου Τριανταφυλλῆας, τότε φρουράρχου· ἀλλ', ἐπειδὴ τὸ διάστημα ἦτον μακρὸν, δὲν ἐπέτυχεν ὁ πυροβολισμὸς· τὸ δὲ σφαιρίδιον τοῦ μολύβδου ἐκτύπησε κρῦον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ κορασίου, τὸ ὁποῖον ἐχαΐδευεν ὁ Ὀδυσσεύς. Τότε ἐνόησεν αὐτός, ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Καθέδραν δὲν εἶναι ἡ ζωὴ του ἀσφαλῆς· Ὁ δὲ Νικῆτας θαυμάσας εἰς τὸ τόλμημα τοῦτο, λαβὼν τὸ σφαιρίδιον, ἔδραμε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, (προεδρεύοντος τοῦ Κουντιριώτου), καὶ διηγεῖται τὸ συμβᾶν ἐν δὲ μέλῳ αὐτῆς (οἱ Ἰωάν. Κωλέττης) λέγει πρὸς τοῦτον· » Νικῆτα ! δὲν » εἶναι δουλειὰ ἰδική σου, καὶ πῆγαινε εἰς τὸ σπῆτι σου.»

Εἰς ταῦτα ὅλα εἶναι μάρτυρες ἡ οἰκογένεια τοῦ στρατηγοῦ Νικήτα.

Τέλος πάντων κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἐπέτυχον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἐξόντωσίν του. Διὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸν δάνειον, ἡ Κυβέρνησις τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐκίνησεν ἀπ' εὐθείας στρατεύματα εἰς τὴν Ρουμέλην κατὰ τῶν ἐχθρῶν, πληρόνουςα μισθοὺς καὶ προσιδάουσα, ὅποιον ἤθελεν. Ὁ Ὀδυσσεύς, μ' ὅλας τὰς κατ' αὐτοῦ φραδίουργίας, ἐσέβετο τὴν Κυβερνήσιν του, περιμένων εἰς Ναύπλιον, νὰ λάτῃ διαταγὰς, καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ αὐτός κατὰ τῶν Τούρκων· ἀλλὰ τὸ κατ' αὐτοῦ σχέδιον τῆς Κυβερνήσεως ἦτον ὀλέθριον. Ἀφοῦ αὐτὴ διώρισε μισθοδότην καὶ Ταμίαν τὸν Ἰωάν. Μελεῶν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, παρήγγειλε τινὰς ν' ἀποσειρώσιν ἐκ πλαγίου τοὺς στρατιώτας τοῦ Ὀδυσσεῶς, μισθοδοτοῦντες αὐτούς. Τέλος αἱ διαταγαὶ ἐδόθησαν εἰς τοὺς ὄπλαρχηγούς, οἵτινες ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Φωκίδα κατὰ τῶν ἐπερχομένων Τούρκων. Ὁ Ὀδυσσεύς, βλέπων, ὅτι οὐδεὶς γίνεται λόγος περὶ τοῦ διορισμοῦ του, ἀφ' ἐτέρου γυμνωόμενος καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας του, (οἱ ὅποιοι ἔτρεχον, ὅπου ἦτον μισθός,) ἐγνώρισε κατὰ βάθος τὸν κακὸν περὶ τῆς ἐξουλώσεώς του σκοπὸν τῆς Κυβερνήσεως· μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἀπελπίζεται. Ἐξεστράτευσεν (1) καὶ αὐτὸς ἄνευ τινὸς διορισμοῦ μὲ ἰδιά του ἐξοδα εἰς τὴν Ρουμέλην, μὲ ὄσους τὸν ἠκολούθησαν στρατιώτας, καὶ συνήγαγε κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀναλόγως μὲ τὰς δυνάμεις του. Ἀλλὰ

(1) Ὃταν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ρουμέλην ὁ Ὀδυσσεύς, ταῦτε ἀπισπλάσθη ἀπ' αὐτὸν (κατὰ τὸ 1824 ἔτος,) περὶ τὰς ἀρχάς Ἰουλίου, καὶ κατετάχθη εἰς τὸ Τακτικὸν Σῶμα. Μόλον τοῦτο εἶχον δύο ἐπιστηθίους φίλους μου ὑπαξιωματικούς πλησίον τοῦ Ὀδυσσεῶς, οἵτινες μ' ἔγραφον περιοδικῶς ὅλα τα διατρίχοντα.

τῶν μὲν ἄλλων Ὀπλαρχηγῶν οἱ στρατιῶται ἐλάμβανον μισθοὺς τακτικῶς, αὐτὸς δὲ δὲν εἶχε τόσον πλούσιον ταμιῖον, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ βαστάξῃ μερικῶς ἔν ὤμα· εἰς ταύτην τὴν περίστασιν βλέπων ὁ μισθοδότης Ἰωάν. Μελάς, ὅτι τὸν καλλήτερον Στρατηγὸν ἐγκατέλιπεν ἀδίκως ἡ Κυβέρνησις, τοῦ ἔδωκεν 25,000 γρόσια, διὰ νὰ μισθοδοτηθῇ τοῦ στρατιώτας του, νομίσας, ὅτι ἐκπληροῦ καθῆκον πιστοῦ ὑπαλλήλου, ἐνῶ ἔδλεπεν αὐτοφεί τὸν Ὀδυσσεῖα ἀγωνιζόμενον ὠφελίμως κατὰ τῶν Τούρκων· πλὴν μαθοῦσα ἡ Κυβέρνησις τοῦτο, τὰς μὲν 25,000 γρόσια ἄφησεν εἰς ἑαυτὸς τῷ Μελά, καὶ τὸν διέταξεν αὐστηρῶς, ὅτι, ἂν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε τολμήσει νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα χρήματα, θέλει γίνεαι ἐκπτώτος τῆς ὑπηρεσίας του, καὶ ὡς τοιοῦτος θέλει παιδευθῇ (1). Δὲν ἠγοπόρησε νὰ πληρορηθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς ὅλα ταῦτα· καὶ εἰς μὲν τὸν Μελάν ἐπέστρεψε τὰς 25,000 γρόσια, διὰ νὰ μὴ ζημιωθῇ· εἰς δὲ τοὺς φίλους του εἶπε· « Λυπὸν δὲ ἔμ' ἐλπὶς σωτηρίας δὲν ἔμεινε πλέον! Ἄς ὄψωνται οἱ αἵτιοι! » Βλέπων δὲ, ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν πατριμικὸν Ἑλληνα ἐδύνατο νὰ θολωρηθῇ, συνειρηθῆ με τοὺς Τούρκους, καὶ κατέφυγε πρὸς αὐτοὺς μὲ 300 ἐθελοντὰς Ἑλληνας.

Λυπηρὰ καὶ ὀλεθρία τῷ ὄντι ἡ πράξις αὕτη τοῦ Ὀδυσσεῶς· ἀλλ' αἷς κρίνῃ καθεὶς καὶ τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε κατ' αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις. Αὕτη, ἐπιτυχοῦσα τοῦ σκοποῦ της, χωρὶς ἀναβολῆς στιγμιαίας τὸν ἀποκέρυξε Προδότην.

Βιβλ. Β'. Κεφ. 8. « Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Διοίκησιν, » ἀνυπόγραφος καὶ ἀχρονολόγητος, λέγει· Διὰ δὲ τῆς παρρησίας ἀναγγέλλω, τὴν 7 τοῦ τρέχοντος, ἣτις εἶναι ἡ

(1) Ὁ Ἰω. Μελάς ὅλως διάλου ὄγνωσε τὸ σχέδιον τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖω.

» παράδοσις τοῦ Ὀδυσσεύος ὁμοῦ μὲ θυοῦ ἄλλους ὑπὸ τῆν
» ὀδηγίαν του κ. λ. π. »

Ὁ Ὀδυσσεύς, μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἄτοπον προᾶξίν τε, ἀ-
μίσω; μετενόησε διὸ συνέλαβεν ἰδέαν, διά τινας ἐπισίμου
κατορθώματος, νὰ ἐπιτύχη τῆς συγχωρήσεως τοῦ ἐγκλή-
ματος του. Ἀλλὰ δὲν ἐστοχάσθη, ὅτι, ὅσον ὑπάρχουν εἰς
τὴν Ἑλλάδα Κωλέττης καὶ Μαυροκορδάτος, αὐτὸς δὲν
δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Δοκιμάζει νὰ κυριεύσῃ τὸ ἀντιφρούρι-
ον τῆς Χαλκίδος (Καραμπαμπᾶν,) καὶ νὰ τὸ προσφέρει
εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατορθώνει λοιπὸν καὶ εἰσάγει ἐν τῷ
Φρουρίῳ τῆς Χαλκίδος μέρος τῶν 300 στρατιωτῶν του,
προσπαθῶν νὰ ἀπατήσῃ τοὺς Τούρκους, διὰ νὰ συμφρου-
ρήσωσι καὶ οἱ ἰδικοὶ τοῦ Ἑλληνες εἰς τὸν Καραμπαμπᾶν,
καὶ τὴν νύκτα, κοιμωμένων τῶν Τούρκων, νὰ φανεύσωσιν
αὐτοὺς καὶ νὰ ἐξουσιάσωσι τὸ Ἀντιφρούριον, διὰ τῆς ἐ-
ξωτερικῆς συμπράξεως τοῦ ἰδίου. Ἀλλ' ὁ Ὀμῆρ Παρσαῖς,
ἐννοῶν, ὡς φέρεται, τὸν σκοπόν του, δὲν ἐσυγχώρησε τού-
τους, ὅχι μόνον νὰ ἐσθλῶσιν, ἀλλὰ μήτε νὰ πλη-
σιάσωσιν εἰς αὐτό. Ἐντεῦθεν ὁ Ὀδυσσεύς ἀπέτυχε τοῦ
σκοποῦ του, καὶ, τὸ χειρότερον, ἔγινεν ὄπποτος εἰς τοὺς
Τούρκους, ἤτινες καὶ ἐμελέτησαν νὰ τὸν συλλάβωσι.
Βεβιασμένοι συνεινεσται μετὰ τοῦ Ἰωάν. Γουῆρα, διὰ νὰ
ἐπιτύχη συγχώρησιν δι' αὐτοῦ. Ὁ Γουῆρας τοῦ ὑπεσχέθη
ὅλην τὴν ἀσφάλειαν, ὀρκισθεὶς εἰς τὴν Πίστιν του, εἰς
τὴν Πατρίδα του, καὶ εἰς τὸ κεφάλειόν. καὶ ὁ Ὀδυσσεύς
μεταβαίνει μὲ τοὺς 300 εἰς τὸ στρατόπεδον τούτου ἀδλα-
θῆς. Βεβαρυμένος πλέον ἀπὸ τὰ ἀδρᾶ ἐξέσα, νομίσας δὲ
καὶ τὴν ὑπερᾶσπισιν τοῦ Γουῆρα εὐκρινῆ, διέλυσε τοὺς
μερισσοτέρους στρατιώτας του, περιφερόμενος ἐλιθέρος ἀρ-
κετὸν καιρὸν μὲ τοῦτον. Ἀλλὰ ἡ φάδιουργία καὶ ἡ ἐπιθυ-
λὴ δὲν τὸν ἀφίνει ἡσυχον. Ὀδηγεῖται ὁ Γουῆρας ἀπ' αὐτὴν,
καὶ ἐπιτυχῶν ἀπροφύλακτον τὸν Ὀδυσσεῖα, συλλαμβάνει
καὶ διευθύνει εἰς τὸ Μοναστηρι τοῦ Λομπῶ ὑπὸ φολαξίν.

Δὲν ἤλπιζε ποτε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ εἶδῃ ὅ ἢν Ἰουδαϊκὴν ἀχαριστίαν εἰς τὸν Γοῦρα, ὅστις, ἀφ' οὗ ἠθέτησε τὴν φορικτὴν ὀρχοδόσιαν του, ἔγινε καὶ προδότης εἰς τὸν εὐεργέτην του. Δέεται ὁ Ὀδυσσεύς τοῦ Γοῦρα νὰ ἐνεργήσῃ, ὥστε νὰ καθυποβληθῇ ὑπὸ δίκην, ἔτοιμος, ὅταν καταδικασθῇ, ν' ἀποθάνῃ εὐχαρίστως· δὲν εἰσακούεται ὅμως.

Βιβλ. Β'. Κεφ. 8. ὑποσημ. λέγει· « Διὰ διαταγῆς τῆς » Διοικήσεως, ἐκδεδομένης κατ' αἴτησιν τοῦ Γοῦρα, θανατοῦ » νεται ἀποπνιγείς κατὰ μέσσην νύκτα, καὶ ἀπὸ τοῦ » Πύργου ῥίπτεται κατὰ γῆς. (Καὶ πάλιν ἡ αὐτή.) Ὁ » δὲ θάνατος ἐπλάσθη ἄλλως πῶς διὰ τὰς τότε περιστά- » σεις, ὅτι δηλ. θέλων ὁ Ὀδυσσεύς νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ » Πύργου, ἐκόπησαν τὰ σχοινία, μὲ τὰ ὅποια ἦτο δεμένος » καὶ οὕτως ἐθαναιώθη. (* Ἴδε Ἐφημ. Ἀθην. Ἀριθ. 68. » 9 Ἰουλίου.) »

Ὁ Συγγραφεὺς ἐνταῦθα λέγει τὴν ἀλήθειαν, ὅτι διὰ διαταγῆς τῆς Διοικήσεως δολοφονεῖται ὁ Ὀδυσσεύς. Εἰς πῶτον ἐλευθέρον ἔθνος αἱ Διοικήσεις γίνονται καὶ δικασαί, καὶ φνεύουν τοὺς αἰθρώπους διὰ ὅποιονδήποτε ἔγκλημα ἀκρίτως; Εἶναι λοιπὸν ἀρκετὴ ἀπόδειξις αὐτῆ ἢ πρᾶξις τῆς Διοικήσεως, ἐπιβεβαιώνουσα, ὅσα ὠμίλησα περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. « Ὁ δὲ θάνατος ἐπλάσθη ἄλλως πῶς; » (λέγει ὁ Συγγραφεὺς.) Διὰ τὴν ἐπλάσθη ὁ θάνατος τοῦ Ὀδυσσεύς; διὰ νὰ καλύψῃ βέβαια ἡ Διοίκησις τὴν μαιφονίαν τῆς μ' ὅλον ὅτι ὑπεχρέωσε καὶ τὸν Ἐφημεριδογράφον τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ἀγχινέσατον Γ. Φύλλαν, νὰ δημοσιεύσῃ ταύτην ὡς γενομένην ἄλλως πῶς. Ἀλλ' ὁ Συγγραφεὺς Δ. Σουρμελῆς ἀποδεικνύει αὐτὸν ψεύστην, λέγων τὴν ἀλήθειαν· « Ἐπνίξαν τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὸν ἔρριψαν κάτω ἀπὸ τὸν πύργον. »

Τὴν ἰδίαν μέχρι τινος τόχην τοῦ Ὀδυσσεύς ἔλαβεν εἰς τὴν Λυτικὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ Γεώργιος Βαρνακώτης, ὅστις

ἔφερε προσκείμενα εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Μαυροκοφάτου μὴ θελήσας νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ *Περίγκιπα*, ὡς ὁ Μ. Πότσαρης, καὶ νὰ συντρέξῃ εἰς τὴν πρόοδόν του (α). Κατατρεχθεὶς μέχρι θανάτου, ὑπεχρῶθη νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς Τούρκους· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον καιρὸν ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τὴν ὑπηρετῇ, συνεργήσας μάλιστα εἰς τὴν ἀνάκτησιν τοῦ Μεσολογγίου ἐπὶ τῶν 1829. Διατὶ δὲν ἐνήχθη ὑπὸ δίκην ὡς προδοτικῆς; διατὶ δὲν ἐπύργη, ὡς ὁ Ὀδυσσεύς; διότι ὁ Ἰω. Κωλέττης ἀπέφθιπτε τὰς περὶ τούτου προτάσεις τοῦ ἀντιζήλου του Α. Μαυροκοφάτου, ὅστις μὲ πλήρη προθυμίαν συνέδραμεν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ Ὀδυσσεύς, ἐλπίζων τὴν ἰδίαν καὶ ἐκ μέρους τοῦ Κωλέττου δι' ἐκείνην τοῦ Βαρνακιώτου. Ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ὑπάρχει μέχρι τῆς σήμερον ὁ Βαρνακιώτης, χαίρων βαθμὸν ἀνωτέρου Ἀξιωματικοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Φάλαγγα. Ἀνέφερε μόνον τὸν Γ. Βαρνακιώτην, ὅτι ἠνώθη μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ δὲν ἐπαιδεύθη· δὲν εἶναι τάχα καὶ ἄλλοι Ὀπλαρχηγοὶ εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, ὡς ὁ Ἰ. Ρούκης καὶ μάλιστα ὁ Μητσοκοινοτογιάννης, Α. Ἰσκού καὶ τινες ἐκ τῶν Δημογερόντων, καὶ μάλιστα ὁ Ταϊτζής Μαγγίνας καὶ ἄλλοι; Ἀλλὰ κανεὶς ἐξ αὐτῶν μῆτε ἀπεκηρύχθη, μῆτε ἐπύργη, μῆτε τὴν παραμικρὰν ποιήν ἐδοκίμασεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

(α) Ὁ Α. Μαυροκοφάτος, διὰ νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, ἐσύνθεσεν ἔγγραφον, διαλαμβάνον τὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῆς εἰς τὸ Τμήμα ἐκεῖνο πολιτικῆς ἀρχηγίας του καὶ τὴν ὀνομασίαν *Περίγκιπ*, τὸ ὁποῖον πολλοὶ τῶν Προϋχόντων καὶ Σωματάρχων τῆς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας ἐπέγραψαν. Ὁ μόνος δὲ, ὅστις ἐναντιώθη εἰς τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον, ἦτον ὁ Γ. Βαρνακιώτης, ὁ δυνατώτερος τοῦ τότε καιροῦ Σωματάρχης τῆς Ἀκαρνανιοαιτωλίας· καὶ, ἐνῶ δὲν ἐπέγραψε, τὸν ἐπέπλητ-

Ἀπὸ τὸ Μοναστήριον τοῦ Λομποῦ μεταφέρεται ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ῥιπτόμενος ἐντὸς τοῦ Πύργου. Κράζει ὁ δυστυχὴς καὶ ζητεῖ Δικαστήριον ἀκρόασιν ὅμως δὲν τῷ δίδει τις, διότι, συστηθείσης τῆς δί-

τεν ἐν ταύτῃ. Βλέγων λοιπὸν αὐτὸν ὡς μέγα πρόσκομι-
μα τῶν σκοπῶν του, ὁ Μαυροκοδάτος ἔλαβε μέτρον νὰ
τὸν ἐξουτώσῃ. Ἀφοῦ ἀπέτυχε κατὰ πρῶτον νὰ τὸν φαρ-
μακεύσῃ, μετεχειρίσθη μὲ δόλιον τρόπον νὰ τὸν φονεύσῃ·
δηλ. ἐνῶ ὁ Βαρνακιώτης ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς κατὰ τῶν
Τούρκων ἐκστρατείας του, αὐτὸς ἐστειλεν ἀποσπάσματα
στρατιωτῶν τῆς φρουρᾶς του, διευθυνόμενα παρὰ τοῦ Μ.
Πότζαρη, ὥστε διάτινος ἐνέδρας νὰ ἐπιτύχωσι τῆ σκοπῆ.
Ἄλλ' ὁ Βαρνακιώτης ἐννοήσας τὸν σκοπὸν του, ἀπέφυγα
τὰ τοιαῦτα μηχανεργήματα, καὶ ἄλλοτε τὰ διέλυε μὲ τὴν
στρατιωτικὴν δυνάμιν του. Κατὰ τὸ 1322, Ἀυγούστου 10,
συναπαντηθεῖς ὁ Βαρνακιώτης καὶ ὁ Μάρκος Πότζαρης
μὲ τὸν Μεχμέτ Ῥεσσὴτ Πασσᾶν (τὸν Κιουταχῆν) εἰς τὸν
Προφήτην Ἡλίαν (εἰς τὸν Μετὸν), ὁ μὲν Βαρνακιώτης
παρετάχθη εἰς μάχην μὲ τοὺς Τούρκους, προσπαθῶν νὰ
ἐμποδίσῃ τὴν διόδον αὐτῶν· ὁ δὲ Πότζαρης καταλιπὼν
αὐτὸν ἀπεσύρθη εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ἡμίσειαν ὥραν
μακρὰν, καὶ ἔβρινε θεατῆς μὲ τοὺς περισσοτέρους στρατιώ-
τας τοῦ σώματός του, περιμένων ὥρα τῇ ὥρα τὴν κατα-
στροφὴν τοῦ Βαρνακιώτου, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Πρίγ-
κιπος, ἀπὸ τὸ σμῆνος τῶν Τούρκων, τοῦ ὁποίου ἡ δύ-
ναμις ἦτον ἀπὸ Ἀκαρῶνας καὶ Κεφαληναίους μόλις 30.
Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πολλάκις ἐζήτησε τὴν βοή-
θειαν τοῦ Πότζαρη· ἀλλ' αὐτὸς εὐχαριστήθη νὰ γίνῃ μόν-
ον θεατῆς· μ' ὅλον τοῦτο ὁ Βαρνακιώτης μετὰ 8 ὥρῶν
μάχην ἐστρεψε τοὺς Τούρκους εἰς φυγὴν.

Ἐπομένως ὑπεχρεώθη ἀπὸ τὸν Πρίγκιπα νὰ μεταβῇ
εἰς τοὺς Τούρκους. Τότε ἐστάλη παρὰ τοῦ Μαυροκοδά-

κης, ὁ Ὀδυσσεὺς ἤθελεν ἀποδείξει τὰ ἐχθρὰ του μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐνόχους τῆς δολοφονίας του· καὶ ὅτι, ἂν καὶ ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸς Τούρκους, πάλιν ὁμως δὲν ἐρῶσιφε τουφεκι κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ πάλιν ἠθέλησε νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ σημαντικὰ νὰ τὴν ὠφελήσῃ· διὰ τοῦτο διέταξεν ἡ Διοίκησις τὸν Γουῆραν· « Πιῆτε τὸν Ὀδυσσεῖα τὴν νύκτα κρυφά, καὶ δημοσίευσας, ὅτι ἠθέλησε νὰ φύγῃ καὶ ἐφονεύθη μόλιος του (ὡς λέγει ὁ Συγγραφεὺς), ἐπειδὴ δὲν συμφέρει νὰ τὸν καθυποβάλωμεν ὑπὸ δίκην. »

Βιβλ. Β' Κεφ. 8. ὑποσημείωσις τοῦ Συγγραφέως·

« Τὸν βίον τοῦ κακούργου τούτου ἀνθρώπου πληρέστερον δύναται τις νὰ ἀναγνώσῃ εἰς ἓν Σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ ἐκδώσῃ ὁ ἐπίσκοπος Ἀττικῆς Νεόφυτος Μεταξῆς. »

Μετὰ τὴν σημείωσιν ταύτην θελεῖ ἀναμνησθῆναι ὁ Κ. Συρμελῆς νὰ δοθαιώτῃ τῆς ψευδολογίας του, καὶ ν' ἀθωώσῃ ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ τὸ αἰσχρὸν πάθος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὑρμώμενος ἔγραψε κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖως μετ' ὅσην πικροῖαν Ἐλαιθάσθη, ἂν ἐνόμισιν, ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι ἔχου τὴν ἰδίαν μετὰ αὐτὸν καρδίαν καὶ κρίσιν, τὴν ἰδίαν συνείδησιν. Δὲν εἶδόμεν μέχρι τοῦδε ἐκείδομενον τὸ Σύγγραμμα τοῦ Κυρίου Νεοφύτου Μεταξῆ, διὰ νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν κρίσιν μας· Ἐυθυμώμεθα, ὅτι ἐχρημάτισιν ὁ Ἀρχιερεὺς οὗτος Μέλος τοῦ ἐν Ξηροχωρίῳ Ἀρείου Πάγου· πιστεύομεν ὁμως, ὅτι « Χεῖλη Ἱερῶς οὐ ψεύδονται. » καὶ ὡς τοιοῦτοι ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν μάλιστα ὅλον τὸ ἐναντίον ἀπέναντι τῆς Συρμελικῆς προφητείας·

του δύναμις εἰς τὴν Μακρνανίαν, ἥτις ἐδήμειυσεν ὅλην τὴν περιουσίαν τούτου· κατεδάφισε τὴν οἰκίαν του, καὶ κατέτρεξε τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του μέχρι θανάτου·

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ τῆς Τακτικῆς Σώματος, καὶ τῆς Συνταγμα-
τάρχου Κ. Φαββιέρου.

Ὁ Κύριος Σουρμελῆς ἀναφέρει εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς καὶ περὶ τινῶν πράξεων τοῦ Συνταγματάρχου Φαββιέρου, Διοικητοῦ τοῦ Τακτικῆς Ἑλληνικοῦ Σώματος. Ἄλλ' ἀπορεῖ τινόντι, τί νὰ εἶπη τις περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Ὅσον μὲν περὶ τοῦ Ὀδυσσεύος ἤμπορεῖ καὶ νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ὁ Κ. Σουρμελῆς εἶχε πάθος κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τοὺς ὀποίους προανερψάμεν λόγους, καὶ διότι ἴσως ἔπαθε καί τι ἀπευκταῖον ἀπὸ κανένα τῶν στρατιωτῶν του εἰς τὰς Ἀθήνας.

Πλὴν μὲ τὸν Σ. Φαββιέρου καὶ μὲ τὸ Τακτικόν τι εἶχε, μεταμορφώσας καὶ νοθεύσας τὰς πράξεις τῆς, αἱ ὁποῖαι εἶναι μὲ ὑβρῶτας καὶ μὲ αἵματα ζυμωμένα; Μήπως ἔπαθε τὸ αὐτὸ καὶ ἀπὸ κανένα Τακτικόν; Διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὁ Ἀναγνώστης τὰ ἀληθῶς διατηρέξαντα καὶ περὶ τοῦ Τακτικῆς, ἀρχόμεθα ἀπὸ αὐτῆς τῆς νύκτας συτάσεώς τῆς (α).

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1824, γενομένη ἰσχυρὰ διὰ τοῦ δα-

(α) Γνωστὸν εἶναι, ὅτι πρῶτος ὁ Δ. Τριφλάντης ἐσύστησε τὸ Σῶμα Τακτικόν εἰς τὴν Καλαμάταν ἐπὶ τῶν 1821. Διὰ τὰς δυνάμεις περιστάσεις καὶ τὴν μεγάλην καταδρομὴν τὸ Σῶμα τοῦτο μῆτε τὸν ἀπαιτούμενον Διοργανισμὸν ἔλαβε, μῆτε πρόοδον δυνάμειος ἠδουρήθη νὰ κάμῃ, διαλυθὲν εἰς τὰ 1825. Περὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς τύχης τούτου θείλουσι γράψαι ἀναμφιβόλως οἱ Ἱστορικοὶ τῆς Ἑλλάδος.

νείου τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς ἐνόπλου καταστροφῆς τῶν ἀντιπολιτευομένων βλέψασα, ὅτι τὰ ἐλαφρὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ὑπέκειντο μᾶλλον εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἀρχηγῶν (1) καὶ ἐξερεῖτο αὐτῇ ἀπ' εὐθείας τὴν ἀναγκαίαν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἀπεφάσισε νὰ σχηματίσῃ Τακτικὸν στρατεύμα, μεταχειριζομένη ἐν μέρει τοῦ δανείου δι' αὐτὸ τῦτο (2). Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου ἐπροσκάλεσε διὰ Προκηρύξεώς της τὰς θέλοντας νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ Τακτικόν. Διορίσθη δὲ καὶ Ἐπιτροπὴ περὶ τοῦ Μητρώου τῶν κατατασσομένων ὁ Ἰωσήφ Ἀμπάτης, Ὑπασπιστὴς Λοχαγὸς Φιλέλλην, Κ. Χρυσούλης Καταλυματίας, καὶ Γεώργιος Σκουῖφος Ἐπιλοχίας. Διοικητὴς δὲ καὶ Διοργανιστὴς ὁ τότε ἐκτελῶν χρεὶν Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Συναγματοῦ Π. Γ. Ρόδιος. Τὸ δὲ Σῶμα ὠνομάσθη Πρῶτον Ἑλληνικὸν Τακτικὸν Σύνταγμα τῆς Γραμμῆς. Εἰς τὴν ἰδίαν Ἐποχὴν κατετάχθη καὶ ἐγὼ εἰς

1 Οἱ Ἀρχηγοὶ οὗτοι ἦτον καὶ δισπόται ἕκαστος εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του, π. χ. κατὰ τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Κορίνθου ὁ Νοταρᾶς, τῆς Καριταίνης ὁ Κωλοκοτρῶνης καὶ Διληγιάννης, τῆς Βοστίτζης ὁ Λόνδος, τῆς Γαστούνης ὁ Σισίνης, τῆς Καλαμάτας ὁ Μαιουρομηχάλης, τοῦ Μισθροῦ ὁ Ἰατράκος, τῶν Καλαβρυτῶν ὁ Ζαήμης κ. λ. π. Κατὰ τὴν Ῥούμελην ὁ Γούρας εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὁ Πανουριάς εἰς τὴν Φωκίδα, ὁ Μακρὺς εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ὁ Τζόγας εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ὁ Δουβουσιώτης εἰς τὴν Λαμίαν, ὁ Κριζιώτης, καὶ Βάστος εἰς τὴν Σαλαμίνα, τὴν Μεγαρικὴν, τὴν Εὐβοίαν καὶ τὰς παρακειμένας Νήσους.

2 Ὡς νὰ μὴν εἶχεν ἡ Ἑλλὰς εἰσοδήματα ἀλλὰ οἱ δισπόται τῶν Ἐπαρχιῶν, πολιτικοὶ καὶ πολεμικοὶ, ἐπὶ προφάσει, ὅτι κρατοῦν Σῶματα Στρατιωτικὰ κατεχώνουσιν τὰ εἰσοδήματα τούτων τῶν Ἐπαρχιῶν, ἀπογυμνῶντες οὕτω τὸ Ἐθνικὸν Ταμίον.

τοῦτο ἀπλοῦς στρατιώτης, καταλιπὼν τὸν Βαθμὸν τῆς Ἐποχιλαρχίας, μετὰ τὸν ὁποῖον μ' ἐτίμησεν ἡ Κυβέρνησις διὰ τὰς προηγουμένας στρατιωτικὰς ἐκδηλεύσεις μου μετὰ τοῦ Στρατηγοῦ Ὀδυσσεύος, πρὸς παράδειγμα τῶν λοιπῶν καὶ πρὸς αὐξησιν τοῦ Τακτικοῦ.

Τὸ Τακτικὸν Σῶμα ἤθελε προοδεύσει κάλλιστα, ἂν τὸ ἐσεβάζοντο καὶ τὸ συνέδραμονοί ἔχοντες σημασίαν καὶ ἐπιρροήν εἰς τὰς Ἐπαρχίας, λαμβάνοντες μέρος εἰς αὐτὸ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν τέκνων καὶ τῶν οἰκείων των. Ἀλλὰ, βλέποντες ἔτι, ὅτι, σχηματιζομένης μιᾶς στρατιωτικῆς Δυνάμεως ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τῆς Κυβερνήσεως, θέλουσιν ὑποχρεωθῆ, προϊόντος τοῦ καιροῦ, καὶ ὑποταχθῶσιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἀρχῆς· βλέποντες ἐπομένως, ὅτι διὰ τῆς προαγωγῆς τοῦ Τακτικοῦ θέλουσι στερηθῆ τὴν στρατιωτικὴν ἐπιρροήν των καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν Ἐπαρχιῶν, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ συναζώνται εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον, καὶ ἀπέναντι τῶν ὁμοίων ἐπαρουσίαζον χονδροτάτους λογαριασμοὺς στρατιωτικοὺς μετὰ τὴν μεγαλητέραν ἀσυνειδησίαν καὶ σκληροήθειαν, ὅχι μόνον διὰ τὸ ἐβοήθουν, ἀλλὰ, καὶ ἀντενήργουν σημαντικὰ διὰ τὴν ὀπισθοδρομήσιν καὶ διάλυσίν του. Ὁ Γ. Κουτιουριώτης μόνος κατέταξεν ἓνα ἀνεψιὸν του εἰς αὐτό· ἀλλὰ καὶ οὗτος βλέπων τὴν ἀδιαφορίαν τῶν λοιπῶν, μετ' ὀλίγον τὸν διέγραψεν ἐκ τῶν Καταλόγων. Μετὰ ἓν ἔτος κατέταξε καὶ ὁ Α. Μαυροκορδάτος τὸν ἀνεψιὸν του Γ. Καρατζᾶν (1) ὀλίγην ὁμῶς ἐντύπωσιν ἔκαμε καὶ αὐτός. Ἀς ὁμολογήσωμεν ἀκόμη, ὅτι καὶ αὐτὰ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Ἐκτελε-

(1) Ὁ Γιώργιος Καρατζᾶς κατὰ πρῶτον κατατάχθη εἰς τὸν Λόχον μου, καὶ χάριν τοῦ θείου του Α. Μαυροκορδάτου πρῶτον τὸν ἰδίδαξα τὴν ἀπλασκίαν εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἐπομῆνως προβιβασθῆ Δικανεὺς καὶ μετετίθη εἰς ἄλλον Λόχον

στικῶ Σώματος τὰ Μέλη ὑπερασπίζοντο κατ' ἀθροποπαρέσκεϊαν τὸ Τακτικόν, διὰ νὰ μὴ στερηθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς τῶν τὴν ἐπιθρόνη των εἰς τὰ Ἐπαρχίας καὶ τὰ αὐθαιρέτους ἀρπαγὰς τοῦ Ταμείου. Εἰς τὴν νηπιωδὴ ἔτι κατάστασιν τοῦ Τακτικῶ δυσαρέσκεϊαν μεγάλην καὶ καταφρόνησιν ἔδειξε πρῶτος, ὠδηγημένος βέβαια ἀπ' ἄλλους, ὁ τότε Πολιτάρχης τῆς Κυβερνήσεως εἰς Ναύπλιον Χατζῆ Χρηῆτος. Πρὶν εἶναι πληρωθῆ τὸ πρῶτον Τάγμα, δια νὰ δυναμώσῃ τὸ Σῶμα, ὑδρίζοντο καὶ ἐξυλίζοντο καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Πολιταρχίας οἱ Τακτικοί, ὥστε ἀπὸ τὴν μεγάλην ταύτην περιφρόνησιν ἐκινούνευσεν νὰ διαλυθῆ ἐξ ὀλοκλήρου τὸ μικρὸν Σῶμα τῶν ιεροσυλλέκτων. Ἀπὸ τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι μόνοι οἱ ἐξῆς ἐπιθόμενοι τὴν πρόσδον τοῦ Τακτικῶ, ὁ Γ. Κουντουριωτῆς, ὁ Α. Μαυροκορδατος, ὁ Ἰω. Κωλέττης, ὁ Α. Μεταξᾶς, καὶ Α. Δοῦκας. (Ἴσως, διότι δὲν εἶχον καὶ οὗτοι Ἐπαρχίας νὰ νέμονται)· ἀλλ' οἱ ὀλίγοι πρὸς τοὺς πολλοὺς δὲν ἴσχυον. Διὰ τὰς αἰτίας αὐτὰς ἤρχησεν ὁ σχηματισμὸς τοῦ Τακτικῶ γινόμενος ἀπὸ τὴν ἐσχάτην τάξιν τῶν ἀνθρώπων, ἐκτὸς ὀλίγων ξηλωτῶν, ἐρχομένων ἀπὸ τὰ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μέρη, καὶ ὀλίγων Γερμανῶν Φιλελλήνων· ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ὡς ὀλίγοι, κατεφρονούντο ὁμοίως ἀπὸ τὸ σμῆνος τῶν Στρατηγῶν.

Ἀφοῦ μόλις κατεγράφησαν ἕως 80 τὸν ἀριθμὸν, διαφόρων τάξεων ἀνθρώποι, ἐσχημάτισεν ὁ Σ. Π. Γ. Ροδίος τὸν πρῶτον Λόχον τῆς Γραμμῆς (τῷ 1814, Αὐγούστου 15.) Διοικητὴς τοῦ Λόχου διωρίσθη Γερμανός τις φιλέλλην Δουξισοδῆς Λοχαγός, Ὑπολοχαγός ὁ Εὐσεβῆτιος Πίσσας, καὶ Ἀνθυπολοχαγός ὁ Κάρπος Παπαδόπουλος. Ἦρχησε δὲ προσαδεῦσον ὁπωσοῦν τὸ Τακτικόν, καὶ ἐσυμπληρώθησαν τέσσαρες ἔτι Λόχοι. Τῷ 1815, Μαΐου 10, προσιδάζεται Λοχαγός καὶ ὁ Κάρπος, λαδῶν τὴν Διοίκη-

σιν τοῦ Λόχου, τὸν ὑποῖον οὗτος ἄνωρασε καταλλήλως Λόχον τῶν Εὐζώνων, καὶ ἡ ἐπωνυμία αὕτη διαφυλάττεται μέχρι τῆς σήμερον. Τὴν δὲ διοίκησιν τοῦ δευτέρου ἐλάσεν ὁ Στέφανος Ζακύνθιος, τοῦ τρίτου ὁ Ἴω. Φωγαίνος, Χίος, καὶ τοῦ τετάρτου ὁ Εὐστράτιος Πίσσας, Κυδωνεὺς, προεβασθέντες Λοχαγοὶ καὶ οὗτοι.

Ἡ Κυβέρνησις, θεωροῦσα τὴν μικρὰν πρόοδον τῆς καὶ βλέπουσα ἀφ' ἑτέρου τὴν ζηλοτυπίαν τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων καὶ τὴν ἀντενέργειαν τῶν σημαντικωτέρων Ὀπλαρχηγῶν καὶ Πολιτικῶν, ἤρχησε γὰρ ἐλπίζει ὀλίγω. Ἀλλ' ὁ Συνταγματάρχης Ρόδιος, ἐλπίζων, ὅτι θέλει ποτὲ κατασταθῆ τοῦτο ὠφέλιμον πρὸς τὴν Πατρίδα, καὶ ἐπιθυμῶν ν' ἀκούηται καὶ εἰς τὸν ἐξω κόσμον, ὅτι ἡ Ἑλλὰς οχηματίζει Τακτικά Σώματα, ἐπροσπάθησε νὰ τῷ δώσῃ, κατὰ τοὺς Γαλλικοὺς Κανονισμοὺς, καλὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς πειθαρχίας, ἐπιμεληθεὶς πρὸ πάντων καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ προσωπικοῦ νὰ τελειοποιήσῃ εἰς τοῦτο, καταστήσας καὶ ὁμοίωμαρον ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν. Συγχρόνως διὰ τὴν πρόοδον τῶν Ἀξιωματικῶν μετέφρασεν ἀπὸ τὸ Γαλλικὸν τὴν θεωρίαν τῆς Στρατιωτικῆς Ὑπηρεσίας, καλλωπίσας αὐτὴν μὲ πολλὰς προσθαφαιρέσεις, ἀναλογούσας μὲ τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐθανισθεὶς πολλοὺς Κανονισμοὺς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Συγγραφεῖς τῶν Ἑλλήνων. Ὅλα ταῦτα ἐτακτοποίησε, καὶ παρέδιδεν εἰς αὐτοὺς μὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ του· εἰς δὲ τοὺς ὑπαξιωματικούς καὶ στρατιώτας δὲς τῆς ἡμέρας τὴν ὕπλασκιάν, προγυμνάζοντος τοῦ Ὑπασπιστοῦ Ἀμπάτη. Ἐντεῦθεν οἱ ἀρχαίτεροι Ἀξιωματικοὶ ἔχουν τὰς βάσεις τῶν γυμνασίων τοῦ Τακτικοῦ ἀπ' αὐτόν. Παρουσιάζεται ἐπ' ἡμέρας περίστασις, βωθηθήσασα τὴν στερίωσιν καὶ ὑπόληψιν τοῦ Τακτικοῦ Σώματος διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὕπλων.

Ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς, κυριεύσας τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου καὶ αὐτὴν τὴν Τριπόλιν, τῷ 1825, περὶ τᾶς ἀρχᾶς τοῦ Ἰουλίου καταβαίνει μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του καὶ εἰς τὴν Καθέδραν τῆς Κυβερνήσεως, τὸ Ναύπλιον, διὰ νὰ τὸ παρατηρήσῃ ἐκ τῆ πλησίον, καὶ νὰ προδιατεθῇ διὰ τὴν πολιορκίαν του. Ἀπέναντι τῆς Ναυπλίας εἰς τὸ ἀκροθαλάσσιον ὑπάρχει ἡ Λιθναία Λίμνη, ἀνάβρυσουσα ὕδατα ἄφθονα, κινουῦντα τέσσαρας μύλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπορίζετο ἡ Καθέδρα τὸ ἄλευρον. Ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς, θέλων νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἐκεῖ τὴν τύχην τῶν ὀπλῶν του, ἢ καὶ προθέμενος νὰ στερήσῃ τὸ μέγα Φρούριον τῆς Ναυπλίας ἀπὸ ἐν τοιοῦτον ὠφέλιμον μίσην, ἐκινήθη κατὰ τῆς θέσεως ταύτης ἐκ τῆς Τριπολιτιᾶς. Ἡ Κυβερνήσις, βλέπουσα τὸν κίνδυνον, διέταξε τοὺς ἐν Ναυπλίῳ Στρατιωτικοὺς νὰ δράμωσιν εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Μύλων, ὅπου προετοιμάθησαν αὐτοσχέδιοι προμαχώνας ἀπὸ μωρικῶν, προβλέποντας τὴν μέλλουσαν ἐφοδον τοῦ ἐχθροῦ καταβαίνοντος· ἀλλ' οἱ περισσότεροι, βλέποντες τὸ σμῆνος τῶν Ἀραβῶν ἐντρομοὶ διὰ τὰς πολλὰς τῶν μίχρη τοῦδα νίκας, ἀπέφυγαν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις τὴν κίνησιν τῶν. Ὁ Κωνσταντῖνος Μαυρομηχάλης ὑπῆρχεν εἰς τὰς Μύλους. Ὁ Δ. Ὑψηλάντης, εὐρεθείς τότε εἰς Ναύπλιον, καὶ βλέπων τὸν κίνδυνον τῆς κρισίμου ταύτης θέσεως, ἐβῆθε μ' ὅσους τὸν ἠκολόθησαν 120 ἄνδρας· τὸν ἠκολόθησε καὶ ὁ Μακρυγιάννης μ' ὀλίγους, ὁ Γιάγκος Σουῦτσος, Χ. Γιώργης καὶ ἄλλοι. Οἱ Ἀραβὲς πλησιάσαντες περικύκλωσαν τὴν θέσιν τῶν Μύλων, καὶ μὲ πρῶτην ἐφοδον ἐκυριεύσαν τὰ περιτοιχίσματα τῶν περιβολίων, καὶ τοὺς πέριξ χάνδακας. Οἱ Ἕλληνες ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν οἰκημάτων τῶν Μύλων, περιμένοντες ὥρᾳ τῇ ὥρᾳ τὸ τέλος των, ἐπειδὴ φυσικῶ τῷ λόγῳ ἦτον ἀδύνατον ν' ἀντισταθῶσι 120 ἄνθρωποι ἐναντίον τῶν πεπυκνωμένων φαλαγγ-

γῶν τοῦ Ἰμβραχίμ Πασσᾶ. Ὁ Ὑψηλάντης γράφει ἀλλε-
 παλλήλως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἀποστέλλει ὅλα τὰ
 εὐρεθέντα ἐκεῖ πλοιάρια εἰς Ναύπλιον, αὐτῶν βοήθειαν
 ὅσον τάχος, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζετο νὰ κάμῃ καὶ δευτέ-
 ραν προσβολήν. Πάλιν ἡ Κυβέρνησις διατάττει παρακαλῶσα
 τοὺς Στρατηγούς της, νὰ δράμουν εἰς βοήθειαν τοῦ Ὑψηλάν-
 τος· αὐτοὶ ὅμως μῆτε εἰς τὴν πλατείαν ἐφαίνοντο πλέον, μὴ ὅ-
 λον ὅτι ἄλλοτε ἔκαμον τὰ χρέη των. Ἐντεῦθεν ἡ Κυβέρ-
 νησις καταφεύγει εἰς τὸ νήπιον Τακτικόν της, καὶ διατάττε-
 ται ὁ Λοχαγὸς Κάρπος νὰ κινηθῇ ὅσον τάχος εἰς τοὺς
 Μύλους μὲ τὸν Λόχον τῶν Εὐζώνων, συγκείμενον ἀπὸ
 140 ὀπλίτας. Ὁ Λοχαγὸς οὗτος, εὐζῶν ἀρμοδίαν περι-
 στασιν, διὰ νὰ κάμῃ τὸ Τακτικὸν εὐυπόληπτον, ἐνῶ μέχρι
 τοῦδε κατεφρονεῖτο, προδιαθέτει τὸν Λόχον του ἀναμι-
 νησῶν τῶν ἀρχαίων καὶ νέων ἡρώων τὰ κατορθώματα,
 καὶ ἐξάπτων τὸ φιλότιμον τούτου διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν
 ἕως τότε περιφρόνησιν κατὰ τοῦ Τακτικοῦ. Μετα-
 βάντος λοιπὸν τοῦ Λόχου εἰς τὴν ξηρὰν τῶν Μύ-
 λων, διατάττει διὰ τοῦ συνθήματος τῶν τυμπάνων καὶ
 σαλπύγγων πῦρ προχωρητικόν, καὶ ἐπομένως διὰ τῶν
 λόγχων συμπλοκὴν. Οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν στιγμὴν τῆς συμ-
 πλοκῆς ἔκαμαν μεταβολὴν ἀμέσως, καὶ ἐτράπησαν εἰς
 φυγὴν. Εἰς τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐξῆλθον καὶ ἀπὸ τὰ οἰ-
 κήματα τῶν Μύλων οἱ 120 Ὑψηλάντες πρὸς βοήθειαν τοῦ
 Λόχου, καὶ οὕτως κατετρέχθησαν οἱ Τούρκοι μέχρι 200,
 βλημάτων μακρὰν τῶν τοιχῶν καὶ τῶν περιχαρακωμάτων
 τῶν περιβολίων. Εἰς τὴν ἰδίαν περίστασιν παρηκολούθουν
 ἀπὸ τὸ ἀκροθαλάσσιον καὶ δύο πλοιάρια (Μύστικα) καὶ
 δύο ἰμβρίκια πολεμικά, πυροβολοῦντα καὶ αὐτά. Ἡ ἐπι-
 τυχία αὕτη γενομένη τῇ 13 Ἰουλίῳ, 1825, ἐμφύχως πο-
 λὸ τούτους Ὑψηλάντας, νομίζοντας ἀνίκητον μέχρι τοῦδε τὸν
 Αἰγυπτιακὸν Στρατόν. Ὁ Ἰμβραχίμης ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς

τις εἰς τὴν Πελοπόννησον πρώτην θέσιν δὲν ἐδυνήθη νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν τῶν Μύλων. Ἐπιστρέψας εἰς Ἄργος, μεθ' ἡμέρας ὀκτώ ἀναχώρησεν εἰς Τρίπολιν, καὶ ἄλλοτε πλέον δὲν ἐφάνη εἰς τὴν Ἀργολίδα. Μεγάλην εὐχαρίστησιν ἐδοκίμασαν ἐκ προσθήκης ὅλοι, ὅτε, γενομένης τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ Λόχου μετὰ τὴν μάχην, ὅλοι τῶν Λογχοφύρων εἶπον τὸ, « παρῶν » χωρὶς νὰ λείψῃ τις εἰς τὴν μάχην. Τὴν ἐπιούσαν ἦλθεν ὁ Διοικητὴς τῆς Γαλικῆς Φεργάδας Δεργινῆς, ἣτις ἤτον προσωρμισμένη ἐκεῖ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης, μετὰ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου, καὶ ἐπισκέφθη τὸν Λόχον, ἐπαινέσας τὴν γενναιότητα καὶ πειθαρχίαν του. Ἀφ' οὗ ἀνεχώρησαν οἱ Ἀραβες ἀπὸ τοῦ Ἄργος, ἐπροσκλήθη καὶ ὁ Λόχος εἰς Ναύπλιον, ὅπου ἀσῆλθεν ἐπευφημούμενος ἀπ' ὅλον τὸ πλῆθος.

Μετὰ τὴν μάχην τῶν Μύλων ἡ πρόοδος τοῦ Τακτικοῦ ἠλλάξε διευθύνσιν. Ὅχι μόνον ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶχε πλέον πρόσασιν τινα διὰ τὰς περὶ τούτου δαπάνας τῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὀφρὺς τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων ἔπεισε. Ἐντεῦθεν ἡ πρόοδος του ἤρχησεν νὰ γίνηται μὲ γιγαντιαῖα βήματα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις, θεωροῦσα, ὅτι πᾶσα νέα μεταβολὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα δύναται νὰ ᾖναι ἐπωφελής, ἀποφασίζει νὰ κάμῃ μίαν τοιαύτην καὶ εἰς τὸ Τακτικὸν Σῶμα.

Ἦτον πρὸ ἑνὸς ἔτους εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Συνταγματάρχης Βαρῶν Κάρολος Φαββιέρου, Γάλλος τὸ γένος, συναγωνιζόμενος μὲ τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κωρώνης, καὶ ἀλλαχοῦ. Μετέβη ἐσχάτως εἰς Ναύπλιον ἀγνώριστος χάριν περιεργίας, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ νέον Ἑλληνικὸν Τακτικὸν Σῶμα. Ἀφ' οὗ παρετήρησε τοῦτο ὡς πρὸς τὴν ἐπίδοσιν τῶν γυμνασίων καὶ πειθαρχίας.

χίαν, παρουσιάζεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ, ἀφοῦ πρῶτον ἐ-
σχετίσθη μὲ τὸν Ἰ. Κωλέττην, καὶ Α. Μεταξῶν, (Ἐ-
πουργὸν τοῦ Παιδείας), ἐνήργησε νὰ λάβῃ τὴν διοίκησιν
τοῦ Τακτικοῦ Σώματος, ὑποσχόμενος τὴν βελτίωσιν του
καὶ νέας κατακτήσεις διὰ τὸ Κράτος μέσον τούτου. Πα-
ρέλαβε λοιπὸν τὸ Σῶμα ἀρχὰς Αὐγούστου τοῦ 1825· τὸν
δίδεται δὲ καὶ διαταγὴ ἀπόλυτος, ὡς πρὸς τὴν διαχείρησιν
τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ προσωπικοῦ· εἰς δὲ τὸν Συνταγμα-
τάρχην Ῥόδιον, νὰ παραδώσῃ τὸ Σῶμα, διατελῶν Συν-
ταγματάρχης τοῦ Α' Συντάγματος.

Ὁ νέος Διοικητὴς τοῦ Σώματος, ἀφοῦ δὲν εὔρεν ἑλ-
λειψὶν τινα εἰς τὸν Διοργανισμὸν αὐτοῦ, ἔδειξε κατὰ
πρῶτον εἰς τὸν Στρατιώτην, πῶς πρέπει νὰ δέη μὲ τὰ
λωφία τὸν ἐπενδύτην ἐπιτιθέμενον ἐπὶ τοῦ σάκκου, καὶ νὰ
φέρῃ εἰς τὴν ῥάχην του ἐν καιρῷ ὁδοιπορίας· Συγχρόνως
διατάττει τὴν βελτίωσιν τοῦ Πυροβολικοῦ Σώματος, (τὸ
ὅποῖον ἦτον ἕως τότε ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ
Σ. Ῥοδίου, διοικουμένον παρὰ τοῦ Βαλιάνου καὶ Μανου-
ῆλ Καλλέργη, Λοχαγῶν.) Ἐπεμελήθη πρὸς τούτοις νὰ
σχηματίσῃ καὶ Ἰππικὸν Σῶμα, θύσας τὴν διοίκησιν αὐ-
τοῦ εἰς Γάλλον τινα Ῥεγνῶν, ἀγαθὸν ἀνδρα καὶ καλὸν
Στρατιωτικόν.

Ὁ σκοπὸς τοῦ Φαβιέρου ἦτον κάλλιστος. Ἐν σῶμα
τῆς Γραμμῆς ἀναμφισβόλως ἔπρεπε νὰ συνοδεύηται καὶ
ἀπὸ Πυροβολικὸν καὶ Ἰππικόν. Ἀλλὰ τὸ δάνειον τῆς Ἀγ-
γλίας εἶχε ἔουφισθῆ ὀγλίγωρα ἀπὸ τὸ Ταμεῖον, τοῦ Πο-
νηροπούλου οἰκονομοῦντος τὸν Δημόσιον θησαυρὸν, καὶ ἀ-
πὸ τὰς προσόδους τοῦ Κράτους δὲν ἐπερίσσευε τίποτε νὰ
εἰσέλθῃ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον. Μ' ὅλον τούτο ὁ Φαβ-
βιέρου ἐπιμένει εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ Σώματος καὶ συνέ-
λαβε τὴν ἰδέαν, προϊόντος τοῦ καιροῦ, νὰ πορισθῆ ἀπὸ

τούς Τούρκους τὰ μέσα διὰ τοῦτο. (1)

Εἰς τὴν πρώτην του ἐκστρατείαν δοκιμάζει ὁ Φαβδιέρος νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὴν Τρίπολιν, φρουρουμένην ἀπὸ 4,000 Ἀραβας (2). Τότε δὲν ἐδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ ἐνα σκοπὸν κεκρυμμένον τινῶν, οἱ ὅποιοι ἔφεραν τὸ νέον Τακτικὸν εἰς μίαν, τὴν πλέον ἐπικίνδυνον, θέσιν, διὰ νὰ τὸ ἐξαλείψουν ἐκ μιᾶς ἀπὸ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον. Δύναται καθίς νὰ ἐννοήσῃ τοῦτον ἀπὸ τὰ διατρέξαντα. Ὁ Αναστάσιος Λόντος καταπέθει τὸν Φαβδιέρον νὰ ἐκστρατεύσῃ μὲ τὸ Σῶμά του κατὰ τῆς Τριπόλεως, ὑποσχόμενος, ὅτι τέσσαρες χιλιάδες Πελαποννησιοὶ εὐρίσκονται συνηγμένοι περιμένοντες αὐτὸν εἰς τὰ Παρθένι, δύο ὥρας ἀπέχον αὐτῆς. Ὅταν δὲ ἐνωθῆ μ' αὐτούς, νὰ πλησιάσωσιν ὅλοι εἰς τὸ περιτείχισμα μὲ τὰς προητοιμασμένας κλίμακας καὶ ἐξ ἐφόδου νὰ κυριεύσωσι τὴν Τρίπολιν νυκτός. Κιναῖται λοιπὸν ὁ Φαβδιέρος μὲ τοὺς τέσσαρας λόχους του καὶ τὰς κλίμακας, καὶ διὰ κλήρου διορίζει, οἱ μὲν δύο λόχοι νὰ ὑσπεθῆσωσιν ἀπὸ τὸ τεῖχος, καὶ νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως Τούρκων, οἱ δ' ἕτεροι δύο, διαφύγγοντες τῆς μεσημβρινῆς πύλης τοῦ τεύχους διὰ μιᾶς σφαιρας (δόμβας) ἐπίτηδες ἠτοιμασμένης παρὰ τῶν Πυροβολιστῶν, ὁ μὲν εἰς νὰ προχωρήσῃ ἕως εἰς τὴν πλατείαν τῆς πόλεως, ὁ δ' ἕτερος νὰ σταθῆ εἰς τὴν πύλην, ἰδὼν βοήθειαν, ὅπου ἡ χρεια τὸ καλέσει. Δόσας δὲ καὶ εἰς ἕκαστον Διοικητὴν Λόχου ἀνά ἐν κατεσκευασμένον πυρ-

(1) Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ συνωμιλύσαμεν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Τακτικοῦ, εἶπον πρὸς αὐτόν. « Τὸ Τακτικὸν μας ἀπορεῖ », αὐτὸς ἀπεκρίθη. « Ὅταν ἔχωμεν ὄπλα, οἱ Τούρκοι ἔχουν δι' ἡμᾶς χρήματα. »

(2) Τότε συνεστράτευσιν καὶ ὁ Σ. Ρόδιος.

πολικὸν κηρίον, διώρισεν, ἅμα εἰσπρήξασαι τὴν πόλιν, νὰ πυρσοδοτήσωσιν αὐτήν. Ἀφοῦ ταῦτα πάντα διέθεσεν ὁ Φαβδιέρος, ἐπροχώρησεν εἰς τὸ Παρθένι, ἐλπίζων νὰ εὐ-
 ρῆ ἐκεῖ τὰς 4,000 Πελοποννησίων, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Λόιδου· ἀλλὰ μὴ εὐρῶν οὐδένα ἄνθρωπον ἐκεῖ, ἀπό-
 ρησε! καὶ οἱ δύο ὄδηγοὶ Πελοποννήσιοι, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τῷ-
 το διωρίσθησαν διὰ νὰ ὀδηγήσωσι τὸ Σῶμα πρὸς τὴν Τρί-
 πολιν, εἶπον εἰς τὸν Φαβδιέρον· « Προχώρησε πρὸς τὴν
 πόλιν, κ' ἐκεῖ σὲ περιμένει ὁ Λόιδος. » Ὁ Φαβδιέρος
 ἐπροχώρησεν ἕως εἰς τὴν μισημερινὴν πύλην τοῦ τείχους
 (Πόρταν τοῦ Λεωνταρίου), κατέτοιμάζετο νὰ βάλῃ εἰς ἐ-
 νέργειαν τὴν σφαίραν· εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην γίνονται ἄ-
 φαντοι καὶ οἱ δύο ὄδηγοί· ὁ Φαβδιέρος πάλιν ἐθαύμασεν
 εἰς τὴν ἄλλειψιν αὐτήν! ἐπειδὴ μήτε Λόιδος ἦτον ἐκεῖ,
 μήτε στρατεύμα, μήτε ὄδηγοὶ πλέον· τέλος ἀρραβθεῖς ἐζή-
 τει νὰ κυριεύσῃ τὴν Τρίπολιν μὲ μόνον τὸ Τακτικόν, τοῦ
 ὁποῖου ἡ δύναμις δὲν ὑπερέβαινε τοὺς 500. Τότε τοῦ
 εἶπόν τινες Ἀξιωματικοί, ὅτι κάμνει καλὰ νὰ φυλάξῃ τὸ
 Τακτικόν δι' ἄλλας περιστάσεις τῆς Πατρίδος. Τούτων
 γινομένων, παρήλθεν ἡ νύξ, καὶ ὁ Φαβδιέρος ἀπεφάσισε
 τέλος πάντων νὰ ὑποχωρήσῃ· ἀλλὰ βλέπων τοὺς ἀνθρώ-
 πους κερκοπιεζόμενους ἀπὸ τὸ βάδισμα ὅλης τῆς νυκτός, καὶ κιν-
 δυνώδη τῆμα ὑποχώρησιν διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διαβῇ
 πάλιν τὴν πρὸς τὸ Παρθένι ἐκτεταμένην πεδιάδα τῆς Τρι-
 πόλεως, καταλαβούσης τῆς ἡμέρας, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ
 λυκαυγὲς καὶ διημέρευσεν εἰς τὰ Τρίκορφα μακρὰν τῆς
 πόλεως ἐν τέταρτον τῆς ὥρας. Οἱ Τούρκοι εἶδον μὲν τὸ
 πρῶτ' οὗτος Ἕλληνας, ἀλλὰ δὲν ἐταράχθησαν παντελῶς ἀ-
 πό τὴν θέσιν των. Ἀφοῦ ἀνεπαύθη ὁ στρατὸς ἕως τέσσα-
 ρας ὥρας, ἐβάδισεν ἀρκτικῶς τριῶν ὥρῶν διάστημα, καὶ
 εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς βυνοῦ ἀπήντησε τὸν Α. Λόιδον
 μὲ 20 στρατιώτας. Ἐνταῦθα ἀνεπαύθη πάλιν ὁ στρατὸς

ολίγον· καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο, μήτε ὁ Λόνδος ἐπλη-
σίασε τὸν Φαβδιέρον, μήτε αὐτὸς πρὸς τὸν Λόνδον. Με-
τὰ τὴν μεσημβρίαν διέβη τὸ πεδίον, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς
Ναύπλιον.

Ὁ σκοπὸς τοῦ Φαβδιέρου δὲν ἦτον νὰ μῆνῃ εἰς τὴν Πε-
λοπόννησον, καὶ νὰ μάχεται μὲ τοὺς Ἀραβας, ἀλλὰ νὰ
μεταβῇ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, κ' ἐκεῖ νὰ σχηματίσῃ νέα
ἄλλα Σώματα ἑλαφρὰ, καὶ, ἀξαναμένου καὶ τοῦ Τακτι-
κοῦ, νὰ προχωρήσῃ ἐμπρός. Ἀπέβλεπε δὲ, ἀφ' οὗ ἐξου-
σιάζῃ τὴν Εὐβοίαν, νὰ στήσῃ ἐφεδρείαν ἐκεῖ, καὶ νὰ ἐκ-
τείνῃ τὰς κατακτήσεις του εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Διὰ τὴν
δύσιν δὲ βάσιν τῶν ἐπιχειρημάτων του καλὴν, καταπέθει
τὴν Κυβέρνησιν, νὰ βάλλῃ τὸν περὶ Ἀπογραφῆς Νόμον εἰς
ἐνέργειαν πρὸς αὐξήσιν τῶν Σωμάτων τῶν, καὶ νὰ τοῦ δο-
θῇ ἡ ἄδεια νὰ στήσῃ τὸ ἀρχηγεῖόν του εἰς τὰς Ἀθήνας,
διὰ νὰ τακτοποιήσῃ καὶ γυμνάσῃ αὐτὰ προσηκόντως.

Βιβλ. Β'. Κεφ. 8. (Ἐπιστολὴ τοῦ Γουῆρα πρὸς τὴν
Κυβέρνησιν, τῆ 9. Ἀπριλίου 1825).

« Πρὸ δύο ἡδὴ ἐτῶν ἐπεθύμουν νὰ βάλω εἰς πράξιν
« τὴν εἰς τὸ Τακτικὸν κλίσιμ μου, ἀλλὰ τὰ τότε περιστα-
« τικά δὲν μ' ἐσυγχώρουν . . . Ὅθεν παρακαλῶ τὸ Σ.
« Σῶμα τοῦτο, ἵνα στείλῃ νὰ συστήσῃ εἰς τὴν πόλιν ταύ-
« τὴν ἐπὶ τοῦτο σχολεῖον μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, . . . Παρα-
« καλῶ ὅμως νὰ διατάξῃ, ἵνα μοὶ πληρωθῶσιν ὅλοι οἱ λο-
« γαριασμοί μου κ.τ.λ. »

Ὁ Κ. Σουρμελῆς, ἀφ' οὗ ἠθέλησε νὰ στολίσῃ τὴν Ἴσο-
ρίαν του καὶ μὲ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Γουῆρα, δὲν εὐχαρι-
στήθη νὰ τὰς καταχωρήσῃ, ὅπως ἦσαν συνθεμέναι ἀπὸ
τὸν Μέντορά του, ἀλλὰ μετεμόρφωσε πολλὰς ἐξ αὐτῶν,
διὰ νὰ ὑπερυψώσῃ αὐτόν. Θέλων ν' ἀπατήσῃ τὸν Ἀναγνώ-
στην, ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ τοῦτον ὡς τὸν πλέον εὐφύερον
καὶ στρατιωτικώτερον. Ἀλλὰ δὲν ἐσυλλογίσθη, ὅτι τὸν

ἐξευτέλισεν οὕτω περισσότερον. « Πρὸ δύο ἔτη, λέγει, ζή-
 » τῶ νὰ βάλλω τὴν εἰς τὸ Τακτικὸν κλίσιν μου εἰς προ-
 » ξιν. » ἄρα τοῦτο ἔπρεπε νὰ γίνῃ κατὰ τὸ 1823. Ἀλλ'
 ὁ Γούρας τότε εἰς ποίαν θέσιν ἦτον; Αὐτὸς μόλις πρὸ
 δύο ἔτη εἰσῆλθεν εἰρηρικῶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώ-
 πων, καὶ δὲν ἦτον ἄλλο, εἰμὴ εἰς Ἀξιωματικὸς τοῦ Στρα-
 τηγοῦ Ὀδυσσεύως, παρὰ τοῦ ὁποίου διατάγη νὰ φρουραρ-
 χῆ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν. Τότε μόλις συνέλαβε
 τὴν ιδέαν ὁ Α. Δοιδωρῆκης νὰ σχηματίσῃ ἐταιρίαν κατὰ
 τοῦ Ὀδυσσεύως, καὶ νὰ ῥαδιουργήσῃ διὰ ν' ἀποστατήσῃ τὸν
 γαμβρὸν του ἀπὸ αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ τύ-
 ραννον τῆς Ἀττικῆς. Καὶ ἀπὸ ποίας γνώσεις ὠδηγήθη ὁ
 Γούρας καὶ συνέλαβε τὴν ιδέαν νὰ κάμῃ Τακτικόν; ἴσως
 ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του τὸν Παγουριάν. Εἰς τὴν ἰδίαν
 Ἐπιστολὴν λέγει. « Διὰ τοῦτο συνομιλοῦντες μετὰ τοῦ
 » Στρατηγοῦ Κ. Μακρυγιάννη, ὅστις καὶ στοματικῶς θέ-
 » λει ἀναφέρει αὐτήν. » Νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἔμπνευσε τὸ
 αἶσθημα τοῦτο ὁ Κ. Μακρυγιάννης; ποία ὅμως ἢ ἀπό-
 δεξις, ἐνῶ ὁ ἴδιος δὲν ἔδειξε πραγματικῶς τοιοῦτον αἶσθη-
 μα εἰς τὰς ἀκμαζούσας ἡμέρας τοῦ Τακτικοῦ, τὸ ὁποῖον
 καὶ τὴν σήμερον εἶναι ἡ ὑποστήριξις τῆς Θεοῦ καὶ τοῦ
 Κράτους;

Ἐπομένως κατὰ τὸ 1823 εἰς τὴν Ἑλλάδα μῆτε ἔχνο; Τακτικὸν ὑπῆρχε, μῆτε εἶχεν ἰδεῖ ὁ Γούρας, τὸ ἐστὶ Τακτι-
 κὸν χωρὶς προγυμναστάς καὶ χωρὶς θεωρίας τῆς στρατιω-
 τικῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ κινουρισμοῦ αὐτῆς.

Τρίτον, κατὰ τὸ 1825, 9 Ἀπριλίου, ὅταν διευθύνθη ἡ
 ἐπιστολὴ αὐτῆ τοῦ Γούρα, ὁ Φαβιέρης μῆτε εἰς τὸ Τακτι-
 κὸν ὑπῆρχε, μῆτε ἦτον γνωστὸς εἰσέτι εἰς κανένα. Ἄν ὁ
 Γούρας ἐπιθύμει νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα μὲ Τακτικὰ
 Στρατεύματα, καὶ γνωρίσας, (ὡς λέγει,) ὅτι τὸ μόνον σω-
 τηριῶδες μέσον διὰ τὴν πατρίδα εἶναι τὸ Τακτικόν, ἤθελε

νά γίνῃ Τακτικός, πῶς ὅταν ἦλθεν ὁ Φαβδιέρος μὲ τὸ σῶμα τοῦτο εἰς τὰς Ἀθήνας, δὲν κατετάχθη εἰς αὐτὸ ἐπισημῶς, ἐνῶ καὶ προγυμναστὰς καὶ θεωρίαν εἶχε; Ἄλλ' ὁ Γούρας ἀπέθανεν ἐντοσοῦτω ἄτακτος, καὶ ἄς ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν ἐπεθύμει μάλιστα νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα Τακτικόν, καθὼς καὶ πᾶς τις ἄλλος τῶν προΐσταμένων Σωματαρχῶν, ὡς ἀπεδείχθη. Ἄν ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆ δὲν ἐπλάσθη ἀπ' ἐσέ, Κ. Σουρμελῆ! ἐσχεδιάσθη ὁμως ἀπὸ τὸν Μέντορα τοῦ Γούρα, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐξοφλισθοῦν οἱ λογαριασμοὶ του, ἐνῶ κατεχώνευσεν τὰ εἰσοδήματα τῆς Ἀττικῆς.

Βιβλ. Β'. Κεφ. 9. §. 4. λέγει. « Ἡ Διοίκησις λαμβάνουσα τὴν γράμμα τοῦ Γούρα, ἐνέκρινε καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας τὸν Σ. Φαβδιέρον μὲ τὸ τακτικὸν σῶμα, συμποσούμενον ἀπὸ ἑπτακοσίους ἄνδρας, διὰ νὰ διοργανισθῇ ἐδῶ καὶ αὐξηθῇ. Καὶ εἰς τὰς 5 Ὀκτωβρίου 1825, τὸν δέχονται οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὰς ἀγκάλας των. (Καὶ πάλιν) « Ἄδοντες συγχρόνως τὴν ἡρωϊκὴν ἐθρὴν τῆς αἰμῆς ἡμῶν Βότσαρη, θηματίζοντες τακτικῶς, τὸ « Ἕλληνας! » κλαύσωμεν ἄνδρα γενναῖον κτ.λ. »

Ὁ Συγγραφεὺς, φαίνεται, ὡς ἀντίθεμα ἔλαβε νὰ γράψῃ τὴν Ἱστορίαν του μόνον κατὰ φαντασίαν, καὶ δὲν ἐφρόντισεν νὰ τὴν καλλωπίσῃ ὅπως οὖν μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀληθείας.

Ἡ δύναμις τοῦ σώματος, ὅταν ὁ Συνταγματάρχης Φαβδιέρος ἔλαβε τοῦτο ἀπὸ τὸν Σ. Ρόδιον, ἦτον ὀκτακόσιοι ὀπλίται τῆς γραμμῆς, ἐκτὸς τοῦ Πυροβολικοῦ· εἰς διάστημα περίπου δύο μηνῶν, μέχρι τῆς εἰς τὰς Ἀθήνας μεταβάσεώς του, ηὐξήθη πολὺ περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν Νήσων τῆς Αἰγαίου Πελάγους νεοσυλλεχθέντας, διὰ τὰς ὁποίας εἶχε λάβει πρόνοιαν ὁ Σ. Ρόδιος πέμψας πρὸ πολλοῦ Ἀξιωματικούς διὰ νεοσυλλεξίαν. ὥστε περὶ

τὸ τέλος Σεπτεμβρίου, ἀφ' ἧς μετέλλαξε τὸν διοργανισμόν αὐτοῦ ἀπὸ Συντάγματα εἰς Τάγματα, ὁ Φαβδόρος ἐσχημάτισε δύο Τάγματα· ἡ δύναμις δὲ ἐκάστου Ταγματος, κατὰ τὸν Διοργανισμόν, ἦτον ἀπὸ ὀκτώ Λόχους· ἐκάστου δὲ Λόχου ἀπὸ ἐκατὸν εἴκοσιν ἄνδρας, ἐκτὸς τοῦ σώματος τῶν Ἐπιτελῶν, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἔχη.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἤρχισαν νὰ παρσιάζωνται καὶ νὰ ζητῶσι διάφοροι, ὑπὸ τὸ ὄνομα Φιλέλληνας (1), τὴν εἰς τὸ Τακτικὸν κατάταξιν τῶν ἦσαν οὗτοι ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, δηλ. τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Νεάπολιν, Πιεμόντιον, Πουρτουγαλίαν, Ἰσπανίαν, καὶ ἀπὸ τὰ φιλελεύθερα ἔθνη τῆς Γερμανίας· τούτων, πολλοὶ μὲν τῶ ὄντι εἶχον αἰσθήματα φιλελεύθερα καὶ ζῆλον διὰ νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ πάντοτε ἀπέβλεπον τὸν ἰδιοτελῆ σκοπὸν τοῦ νὰ λάβωσιν ἀνωτέρους βαθμούς. Οἱ περισσότεροι δὲ, κατατρεγμένοι ὄντες ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις τῶν, ἤρχοντο μὲ τὸ πρόσημα τοῦ φιλελληνισμοῦ· καὶ τινες, ἀφοῦ διατρέφοντες ἐνταῦθα ἀρκετὸν καιρὸν δὲν ἐπροβιάζοντο, μετέβαινον εἰς τὴν Τυρκικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Αἰγύπτου· καὶ πολλοὶς ἀποτυγχάνοντες ἐπέστρεφον πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μεταχειριζόμενοι τὰ πλεον χαμιζοπῆ μέσα, διὰ νὰ τοποθετηθῶσι.

Τὸ περίεργον δὲ ἦτον, ὅτι, οἱ μὲν Ἕλληνας ἔμβαινον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπλοῖ στρατιῶται, καί, προϊόντος τοῦ καιροῦ, μετὰ πολλὰς ἐκδουλεύσεις, ἐλάμβανον τοὺς βαθμούς· οἱ λεγόμενοι ὅμως Φιλέλληνας εἰσῆρχοντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀμέσως, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχον ἀποκτήσει ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις τῶν βαθμούς· ὥστε

(1) Ἀπὸ τὰ φιλελεύθερα ἔθνη τῆς Γερμανίας ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρκετοὶ Γερμανοὶ κατὰ τὸ 1821, 22, καὶ 23·

ὁ Ὑπολοχαγός, ἢ Συνταγματάρχης, ἐλογίζετο ὡς τοιοῦτος ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς κατατάξεώς του, ἰδιοποιούμενος καὶ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀρχαιότητα τοῦ Ἑλλήνου. (α)

Εἰς τοιαύτην εὐρισκόμενον κατάστασιν τὸ Τακτικόν, μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας, δι' ἐνεργείας τοῦ Φαββιέρου, καὶ ὄχι κατ' αἴτησιν τῆ Γούρα. Ἡ δύναμις του ὑπερέβαινε τοὺς χιλίους, συνισταμένου ἀπὸ τὸ Πρῶτον Τάγμα (6), τὸ ὀλίγον Ἰππικόν, καὶ τὸ Πυροβολικόν Σῶμα· εἰσερχόμενον εἰς Ἀθήνας, ἐβάδιζε μὲ δῆμα ὀδοιπορικόν, ἀδούσης τῆς Στρατιωτικῆς Μουσικῆς (μὲ τὸν χρόνον τοῦ ὀδοιπορικῆ δηματος) τὸ « Τι καρτερεῖτε; φίλοι καὶ ἀδελφοί! κτ. λ. καὶ ὄχι τὴν φιδὴν τοῦ Μάρκου Πούτσαρη, (ὡς λέγει ὁ Κ. Σχομελῆς,) τῆς ὁποίας ὁ χρόνος εἶναι δῆμα βραδύ (ἐναντίον καὶ τῶν κανονισμῶν καὶ τοῦ φυσικοῦ βαδίσματος ἐν καιρῷ ὀδοιπορίας).

(α) Ταυτοχρόνως οἱ Ἕλληνες τοῦ Τακτικοῦ ἐδοκίμαζον καὶ ἰτέραν δυστυχίαν. Ἀφοῦ ἀπαξ ἀρρηθῆν ἡ Διοίκησις τοῦ Τακτικοῦ Σώματος ἀπὸ τὸν Π. Γ. Ρόδιον, ἐξηκολούθησαν νὰ διοικῶσιν ἄλλότριοι τοῦ Ἑθνους μας μέχρι τοῦ 1852. Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τακτικοῦ, ἀφοῦ παριδέχθη ἡ ἐν Ἀστριμ Ἑθνοσυνέλευσις τὸν Γαλλικὸν διοργανισμὸν, ὡς εἶπομιν, δὲν ἐλοβεν ὅμως καὶ πρόνοιαν νὰ διορισθῇ Ἐπιτροπὴν τινα ἢ Κυβέρνησιν, διὰ νὰ μεταφράσῃ τοῦτον εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. Ὁ Συνταγματάρχης Ρόδιος, ὁ μόνος ἔχων ἱκανότητα διὰ τὸ ἱερόν τοῦτο ἔργον, μ' ὅλον ὅτι ἐπεχείρησε, συμμορφούμενος μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑθνους καὶ μὲ τὸ εἶδος τῆς σημερινῆς πολεμικῆς, ἔπαυσε δυσαριστηθεῖς, ἀμα ἀπιξινώθη ἀπὸ τὴν Ἀρχηγίαν τοῦ Σώματος. Ἐντεῦθεν ἐκρούμενοι οἱ Ἀξιοματικοὶ καὶ Πλαξιοματικοὶ Ἕλληνες εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν τὰς θεωρίας καὶ τοὺς διαφόρους Κανονισμοὺς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν πρὸς ὀδηγίαντων, εἶχον πάντοτε ἐλλείψεις καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς περιστάσεως οἱ κατὰ καιρὸν Ἀρχηγοί.

(β) Τὸ δεύτερον Τάγμα ἔμεινεν εἰς Ναύπλιον ὡς Φρεβὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν τῷ αὐτῷ Βιβλ. καὶ Κεφ. ὁ Συγγραφεὺς λέγει. « Οἱ
 » νέοι Ἀθηναῖοι ἐκκαέντες ἀπὸ τὸν ζῆλον τῆς τῷ σώμα-
 » τος, καὶ μάλιστα διὰ τὰ ἀποκρούσασαι τὸ ὑβριστικὸν καὶ
 » βίαιον τῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν, οἵτινες συχνὰ κατετά-
 » ραγτον τὰ πράγματα, συνέδραμον εἰς τὴν τάξιν ἐθελον-
 » ται περίπυ τὸς 500, δείξαντες θαυμασίας προόδους. »

Ἐνταῦθα μάλλον εἶναι ἀληθές τὸ δεύτερον παρὰ τὸ πρῶ-
 τον καὶ τοῦτο εἶναι μία ἀρκετὴ ὁρολογία τῆς Συγγραφῆς,
 ὅτι διὰ τῆς ῥαδιουργίας τινῶν Ἀθηναίων καὶ Α. Λοιδω-
 ρίκη, ὁ Γοῦρας ἀποχωρισθεὶς ἀπὸ τὸν Οὐδυσσεά, ἐκάθη-
 σεν εἰς τὸν τράχηλον τῶν Ἀθηναίων, μεταχειριζόμενος αὐ-
 τὸς, ὅπως ἤθελε, καὶ ἐκ τούτῃς ἔφθασαν νὰ ᾖναι δεβαρ-
 μένοι πλέον ἀπὸ τὸ βίαιον καὶ ὑβριστικὸν τῶν ἀτάκτων
 στρατευμάτων τοῦ Γοῦρα. Ἄρα, βλέποντες οἱ Ἀθηναῖοι
 μίαν ἀμερόληπτον ἐθνικὴν δύναμιν εἰς τὸν τόπον των, ἔ-

τούτου (1) καὶ οἱ Φιλέλληνες ἐνήργουν τὴν ὑπηρεσίαν εἰς Ξέ-
 νην γλώσσαν, διὰ τὰ ἔχουν οἱ Ἕλληνες παντοτενὰ τὴν ἀ-
 νάγκην των, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἑῷ. Ὁ δὲ Ἕλλην κατεδικάζετο,
 ἢ ἀπεξενώνετο ἀπὸ τὰ δικαιώματά του, διότι δὲν ἐγνώριζε νὰ
 συμμορφωθῇ μὲ τοὺς Νόμους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους μὴτε ἤ-
 ξευρε, μὴτε τοῦ ἐκοινοποιοῦντο ἀπὸ καμμίαν Ἀρχὴν. Τοιοῦ-
 τοτρόπως οἱ Φιλέλληνες προῶδενον, ὀπισθοδρομοῦντων τῶν
 Ἑλλήνων, καὶ ἐλάμβανον τὰ πρωτεῖα ὠθοῦντες αὐτοὺς εἰς τὰ ὀ-
 πίσω. Ἄλλ' εἰς τοὺς καιροὺς τῆς στενοχωρίας, προερχομένης
 ἀπὸ ἐπιδρομῆν Τουρκικῶν Στρατευμάτων, ἄλλοι ἀπὸ τούτῃς
 ἀνεχώρουν εἰς τὴν πατρίδα των, ἐπὶ λόγῳ οἰκιακῶν ὑποδίσε-
 ων, ἢ ἐπὶ προφασίμ ὅτι προσκαλοῦνται, ἄλλοι πάλιν μὲ πρό-
 φασίμ τινα μετέβαινον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σουλτάνου, ἢ τῆς
 Αἰγύπτου, καὶ ἄλλοι ἐλιποτακτοῦσαν προσωρινῶς, καὶ μόλις
 μικρὸν μέρος ἐπέμεινεν εἰς τὸν Ἀγῶνα μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(1) Τὸν Φαββίερν διεδέχθη ὁ Σ. Ἐιδεκ Βαβαρός, αὐτὸν
 δὲ ὁ Στρ. Τρίζελ, Γάλλος, καὶ ἰομίνως, ὁ Ζεράρδος, εἶτα ὁ
 Γραλιάρδος, ἴως ὅτου ἦλθιν ὁ Βασιλεὺς.

λαστον μέρος ἀμέσως μετ' αὐτῆς, ὅχι (ὡς λέγει) ἀπὸ τῶν
 « ἑκκατῆ ζῆλον » ἀλλὰ διὰ νὰ συσσωματωθῶσι καὶ ἀπο-
 κρούσωσι τὸν τύραννον τῶν μὲ τὰ ἄτακτα στρατεύματά τε,
 νομίσαντες, ὅτι ὁ Φαβδιέρος εἶχε τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Γῆ-
 ρα, ὥστε νὰ τὸν ἐλκύσωσιν ἀμέσως εἰς τὰ φρονήματα καὶ
 τὰ πάθη των.

Ὁ Συγγραφεὺς ἀρκετὰ ἔσλαψε τὸ ἠθικὸν τῶν συμπο-
 λιτῶν του μὲ τὸ δῶξιόν τῆτο « ἑκκατῆσαν ἀπὸ τὸν ζῆ-
 « λον καὶ κατετάχθησαν περίπου 500 Ἀθηναῖοι εἰς τὸ Τα-
 « κτικόν. » Διὰ τὴν ὡ Συρμελῆ! ἀδικεῖς οὕτω τοὺς Ἀθη-
 ναίους; Ὅταν ἐν ἑθνος θεῖται νὰ σχηματίσῃ Τακτικὰς
 Δυνάμεις πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Νόμων αὐτῶν, πρέπει τά-
 χι νὰ περιμένη ὁ καθὲς πολίτης, ὅταν ἔλθῃ τοῖστων σῶμα
 εἰς τὴν πόλιν τε, τότε νὰ καταταχθῆ εἰς αὐτό; Καὶ πάλιν,
 ἀναχωρῶντος ἐκείθεν τῆ Σώματος, ν' ἀποσπασθῆ ἀπὸ
 τῆτο, καὶ νὰ μένῃ εἰς τὴν οἰκίαν τε; Εἶναι ἄρα δυνατόν
 νὰ δημιουργήσῃ ἐν Κράτος τοιαύτην δύναμιν κατ' αὐτὸ τὸ
 αἶσθημα πρὸς ὑποστήριξιν τε; Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸ
 αἶσθημα τῆ Κ. Συρμελῆ ἐφρονῶσαν καὶ ἐπραξαν. Ἀμα ἀ-
 νεχώρησε τὸ Τακτικὸν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἐκστρα-
 τείαν τῆς Καρίας, ἀπεσπάρσθησαν ἀπ' αὐτὸ καὶ ἔμειναν εἰς
 τὰς οἰκίας των. Ἐκκατῆς ζῆλος ἤθελεν εἶναι ἐκεῖνος, Κύ-
 ριε! (ὡς λέγεις,) ὅταν ἤθελε καταταχθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν
 500 Ἀθηναίων εἰς τὸ Τακτικόν, ἅμα ἐπροσκάλεσεν ἡ Κυ-
 βέρνησις διὰ προκηρύξεώς της τὴν κατάταξιν τῶν Ἑλλή-
 νων εἰς τοῦτο (1814, Ἰουλίου 7.) Ἀλλ' ἐγὼ δὲν καιηγορῶ
 τὰς Ἀθηναίους, ὡς ὁ Συρμελῆς, ἐπειδὴ συνηγωνίσθησαν μὲ
 αὐτῶν, καὶ τὰς γνωρίζω, ὅτι πάντοτε ἔδειξαν ἑκκατῆ ζῆ-
 λον πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἡρωϊ-
 σμὸν, μαχόμενοι ὑπὲρ αὐτῆς· καὶ εἰς τὸ Τακτικὸν κατε-

τάχθησαν, ἂν καὶ ὀλίγοι (1), πρὶν τῆς μεταβάσεώς του εἰς Ἀθήνας. Τέλος ἀναφέρων ἡ Συγγραφεὺς, ὅτι οἱ 500 Ἀθηναῖοι κατετάχθησαν, « διὰ νὰ ἀποκρούσωσι τὸ ὑβριστικὸν καὶ βίαιον τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων » ἐξήγει τὸν ἑκκατῆ ζῆλον τούτων πηγάζοντα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀντικρίσεως τῶν στρατιωτῶν τῆ Γῶρα, καὶ ὄχι ἀπὸ ἄλλην αἰτίαν.

Καταστήσας τὸ ἀρχηγεῖόν τε ὁ Σ. Φαβδιέρος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐδέχετο νεοσυλλέκτους καὶ ἀπὸ τὰς Κυκλάδας Νήσους καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς Ἐπαρχίας τῆ Κράτης, ἐνεργουμένους τῆ περὶ Ἀπογραφῆς Νόμος, (1) ὡς ἀνεφέραμεν. Δὲν ἔλειπον ἐνταυτῷ νὰ κατατάττωνται καθ' ἡμέραν καὶ ἐθελονταὶ πανταχόθεν ὥστε ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν παρέλαβε τὴν Διοίκησιν τῆ Σώματος ὁ Φαβδιέρος, ἐπαριθμεῖτο ἤδη ἡ δύναμις εἰς τέσσαρας χιλιάδας, ἐπιουμένῃ καὶ τῆ εἰς Ναύπλιον Β' Τάγματος. Περὶ τῆς ἑλαδὸς ὁ Φαβδιέρος προσπάθειαν, τὴν πλέον δραστήριοι, διὰ τὸ οικονομικὸν καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆ προσωπικῆς. Ἀπὸ τὸ ταμεῖον τῆς Διοικήσεως πολλὰ ὀλίγα χρήματα ἐλάμβαν,

(1) Πρὶν μεταβῆ τὸ Τακτικὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, κατετάχθησαν εἰς τὸν Λόχον μυτρεῖς Ἀθηναῖοι, ὁ Γεώργιος Λίσωπος, Ἀνάργυρος, καὶ Α. Μπάβαρης, τοὺς ὁποίους, ἀφ' ἰγύμνασα τὴν ὀπλιστικὴν, ἐπροβίβασα καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ἐπαξιωματικοῦ.

(2) Εἰς τὸν περὶ ἀπογραφῆς Νόμον μόνον οἱ Αἰγινήται δὲν ἐπήκουσαν, μὴ ἀποτείλαντες τοὺς ἀναλογοῦντας ἐκ τῆς νήσου των 32 Νεοσυλλέκτους εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον. Ἐνικα τοῦτου ὁ Φαβδιέρος ἴκελ' ἐκεῖ τὸν Λοχαγὸν Κάρπον μὲ δύω Λόχους, ἔχων αἰεὶς Ἀξιωματικούς ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν τε, τὸν Λοχαγὸν Ν. Σπαρβίλην, Ἐπολοχαγὸν Ἀνδριῆτην, καὶ Ἀνθυπολοχαγὸν Χ. Γρίβαν, ὅτι ἔλαβε τοὺς 32 ἀνθρώπους, ἑνδεκα χιλιάδας γρόσια διὰ ἑκτακτα ἑξοδῶν, τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἐξ' ἑδων τῆς ἐκστρατείας, καὶ δώδεκα Αἰγινήτας δισμύς, τοὺς πρωταίτις τῆς ἀπειθείας.

ἐπειδὴ τὸ Ἀγγλικὸν Δάνειον εἶχε τελειώσει πολλά ὀγλί-
 γώρα, ὡς εἴπομεν. Κατὰ τὸ τέλος τῆς 1825 καὶ 1826,
 διὰ τὸ οἰκονομικὸν αὐτῶν, ὁ Φαβδιέρου ἐζημίωσε τὰ μέ-
 ριστα τὰς προῖσαμένους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸν Γουῆραν, κα-
 τορθώσας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Τακτικῆς ὅ-
 λα τὰ χρήματα τῶν προσόδων τῆς Ἀττικῆς καὶ αὐτῶν
 τῶν ἐθνικῶν κτημάτων. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἶχε σχη-
 ματισθῆ εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπὸ φιλέλληνας Γάλλους καὶ
 μία Φιλελληνικὴ Ἑταιρεία, ἡ ὅποια ἐστελλεν ἀρκετὰ βοη-
 θήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰ περισσότερα κατ' εὐ-
 θείαν πρὸς τὸν Φαβδιέρου, συνιστάμενα ἀπὸ τὸ ἀναγκαῖον
 ὑλικὸν ἐνὸς στρατῆ, καὶ ὀλίγα χρήματα. Αὐτὰ ἦσαν τὰ
 κυριώτερα μέσα τῆς οἰκονομίας τοῦ Τακτικῆς. Διὰ δὲ τὸ
 προσωπικὸν, μετὰ τὴν εἰς Ἀθήνας ἀφίξιν του, ὁ Φαβδιέρου
 ἀμέσως διώρισε δύο προγυμναστὰς Γάλλους, ἀρίστους
 στρατιωτικοὺς, Μαϊὲ καὶ Ραμπιέρ καὶ ὁ μὲν πρῶτος (1),
 ἐδίδασκε τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν θεωρητικῶς, ὁ δὲ
 δεύτερος πρακτικῶς. Ὁ Φαβδιέρου οὕτω καιρὸν εἶχεν, ἔτε
 σκοπὸν νὰ τελειοποιήσῃ τὰ Σώματα ταῦτα μὲ μίαν ἐν-
 τελῆ γυμνασίαν τῆς στρατιωτικῆς, ἀλλὰ μόνον ἰδέας ἐπρο-
 σπάθει νὰ δώσῃ εἰς ὅλους τὰς κλάδους τῶν στρατιωτικῶν
 κινήσεων ἐν καιρῶ παρατάξεως ἐνὸς στρατοῦ ἀπέναντι
 τῆ ἐχθρῆ. Βάσεις δὲ καλὰς ἐπροσπάθει νὰ δώσῃ εἰς τὰς
 ἐξῆς κινήσεις τὴν συμφωνίαν τῆς βηματισμοῦ, εἰς τὸ πῦρ
 προχωρητικὸν καὶ ὑποχωρητικὸν, οὐλαμοῦ, καὶ διζύγου
 πυρὸς ἀλλαγὰι διευθύνσεων, καὶ τὸν σχηματισμὸν ἐνὸς
 τετραγώνου. Ταῦτα πάντα ἐγυμνάζοντο οἱ Ἕλληνες, τέσ-

(1) Ὁ Μαϊὲ ἦτον μὲν ἀριστος Προγυμναστής, ἀλλ', ἐπι-
 δὴ παρίδιδε δι' ἐνὸς διερμηνείως τὴν θωρίαν, μὴ γνωρίζων τὴν
 Γλωσσάν μας, ὀλίγον ὠφειλοῦσε τοὺς Ἕλληνας.

σφαιρας ὤρας ἀνά πᾶσαν ἡμέραν, μὲ ζῆλον καὶ ὀπωσοῦν μὲ δίαν.

Ἐνῶ προώδευε θαυμασίως τὸ Τακτικὸν τοιοῦτοτρόπως, γίνεται διακοπὴ ὅλων τῶν ἐργασιῶν αὐτῆ, κατὰ τὸν Νοεμβρίου, διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὁ Ἰμβραχὴμ Πασσᾶς συνέλαβε τὸ σχέδιον τῷ νὰ μεταβῇ ἀπὸ Νεόκαστρον μὲ τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν νῆσον Πετζῶν, διὰ νὰ τὴν κυριεύσῃ. Κατ' αἰτησιν τῶν Πετζιωτῶν διέταξεν ἡ Διοικησις τὸν Φαβδιέρον, ὅστις μετέβη ἐκεῖ μὲ τὸ πρῶτον Ταγματῆς Γραμμῆς, διὰ νὰ ὑπερασπιθῇ τὴν Νῆσον, ἠνωμένος μὲ τὰ λοιπὰ ἀποσταλέντα Στρατιωτικὰ Σώματα. Μετὰ παρέλευσιν δὲ σχεδὸν 40 ἡμερῶν, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς μετέβαλε σχέδιον ἐκστρατεύσας κατὰ τῷ Μεσολογγίου, ἐπανήλθεν ὁ Φαβδιέρος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐξηκολύθη εἰς τὰς ἐργασίας τῆς, ὡς καὶ πρότερον.

Οὗτος, ἐνῶ ἐπροσπάθει διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν Τακτικῶν Σωμάτων, ἐσχημάτισε καὶ ἐν ἐλαφροῦ Σῶμα ὑπὸ τῆς διοικήσεως τοῦ Στέφου Βούλγαρη, ὀνομάσας αὐτὸ Σταυροφόρος (1). Ἐλαμβάνε τοῦτο τακτικῶς ἀπὸ τὸν Φαβδιέρον τὴν τροφοδοσίαν καὶ μισθοδοσίαν του.

Βιβλ. Α'. Κεφ. II. λέγει. « Ἡ 3. Φεβρουαρίου τῷ 1826 » ἦτον ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Συνταγματάρχης καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Σώματος ἐσχημάτισε τὸ Τρίτον Ταγμα ἐν πομπῇ καὶ τάξει εἰς τὸ παλαιὸν Ἰπποδρόμιον, » (Καὶ παρα-

(1) Ἡ ὀνομασία τῶν Σταυροφόρων ἰδέσθι, ἐπειδὴ διτάχθη καὶ ἐστρατιώτης ἐξ αὐτῶν νὰ φέρῃ ἕνα Σταυρὸν ἐκ χρωματισμένης τζόχας ἐπὶ τοῦ στήθους τῷ, διὰ νὰ διακρίνηται ἀπὸ τοὺς ἀτάκτους τοῦ Γούρα.

» κάτω.) Ἀφοῦ ὁ Συνταγματάρχης ἀνεκέρυξε τὸν νέον
» Ταγματάρχην, τὸν Εὐσεβῆτιον Πίσσαν, Κυδωνία. » κ.λ.π.

Ἐἰς τὸ ἐδάφιον τοῦτο δὲν μᾶς διδοι αἰτίαν ὁ Συγγραφεὺς νὰ ὁμιλήσωμεν πολὺ. Μόνον δυνάμεθα νὰ τοῦ ἀναίρεσωμεν τὴν συνειθισμένην ψευδολογίαν, καὶ νὰ τῆ εἴπωμεν, ὅτι ὁ προδισασμὸς οὗτος καὶ ἡ παραδοσις τοῦ τρίτου Τάγματος εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἔγινεν εἰς τὸν Εὐσεβῆτιον Πίσσαν, ἀλλ' εἰς τὸν Σπυρίδωνα Σωνιέρον, Κερκυραία. Ὑπάρχουν τὴν σήμερον καὶ οἱ δύο καὶ ὁ μὲν Πίσσα; εἶναι Ταγματάρχης ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ τοῦ Ἀ' Τάγματος τῆς Γραμῆς (1), ὁ δὲ Σωνιέρος Ἀντισυνταγματάρχης Διοικητὴς τοῦ Δευτέρου. Διὰ νὰ διορθώσῃ τὰς ἐλλείψεις του ὁ Συγγραφεὺς, δύναται νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ.

Ἐν τῷ αὐτῷ Βιβλ. καὶ Κεφ. ὁ Συγγραφεὺς λέγει. « Τέλος πάντων μετακινεῖται εἰς Κερκυραίαν, καὶ εὐθὺς πολιορκεῖ τοὺς Τούρκους, ἀφοῦ ἐκυριεύσῃ τὴν θέσιν τῶν Χριστιανῶν οἰκιῶν οἱ δὲ Τῦρκοι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρούριον. Στένει ἐν μικρὸν κανόνιον, τὸ ὁποῖον εἶχε σφαιρὰς μόνον δεκατρεῖς, καὶ καθ' ἡμέραν ἐρριπτεν ἀναμίαν, ὅσον νὰ προξενῇ καταγελῶν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ὁ Ὁμιερ Πασσᾶ; τῆς Εὐβοίας μανθάνων τὸ πρᾶγμα, κινεῖ μὲν στρατεύματα, καὶ μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας φθάσει καὶ στενωχωρεῖ εἰς μάχην τὸν Φαβδιέρ. Οἱ Σταυροφόροι καὶ ἄλλοι ἄτακτοι συνειθισμένοι εἰς τοιαύτας μάχας, ὠφέλησαν πολὺ τὸ Τακτικόν, πρῶτην φορὰν λαμβάνον πείραν τῆς ἀξίας του. Διὰ νὰ μὴν πολυλογῶ, ὁ Φαβδιέρ εὐρέθη πολιορκημένος ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν ἀντὶ πολιορκηντος καὶ τόσον κίνδυνον (2), ὥστε, ἂν δὲν ἐγίνετο ἕξω-

(1) Νῦν δὲ τοῦ Δευτέρου.

(2) Γράφ. καὶ εἰς τόσον κίνδυνον. — Πόσον ἀχαρι καὶ τὸ μικρὸν ἀνωτέρω ἀντὶ πολιορκουντος.

» θεν πρόσληψις, τὸ σῶμα ὅλον ἦθαλε χαθῆ. (Καὶ πάλιν
 » παρακάτω). Ἐφυγε δὲ ὁ Φαβδιέρ μετὰ τὸ σῶμά του ἀπὸ
 » Κάρυστον, ἀφ' οὗ ἔθαψεν ἐκεῖ περὶ τὰς 300 Ἑλλ. νας. »

Ὁ ἀναφερόμενος Παράγραφος πολὺ προσβάλλει τὸν χα-
 ρακτῆρα τοῦ Φαβδιέρου καὶ τῆ Τακτικῆ Σώματος· ἐπειδὴ
 μήτε τὰς αἰτίας τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐκστρατείας διαλαμ-
 βάνει, μήτε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ἐξηγεῖ, ἀποδίδων τὸ πᾶν
 εἰς τὴν πρωτοπειρίαν τοῦ Σώματος, καὶ τὴν ἀπειρίαν τῆ
 Ἀρχηγοῦ του. Διὰ τοῦτο θέλω ἐξιστορήσει τὴν ἐκστρατείαν
 αὐτῆν μὲ ὅλην τὴν ἀκρίβειαν καὶ ἀλήθειαν, καὶ ὁ Ἀνα-
 γνώστης δύναται νὰ διακρίνη αὐτὴν ἀπὸ τὸ ψεῦδος.

Ὁ Φαβδιέρος, ἀφ' οὗ ἐοικώς καὶ ἐμόρφωσεν εἰς τὴν
 μηχανικὴν πολεμικὴν κίνησιν τὸ Πρῶτον Τάγμα τῆς Γραμ-
 μῆς, τέσσαρα· Ἰλας Ἴππικῆς, καὶ ἓνα πλήρη Λόχον μὲ
 εἰς πεδινὰ πυροβόλα καὶ πυροβολιστὰς, καλὰ γενομασμένους,
 ἐνήργησεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὰς διατα-
 γὰς του καὶ τρία Ἐλαφρὰ Σώματα, ἀνὰ 500 στρατιώτας
 ἕκαστον, καὶ διοικούμενα ἀπὸ τὸν Δέκαν Ἀθηναίων, Ἰω-
 Μαρμούρη, καὶ Στέφον Βούλγαρη, τοῦ ὁποίου ἡ χορήγη-
 σις τῶν ἐξόδων ἐγίνετο (ὡς εἶπομεν) ἀπενευθείας ἀπὸ τοῦ
 Φαβδιέρου. Διὰ δὲ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σώματος εἶχεν ἀ-
 γοράσει καὶ μίαν Γολέτταν πολεμικὴν, δόσας τὴν διοίκη-
 σιν αὐτῆς εἰς τὸν Δεκρὸν, Γάλλον. Εἶχεν ἔτι καὶ ἓν πλοιά-
 ριον πολεμικὸν (μύστικον) τοῦ Κωνσταντινοῦ Βρατσίαν, Βρα-
 τσιανοῦ, ὑπομίσθιον. Ἡ Γολέττα, ὅταν εὑρίσκειν ἀρμολί-
 σις περιστάσεις, ἔκαρνε καὶ λείας κατὰ τὸ Αἰγαῖον ἀπὸ
 τὰ ἐχθρικά ἐμπορικὰ πλοῖα, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὠφελεῖτο τὸ
 Ταμιῶν τοῦ Σώματος. Μὲ τὰ Σώματα ταῦτα λοιπὸν
 ἀποφασίζει νὰ ἐκστρατεύσῃ διὰ τὴν κυρίεισιν τῆς Εὐρείπυ,
 καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐκτείνῃ τὰς κατακτήσεις του σκοπὸν εἶχε.

Ἀφ' οὗ ἐνήργησε νὰ κηρυχθῆ ὁ ἀποκλεισμός τῆς Εὐρεί-
 πυ, καὶ τοῦ ἐπιγράψῃ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτῆς, ἀφίκει

τὸ Τρίτον Τάγμα ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆ Ταγματάρχου Σουγιέρου καὶ τοὺς ὑπεραρίθμους τῆ Λόχου τῶν νεοσυλλέκτων εἰς τὰς Ἀθήνας, καθὼς καὶ τὰ ἑλαφρά Σώματα, καὶ ἐκστρατεύει μὲ μόνα τὰ διαληφθέντα γυμνασμένα Σώματα, ἀρχὰς Φεβρουαρίου, τῷ 1826 ἔτει, πρὸς τὴν Χαλκίδα, δόσας εἰς ἕκαστον στρατιώτην νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἕξ ἡμερῶν ἄρτον, χωρὶς τις νὰ γινώσκῃ, ποῦ διευθύνεται. Καθ' ὁδὸν εἶδαμεν νὰ κατασκευασθῶσι καὶ τέσσαρες κλίμακες. Ἐπομένως βαδίσαντες μὲ ταχύτερον βῆμα, ἐ στρατοπεδεύσαμεν εἰς τὸν Ἀνηφορίτην, μακρὰν τῆς Χαλκίδος δύο ὥρας. Πρὸς τὸ μεσονύκτιον τῆς ἐπιούσης λαμβάνει ὁ Φαβδίερος τοὺς Διοικητὰς τῶν Λόχων τῆ Ταγματός, τὸς δύο Διοικητὰς τοῦ Πυροβολικῆ καὶ Ἰππικῆ, καὶ ἕξ στρατιώτας τῆς Γραμμῆς διὰ φρουρῶν, καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸ Ἀντιφρόριον τῆς Χαλκίδος (Καρσμπομπᾶν.) Πλησιάσας τέλος μέχρι βολῆς τουφεκίου εἰς τὸ τεῖχος, διέταξεν ὅλους νὰ σταθῶσιν ἐκεῖ, αὐτὸς δὲ ἐπλησίασεν 50 βήματα μακρὰν τοῦ τεύχους. Οἱ σκοπὶ τῶν φρουρῶν τὸ τεῖχος εἶπαινοντο ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ Φαβδίερου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκείνην τῶν παραλειπθέντων καλλίστα διὰ τῆ σελημιαίου φωτός τῆς νυκτός. Ὁ Φαβδίερος, ἀφ' οὗ κατεσκόπευσε τὰ πάντα, ἐπέστρεψε λαβὼν τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδόν του. Τὴν ἐπιούσαν προσεκάλεσε τοὺς Ἀξιωματικούς ὅλων τῶν Σωμάτων, καὶ ἐκοινοποίησε τὸν σκοπόν του, ὅτι, ἂν ἤθελεν εὐρεῖ τὴν φρουρὰν τοῦ Καρσμπομπᾶ ὀλίγην καὶ μὴ ἐπαρρητιοῦσαν κατὰ τὸ θέον, ἤθελε νὰ ἐπιχειρήσῃ κατ' αὐτῆ ἐφ' ὅσον ἀλλ' ἐπειδὴ εὗρεν ὅλον τὸ ἐναντίον, δὲν θέλει νὰ κινδυνεύσῃ τὸ ὀλίγον Τακτικὸν τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ διευθύνθη πρὸς τὸν Μαραθῶνα.

Στρατοπεδεύσας ἐκεῖ, ἐπροσκάλισε τὰ τρία Ἐλαφρά Σώματα, τὰ ὁποῖα μετέβησαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν

μὲν Λέξαν Ἀθηναῖον διέταξε νὰ μεταβῇ καὶ διημερεύῃ εἰς τὸ Μαρτίνον καὶ λοιπὰ χωρία τῆς Ταλαντίας, τοὺς δὲ Στέρον καὶ Μαμούρην, νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι. Εἰς τὸν Μαραθῶνα διέμεινε περίπου εἴκοσι ἡμερῶν, καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τὰ Τακτικά Σώματα ἦτον εἰς ἀκατάπαυστον ἄσκησιν.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα ἐκοινοποίησε τὸν σκοπὸν του εἰς τὸν στρατὸν, ὅτι, ἀφοῦ γίνωσιν αἱ ἀνήκουσαι προπαρασκευαί, θέλει μεταβῇ εἰς τὴν Εὐβοίαν, διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν Κάρυστον. Διέταξε λοιπὸν νὰ ἔλθωσι τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ἕτερα φορητὰ διὰ τὴν εἰς τὴν Νῆσον μετάβασιν τοῦ Στρατοῦ. Ἡ Γαλέττα ἦτον εἰς Ναύπλιον τότε, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ λείας τινας, τὰς ὅποιας εἶχε κάμει. Κατὰ τὴν αἰτησίην του δὲ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἠτοιμάσθη παρ' αὐτῆς καὶ μία ἄλλη Γαλέττα μὲ ἄλευρα διὰ τὸ Στρατόπεδον. Διὰ διαταγῆς τῆς λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις τὸν εἰδοποιεῖ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ ἐπιχείρημα του, καὶ αἱ δύο Γαλέτται μὲ τὸ ἄλευρον, καὶ ἡ ἄλλη μὲ διάφορα εἶδη τροφίμα, φθάνουσιν ἐντὸς ὀλίγου εἰς Κάρυστον. Πεισισμένος ὁ Φαβδίερος εἰς τῆς Κυβερνήσεως τὰς ὑποσχέσεις, ἔχων ἐνταυτῶ καὶ μ' ἐν Τραμπάκουλον τοῦ Μαρσιλέζη ὀλίγα ἄλευρα καὶ ὀλίγον παξιμάδι, ἐλπίζων προσέτι, ὅτι ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τῆς Εὐρύπου δύναται νὰ πορισθῇ τροφὰς μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν πλοίων, μεταβαίνει ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα εἰς τὰ Στοῦρα, χωρίον τῆς Εὐβοίας, ἀπέχον τῆς Καρύστου ἐξ ὥρας. Κατὰ πρῶτον ἐκπλήττεται, βλέπων τοὺς κατοίκους Ἑλληνας (1) νὰ μὴ τὸν πλησιάζωσι, φεύγοντες ἄλλοι μὲν πρὸς

1) Οἱ Κάτοικοι τῆς Εὐβοίας προσεφέρθησαν τοιοῦτοι, ὅχι ὅτι δὲν ἐπεθύμουν τὴν ἑλευθερίαν των ἀπὸ τοῦς Τούρκου, ἀλλὰ διότι ἦσαν βεβαρυμένοι πλέον ὡς ἀφανισμένοι ἀπὸ τὰς

τὴν Εὐριπὸν, καὶ ἄλλοι εἰς τοὺς λόγκους καὶ βουὰ, καὶ κρούπτοντες πᾶν, ὅ,τι εἶχον. Ἀπελπισθεὶς ἐντεῦθεν τοῦ νὰ λάβῃ τροφὰς ἀπὸ τούτους, πέμπει ταχυδρόμον εἰς τὴν Κυβέρνησιν λέγων, εἰάν δὲν ἐπιταχύνη αὐτὴ τὴν τροφοδοσίαν δύω χιλιάδων Ἑλλήνων, ἀποτυγχάνει τὸ εὐχεϊσθημά του, καὶ ὁ στρατὸς χάνεται. Ἐπομένως προχωρεῖ πρὸς τὴν Κάρυστον.

Ἀφοῦ μετέδθησαν ὅλα τὰ Σώματα εἰς τὰ Στοῦρα, πέμπει μίαν Διλοχίαν, ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν Βυζώνων, καὶ τὸν ἕκτον Λόχον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Λοχαγοῦ Κάρπου, διὰ νὰ καταλάβῃ τὸ ἴδιον ἰσπέρας τὸ Στενὸν (Διερέιν,) τὸ ὅποσον διαχωρίζει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρύστου ἀπὸ τὴν ἄλλην Νῆσον, διατεταγμένους, ἂν κατέχωσιν αὐτὸ οἱ Τούρκοι, νὰ τοὺς ἀποκρούσῃ. Ἡ θέσις κατελήφθη, καὶ τὴν ἐπιαῦσαν ἐπροχώρησε μὲ τὸ ὅλον τῶν Σωματιῶν ὁ Φαβδίερος, ἀφήσας μίαν Διλοχίαν ὀπισθοφυλα-

ἀλεπαλλήλους Ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων εἰς τὸν τόπον τῶν. Ἔως τότε εἶχον γίνεαι δύω ἰκστρατεῖαι ἀπὸ τὸν Ὀδυσσία, καὶ μία ἀπὸ τὸν Ἥλιαν Μαυρομιχάλην καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Νιόφυτον Καρύστου, ὅστις πολὺ ὑπερμάχησε καὶ ἐκοπίασεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τῆς Νήσου. ὁ δὲ Ν. Κριζιώτης καὶ Βάσσοι Μαυροβουνιώτης ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διέτριβον μὲ τὰ στρατιύματά των εἰς τὴν Νῆσον, καὶ ἐτροφοδοτοῦντο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς, οἷσιν ἀπὸ πολλοὺς κακῆς διαγωγῆς στρατιώται, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Βάσσου τὸ σῶμα, ἐληλατοῦντο σχεδὸν κατ' ἐκάστην. Ὅταν δὲ ἤρχοντο Τουρκικὰ στρατιύματα, δὲν ἰδύνατο οἱ Ἕλληνες νὰ τοὺς ὑπιδρασιδῶσι, καὶ ἐντιῦθεν ἀπώλοντο οὗτοι ἀπὸ τοῦ Τούρκου κατὰ κράτος. Δι' αὐτοῦ τοῦ λόγου, αἶμα εἶδον νέον Ἑλληνικὸν στρατὸν, ἀγνοοῦντες τὸ τακτικὸν σύστημα τοῦ Ἀρχηγοῦ των, ἐτρόμαξαν καὶ ἔγιναν ἄρανοι ἀπὸ τὰ ἰρημωμένα χωρία των.

κῆν εἰς τὰ Στοῦρα ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Λοχαγοῦ Διζουρδῆ. Ἐντεῦθεν ἐβάδισε πρὸς τὴν Καρύστου, προπορευομένης πάντοτε τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς. Διαβάς δὲ τὰ στενά τῆς ὁδοῦ, ἐρχομένης καὶ τῆς Ὀπισθοφυλακῆς, διέταξε νὰ μένη ἐκεῖ εἰς λόφον τινὰ ὑψηλὸν ὃ Λοχαγὸς Δόμπριτζ μὲ τὸν Λόχοντου, καὶ, ἂν ὀφείποτε ἤθελον παρουσιασθῆ Τουρκοὶ ἐρχόμενοι πρὸς βοήθειαν τῆς Καρύστου, νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ. Ἐπομένως ἐπροχώρησεν εἰς τὸ πεδῖον τῆς Καρύστου, ἐστάθη μίαν ὥραν μακρὰν καὶ μετεσχημάτισε τὰ Σώματα εἰς γραμμὴν ἐπὶ παρατάξεως Μάχης· καὶ εἰς μὲν τὸ κέντρον εἴθεσε τὸ βαρὺ Πεζικὸν τῆς γραμμῆς Σῶμα, ὕπιοθεν δὲ αὐτοῦ τὸ Πυροβολικόν, εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα τὸ Ἐλαφρὸν Σῶμα τοῦ Στέφφ, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν τὸ τοῦ Μαμουρη, καὶ ὕπιοθεν τοῦ Πυροβολικοῦ τὸ Ἴππικόν. Κατ' αὐτὴν τὸν τρόπον ἐβάδισε μέχρι τῶν προαστείων τῆς Καρύστου, καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἐκεῖ ἐντὸς τῶν Περιβολίων μακρὰν τοῦ Φρουρίου ἐν τέταρτον τῆς ὥρας. Ἐν τούτοις παρήλθεν ἡ ἡμέρα.

Οἱ Καρυστινοὶ, ἕως τῆς ἐμμανίσιας τῶν Ἑλλήνων, δὲν εἶχον τὴν παραμικρὰν ἰδέαν περὶ τῆς ἐκστρατείας των, εἰμὴ ὅτε ἐφάνησαν αὐτοὶ ἀπὸ τὴν πρώτῃν ὑψηλοτέραν θέσιν. Τότε εἰδοποίησαν εἰς τὸν Λαὸν τὸν ἐρχομὸν τῶν Ἑλλήνων διὰ πυροβολίσματος κανονίων ἐκ τοῦ Φρουρίου. Οἱ Καττοικοὶ ἔπαυσαν ἀμέσως τὰς ἐργασίας των εἰς τὰς κήπους καὶ χωράφια, καὶ εἰσῆλθον ἐν βίᾳ εἰς τοῦτο. Τὸ αὐτὸ ἠκολούθησε καὶ εἰς τοὺς κατοικοῦντας τὰ προάστια περὶ τοῦ Φρουρίου· ἔλαθε μὲθ' ἑαυτοῦ ἕκαστος, ὅ,τι ἐδυνήθη, καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ Φρούριον. Ἐκ τῶν εἰρημένων οἰκημάτων, ἕξω τοῦ τείχους τῆς Καρύστου, εἶναι τὰ περισσότερα Τουρκικὰ, ὡκοδομημῆνα μὲ δωμάτια (ταράτζας.) Ἐπὶ τῶν οἰκιῶν λοιπὸν τούτων ἀμέσως ἔκτισαν οἱ Τῦρ-

κοι μὲ ξηρολίθι προμαχῶνας (ταμπύρια,) καὶ ἐτοποθετήθησαν κάλλιστα. Συγχρόνως δὲ περιέφραξαν ὕλας τὰς ὁδοὺς (σοκάκια) καὶ πλατείας τῆς πόλεως μὲ ξύλα χονδρά, πέτρας. κ. λ. π. ὥστε ἡ πόλις, ἔξω τοῦ Φρουρίου, ἐσχηματίζετο ἐν ἑτέρον Φρούριον. Τοιοῦτοτρόπως ὀχυρωθέντες οἱ Τοῦρκοι ἐπερίμενον τὴν ἐφθον τῶν Ἑλλήνων.

Τῇ αὐτῇ ἑσπέρα μετὰ τὴν στρατοπέδευσιν τῶν Ἑλλήνων, κατ' αἴτησιν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ, ἐκυρίευσαν τὰ πρῶτα οἰκήματα τῆς πόλεως ἕως 203 τῶν ἀριθμῶν, μέχρι τῆ ἄκρας αὐτῆς σχετιζομένων τῶν οἰκημάτων μὲ ἐκτεῖνα τῆς Καρύστου, φρουράρινα παρὰ τῶν Τούρκων. Πολλὰ πρῶτ' ἐξῆλθον οἱ Τούρκοι κατὰ τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς νὰ δοκιμάσουν τὰς δυνάμεις των, φέροντες καὶ μίαν γυναῖκα μάντισσαν, διὰ νὰ μαγεύσῃ τὸν τόπον, ὥστε νὰ μὴ δυνῆθουν νὰ προχωρήσωσιν οἱ ἐχθροὶ των περαιτέρω, (ὡς ἐπληροφορήθημεν ἔπειτα.) Πλησιάσαντες λοιπὸν πρὸς τὰ τελευταῖα οἰκήματα, ἔκαμαν μικρὸν ἀκροβολισμὸν ἐπιμένοντες ἐπέσρεψαν εἰς τὰ ἴδια ἀπολέσαντες δύο ἀθρότους.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς τὰς 10 ὥρας Π. Μ. κινεῖται ὁ Φαβιέρρος πανστρατιᾷ κατὰ τὸ δειλὸν τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς, διὰ μᾶς ἐπιπέδου θέσεως, ἐπὶ σκοπῶν νὰ προσβάλῃ τὴν Καρύστον, ἔχων πάντοτε τὰ δύο Ἐλαφρὰ Σώματα (1) εἰς τὰς πτέρυγας, (ὡς εἶπομεν,) καὶ πλησιάσας βολὴν τριφυκίου εἰς τοὺς προμαχῶνας τῶν Καρυστινῶν, ἔστησε τὰ τέσσαρα κανόνια τοῦ Πυροβολικοῦ Σώματος κατ' αὐτῶν καὶ ἐπυροβόλει· ἀλλὰ κακῶς κατεσκευασμένοι οἱ ἄξονες τούτων, ἔπαθον ὕλοι μὲ τὸν πρῶτον πυροβολισμὸν. Ἐκπλαγεῖς

(1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸ πρῶτ' διατάγῃ ὁ Μαμουρής καὶ ἐχάλασε τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Καρύστου, ἤτις ἐστειρήθη τὴν ἀφθονίαν τοῦ ὕδατος.

ὁ Φαββιέρος εἰς τὸ δυστύχημα τοῦτο, διατάττει τὴν ὑποχώρησιν. Ἡ μεταβολὴ ἔγινε μὲ σύγχυσιν, ἐπειδὴ ἐνοχλεῖτο ὁ στρατὸς ἀπὸ τὸν πυροβολισμὸν τοῦ Φρουρίου οἱ ζυγοὶ τῶν Τακτικῶν περισπάσθησαν, καὶ οἱ τοῦ ἀριστεροῦ ὀπλίται τῆς Γραμμῆς ἐμίχθησαν μὲ ἐκείνους τοῦ δεξιοῦ. Βλέποντες οἱ Καρυστηνοὶ τὴν ἄτακτον ὑποχώρησιν τούτων ἐσχηματίσθησαν εἰς δύο φάλαγγας, ἐξῆλθον, καὶ ἔδραμον κατ' αὐτῶν ξιφόνημοι καταβάτες πρὸς τὸν ῥύακα, ἐκρύπτοντο ἀπὸ ἐν ὕψωμα μιᾶς θέσεως, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἐβλέποντο μεταξύτων τὰ δύο ἀντικείμενα μέρη· μ' ὅλον τοῦτο, ὡς ἐντόπιοι οἱ Τούρκοι καὶ γνωρίζοντες τὰς θέσεις, ἐπροχώρουν νὰ βλάψουν τοὺς Τακτικούς.

Εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ἡ Ἐμπροσθοφυλακὴ ἦτον ἀδιάφορος εἰς ὅλ' αὐτὰ, ἐπειδὴ δὲν διετάγη νὰ κάμῃ κίνησιν τινα, βλέπασα μόνον τὰ πάντα ἀπὸ τῆς ἰψηλῆς θέσεως τῆς· ἀλλ' ἐπὶ τέλους βλέπων ὁ Λισικητῆς αὐτῆς τὴν ἔξοδον τῶν Καρυστηνῶν, καὶ τὸν κίνδυνον τῶν ἄλλων, τοποθετῆ ἐν βίᾳ ἑο ὀπλίτας εἰς χαρακώματά τινα πλησίον τῆς διόσου τῶν Τοῦρκων, τοὺς δὲ λοιποὺς διαιρεῖ καὶ καταλαμβάνει τὰς ἄλλας θέσεις, ἀπὸ τὰς ὁποῖα ἔμελλον νὰ διαπῶν οὔτοι. Ἐρχόμενοι λοιπὸν οἱ Τούρκοι ἐκεῖθεν κατὰ τῶν Τακτικῶν ἐπυροκροτήθησαν πανταχόθεν, καὶ οὕτως ἀποκρουσθέντες ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὰ ἴδια, ἀπολέσαντες 12. Μετὰ τοῦτο ἔπαυσεν ἡ ἐνέργεια τῶν ἐχθροπραξιῶν· ἐστρατοπέδευσαν δὲ ἀμρότερα τὰ μέρη εἰς τὰς προτέρας τῶν θέσεις, καὶ τὴν ἐπιούσαν διεύθυνεν ὁ Φαββιέρος τοὺς τῆς κινήσεως ἄξονας τῶν κανονίων εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ ἐπισκευασθῶσι· διατάττει συγχρόνως νὰ μετακομισθῶσι δύο μεγαλύτερα κανόνια εἰς τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τὸ προαναφωθὲν πλοῖον τοῦ Βρατζιάνου, καὶ ὕσαι σφαῖρας ἀναγκαίων, καὶ νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ διορισθεῖσαν θέσιν ἀπέαντι τῆς Καρύστου· γενομένων δὲ

τήτων, να σχηματισθῆ ἄλλο σχέδιον πρὸς κυρίευσιν τῆς Καρύστου ἐξ ἐφόδου.

Ἐνῶ ἐνεργῶντο ταῦτα, αἱ τροφαὶ τῷ Στρατῷ ἐτελείωσαν, καὶ ὁ Φαββιέρου, ἔλαβε προσέτι τὰς δυσαρέτους εἰδήσεις, ὅτι ἡ Κυβέρνησις μετέβαλε τὸν σκοπὸν τῆς τοῦ να στείλῃ τὴν Γολέτταν μὲ τὰ ἄλευρα, καὶ ὅτι ἡ ἄλλη Γολέττα τοῦ Σώματος, κατὰ τὴν εἰδοποίησιν τοῦ Δεσφῶτος, Διοικήτου αὐτῆς, ἐκάθησεν εἰς τὰ ῥιχὰ νερά τοῦ Ναυπλίου, καὶ δὲν δύναται νὰ πλεύσῃ. Πρὸς ταῦτα εἰδοποιεῖται ἀπὸ τοὺς φίλους του, ὅτι ἡ Κυβέρνησις μὴν ἐπιθυμοῦσα νὰ προοδεύσῃ οὗτος, δὲν θέλει τοῦ στείλῃ μήτε ἄρτον, μήτε κανὲν ἄλλο βοήθημα (1). Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐγνώρισεν ὁ Φαββιέρου τὴν δευτὴν θέσιν του ἐπειδὴ, ἐκτός τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφῶν, ἐθιῶρει τὸν ἑαυτὸν του εἰς μίαν ἔρημον νῆσον χωρὶς Ναυτικῆς Δυνάμεως, εἰμὴ μὲ ἓν μόνον μυστικὸν μισθωτὸν τοῦ Κ. Βρατζάνου, ὡς εἶπομεν. Ἄν εἶχε τὰς δύο Γολέττας, αἷτινες ἀπὸ ῥαδιουργίαν ἐμποδίσθησαν εἰς Ναυπλίον, ἦτον μία καλὴ δύναμις Ναυτικὴ δι' αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς Εὐρώπου. Ἐν τούτοις ὁ Φαββιέρου ἐξηκολούθει μὲ τὴν ἰδίαν δραστηριότητα τὰς στρατιωτικὰς ἐργασίας τῶν ἐφρόντισε νὰ στείλῃ ἕνα Δόχρον ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Λοχαγῶ Ἀνδριέτη, Πιεμοντέζου, εἰς τὰ πέριξ χωρία τῆς Καρύστου, διὰ νὰ συνάξῃ

(1) Τὰ Μέλη τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος δὲν ἦσαν ὅλα σύμφωνα εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Φαββιέρου· ἰνῶ ὁ Α. Μανροκορδάτος εἶχε σχηματισθῆ ὅπως οἶν μὴ τὴν ἰκστρατίαν ταύτην, τὸ κέμμα τοῦ Ἰω. Κωλίττου ἔλαβε τὴν ἐναντίαν μερίδα. Πρὶν ἐμποδισθῆ ἡ τροφοδοσία τοῦ στρατοῦ, ἰδημηγόρησεν εἰς τὸ Βουλευτικὸν εἰς Βουλευτῆς, λέγων· «Κύριοι! ἡμεῖς δὲν ἤξιομεν, τί κάμνομεν· ὁ Φαββιέρου ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τοῦ Ναπολιόντος· ὅταν προοδεύσῃ καλά, θίλετε ἰδεῖ μίαν ἢ μίαν τὸ Βουλευτικὸν σῶμα διαλελυμένον καὶ κατασπαρταμένον, ὡς ἄλλοτε ἔκαμεν ὁ Ναπολιὼν εἰς τὰ Παρίσια.»

καὶ φέρη τροφῆς εἰς τὸν Στρατόν· ἀλλὰ αὐτὸς, ὡς ξένος καὶ μὴ γνωρίζων τὰ πνεύματα τῶν ἐντοπίων, ἀφ' οὗ ἔκαμε τὴν περίοδόν του, ἐπέστρεψε μὲ ἐν βόδι, τρεῖς ὄρνιθας, καὶ περίπου 50 ὀκάδας ἄρτου. Συγχρόνως ὁ Φαβδιέρος πέμπει καὶ τὸν Λοχαγὸν Εὐστράτιον Πίσσαν, εἰς τὴν πλησιέστεραν νῆσον, τὴν Ἄνδρον, μὲ ὀκτώ στρατιώτας· πλὴν καὶ αὐτὸς, ἀφ' οὗ ἔστειλε κατὰ πρῶτον μέχρι τῶν ἑκατὸν ὀκάδων ἄρτου, ἔμεινε ἐκεῖ, χωρὶς νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς τὸ στρατόπεδον μέχρι τῆς διαλύσεώς του. Ὁ στρατὸς ἦτον ἕως δύο χιλιάδων ἐκλεκτὸν στρατεύμα· καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχεν, ἐδύνατο ν' ἀποκρούσῃ τὸ τετραπλοῦν τῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' ἐν τὸσούτῳ ἵσχυρη ν' ἀδυνατῇ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφῶν.

Ἡ Ἐμπροσθοφυλακὴ καὶ τὰ Ἐλαφρά Σώματα οἰκοδομητοὺ ὄπισθεν ἀπὸ διάφορα τρόφιμα εἶδη, τὰ ὅποια εὗρον κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν των εἰς τὰ κειὰ οἰκίσματα τῶν προαστείων τῆς Καρύστου, καὶ αὐτὰ ὁμῶς δὲν ἐξήρκεσαν εἰς ἐν τοσοῦτον στρατόπεδον. Τὸ δὲ βαρὺ περικτὸν Σῶμα τῆς Γραμμῆς, Πυροβολικῶν, καὶ Ἰππικῶν, ἐπειδὴ δὲν εἶχον πύθην νὰ κάμωσι τοιαύτας προσβλέψεις, ἀπὸ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἔπαυσεν ἡ διανομὴ τῆς τροφῆς, ἐπινοῦσαν.

Ἀφ' οὗ τέλος πάντων μετεκομίσθησαν τὰ δύο κανόνια ἀπὸ τὸ πλοῖον, καὶ ἐτέθησαν εἰς τὸ προετοιμασθὲν κανονοστάσιον, ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἡ γενικὴ ἐφοδος κατὰ τῆς Καρύστου. Ὁ σκοπὸς τοῦ Φαβδιέρου ἦτον, νὰ κυριευθῶσι κατὰ πρώτην προσβολὴν τὰ ἐκτὸς τοῦ τεύχους οἰκίσματα φρουρούμενα παρὰ τῶν Τούρκων, καὶ ἐπομένως διὰ μικρῶν ὑπονόμων νὰ διαφύγῃ καὶ τὸ τεῖχος διὰ τῆς πυρρίδας, καὶ οὕτω νὰ γίνῃ ἡ παντελὴς κυριεῦσις αὐτῆς. Μετὰ ὀκτὼ λοιπὸν ἡμέρας τῆς προηγηθείσης ἐφίδου, διέταγθησαν ὅλα τὰ Σώματα, νὰ ἐτοιμασθῶσι καὶ διὰ τὴν δευτέραν. Ἡ Ἐφοδος προσδιωρίσθη τὴν ἐννάτην τὸ πρῶτ,

πρὶν ἐμειρώσῃ, ὡς ἀκολούθως. Εἰς τὸ κέντρον ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ ἡ Διλοχία τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς ἀπὸ τὸ δεξιὸν αὐτῆς διατάγησαν ὁμοίως τρεῖς Λόχοι τῆς Γραμμῆς, διοικούμενοι παρα τῶν Λοχαγῶν Σφαΐδες Γερμανοῦ, Ἀνδριέτου Πιερμοντέζου, καὶ Φώτῃ Ἀγγελίδου, Ἕλληνας, παρακολουθούμενοι καὶ ἀπὸ τὸ Ἐλαφρὸν Σῶμα τοῦ Στέφαν' ἀπὸ δὲ τὸ ἀριστερὸν τὸ Ἐλαφρὸν Σῶμα τοῦ Μαιμούρη, βοηθούμενον καὶ ἀπὸ ἓνα Λόχον τῆς Γραμμῆς, διοικούμενον παρὰ τῆ Παπαγιώτῃς Πίσσα. ὁ δὲ Λόχος τῆ Ν. Σκαρδέλλῃ ἔπρεπε νὰ στέκῃ ὀπίσθην πάντων, ὡς ἐφεδρία. Τὸ σύνθημα δὲ τῶν Σωμάτων ἦτον εἰς πυροβολισμὸς δι' ἐνὸς πεδινοῦ κανονίου, τὸ ὅποιον ἐδόθη ἀφ' ἐσπέρας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς, ὅστις ἔπρεπε νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα εἰς τὴν διορισμένην σιγμὴν, καὶ νὰ προχωρήσῃ πρῶτος ἐμπρός. Ἀξιωματικοὶ δὲ αὐτῆς ἦσαν ὁ Μπεραντιῆς Λοχαγὸς καὶ Διοικητῆς τῆ ἑκτῆ Λοχοῦ, Ἰ. Βάλφης, Ἐπιλοχαγὸς δὲ τοῦ αὐτοῦ Ἰάκωβος Βάλφης, Αἰθυπολοχαγὸς Β. Καρατζῆς, καὶ Μικέλλης Κερκυραεὺς τῶν Βόλφων, καὶ Διοικητῆς αὐτῆς ὁ Λοχαγὸς Κάρπος Παπαδόπουλος.

Εἰς τὴν στιγμὴν λοιπὸν, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ προσβολή, ἐδόθη τὸ σύνθημα. Ἀλλὰ ἡ Ἐμπροσθοφυλακὴ ὑπέπεσεν ὑπὸ τὰ ὀχυρώματα τοῦ ἐχθροῦ, ἐπληρώθησαν εἰς τὰς χεῖρας ὁ Λοχαγὸς Μπεραντιῆς καὶ ὁ Καρατζῆς, καὶ ὑπεχώρησαν ἀμέσως· οἱ δὲ Ἀξιωματικοὶ Ἰ. Βάλφης καὶ Μικέλλης διὰ τὸ ἀνώμαλον τῆς θέσεως καὶ τὸ σκοτὸς τῆς νυκτός, ἀπεσπίασθησαν ἀπὸ τοὺς Λόχους των. Ἐγκαταλειφθέντος τοιοῦτοτρόπως τοῦ ἑκτοῦ Λοχοῦ τῆς Ἐμπροσθοφυλακῆς χωρὶς διοίκησιν Ἀξιωματικοῦ τινός, ὑπήγαγεν καθεὶς στρατιώτης, ὅπου ἤθελε. Ὁ Λοχαγὸς Κάρπος, ἔχων ὑπ' ὄψιν, ὅτι πρὸ πάντων ἔπρεπε νὰ κυριευθῇ ὁ μέγας προμαχῶν, ὅστις ἐφρουρεῖ εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως τὴν πη-

γῆν τοῦ νεροῦ (1), διευθύνθη ἀποφασιστικῶς πρὸς αὐτὴν
 μὲ τούτους Εὐζώνους διὰ τὰ τὴν κυριεύσει. Οἱ Καρυστινοὶ εἰς
 ταύτην τὴν περίστασιν ὑπερασπίσθησαν μὲν μὲ τὴν συνει-
 θισμένην γενναϊότητα τὴν θέσιν τοῦ ὕδατος, (τὸ ὁποῖον
 δέδαια ἦτον ἡ ζωῆ των), ἀλλ' οἱ Εὐζῶνοι, ὀδηγούμενοι ἀπὸ
 τὸ παράδειγμα τοῦ Λοχαγοῦ των, ἐπήδησαν ἐντὸς τῆ προ-
 μαχῶνος. Ἐνταῦθα ἐλόγγευσαν μὲν τέσσαρας ἐπιμέροντας
 Τούρκους, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν θέσιν τοῦ νεροῦ, ἀλλ' ἔ-
 μειναν εἰς τὸν τόπον νεκροὶ 13, καὶ ὁ Λοχαγὸς αὐτῶν πλη-
 γωμένος ἐλαφρὰ εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα. Ὁ κρῆτος τῶν τυμ-
 πόνων καὶ ἡ κυριεύσις τοῦ μεγάλου προμαχῶνος ἔκαμου
 τοὺς Τούρκους νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, καταλιπόντες ἔξ
 δωμάτια, καὶ ζητοῦντες νὰ ἔμβωσιν εἰς τὸ Φρουρίον. Ὁ
 Διοικητὴς αὐτοῦ (τότε Μουσελήμης), βλέπων τὴν ὑπο-
 χώρησιν αὐτῶν, ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ Φρουρίου, καὶ ἐ-
 παπειλοῦσε τοὺς Τούρκους νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς θέ-
 σεις των. Ἐν τούτοις ἐξημέρωσε καὶ διέκρινεν ὁ καθείς τὸν
 φίλον ἀπὸ τὸν ἐχθρόν του. Ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα
 τὰ Σώματα ἔμειναν εἰς τὸν ὄψακα, καὶ δὲν ἐπροχώρησαν.
 τὰ δὲ τοῦ δεξιοῦ, καταλαδοῦσης τῆς ἡμέρας, ἐπροχώρουν
 καὶ ἔρθασαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς Καρύστου. Τούτους ἔδλε-
 πον οἱ Τούρκοι κάλλιστα, καὶ μὲ τὸ συνεχὲς πῦρ τὸς ἐ-
 κράτησαν ἐκεῖ. Οἱ Καρυστινοὶ ἐπαναλαμβάνουν τὰς θέσεις
 των, καὶ μὲ τὸν συνεχῆ τουφεκισμὸν ἐμπόδισαν ἤδη τὸς
 Ἕλληνας ἀπὸ τοῦ νὰ προχωρήσουν περαιτέρω, ὥστε ἔ-
 μειναν ἕκαστος, ὅπου εὗρέθη, εἰς χαρακώματα, ἐρείπια,
 καὶ δένδρα προφυλαγμένοι. Μαθὼν δὲ εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς
 Πόλεως καὶ τοῦ Φρουρίου ὁ Λαὸς, ὅτι τὸ νερὸν ἐκυριεύ-
 θη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἦλθεν εἰς σύγχισιν καὶ ταραχὴν

(1) Ἀπὸ προηγουμένως ἐκόπη τὸ νερὸν, τὸ ὁποῖον ἤρ-
 χητο εἰς τὴν Πόλιν διὰ τοῦ ὑδραγωγίου, ἵστανεν εἰς τὸ κέν-
 τρον αὐτῆς μία πηγὴ, 4κ τῆς ὁποίας ἱσποτίζετο ὅλη ἡ πόλις.

μεγάλην· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Διλοχίας τῆς Ἐμπροσθοπολακῆς
 ὁ ἕνας Λόχος ἔμεινε χωρὶς Μ:τωματικούς, ὡς εἶπομεν, καὶ
 ἐπερισπάσθη, ἐκ τῶν Εὐζώνων ἄλλοι μὲν ἐφρονεύθησαν, ἄλ-
 λοι ἐπληρώθησαν, καὶ ἕτεροι ἀπεσπάσθησαν· τὰ δὲ λοιπὰ
 Σώματα τῶν πτερόγων δὲν ἐδάδισαν ἐν καιρῷ, διὰ τὰ μὴν
 ἐλαττοῦται ἡ δύναμις τῶν προκεχωρημένων, διὰ τοῦτο ἔ-
 μεινεν ὁ Λοχαγὸς Κάρπος μὲ ἰθ' Εὐζώνας πολιορκημένος
 εἰς τὸν μέγαν Προμαχῶνα. Εἶχε μὲν τὸ ὄπισθεν μέτωπον
 ἐλεύθερον ἀπὸ τούτων προχωρήσαντας Ὁ Ἕλληνας ἐκεῖ πλη-
 σίον, ἀπὸ τὸν τουφεκισμὸν ὅμως τῶν πέριξ τοῦ προμαχῶ-
 νος δωματίων δὲν ἐδύνατό τις νὰ ἐκβάλη τὴν κεφαλὴν του,
 ἡ δὲ ὄψις αὐτῶν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ τεῖχος τοῦ προμα-
 χῶνος. Μὲ ὅλα ταῦτα, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Φαβδίου, οἱ
 Εὐζῶνες καὶ τὰ λοιπὰ Σώματα ἐστάθησαν ἀκλόνητα, εἰς
 ὃν τόπον εὐρέθησαν, μέχρι τῆς 11 ὥρας Π. Μ. καὶ σκο-
 πὸν εἶχον νὰ ἐπιμείνωσι μέχρι τῆς ἐλευσομένης νυκτός, καὶ δὲ
 αὐτῆς νὰ ἐπιτύχωσι τὴν παντελῆ κυρίευσιν τῆς πόλεως·
 Ἐνταῦθα οἱ ἔγκα:αλιπόντες Τούρκοι τὴν θέσιν τοῦ νεροῦ,
 ἐπειδὴ αὐστηρὰ ἐπιπληχθήσαν ἀπὸ τὸν Ἀρχηγόντων καὶ
 λοιπῶν, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν στέρησιν τοῦ ὕδατος,
 ἀπερῆσαν (λαβόντες καὶ ἄλλους βοηθούς), νὰ ἀνακτή-
 σωσι τὴν θέσιν τοῦ νεροῦ. Ὁ Κάρπος μόλις ἔω: τότε ἐ-
 δυνήθη νὰ φράξῃ μὲ πέτρας τὸ ἥμισυ τῆς πρὸς τὴν πό-
 λιν Πύλης τοῦ προμαχῶνος. Οἱ Τούρκοι ἀποφασιστικῶς
 τετράκις ὤρμησαν ἀπὸ τὴν πύλην, διὰ νὰ κυρίευσωσι τὸν
 Πύργον· ἀλλ' οἱ Εὐζῶνοι τοὺς τολμηροτέρους αὐτῶν ἐλόγ-
 χευσαν, καὶ ἀπεκλείσθη ἡ Πύλη μὲ τὰ πτώματα τῶν γεν-
 ναιοτέρων Τούρκων. Ἀρῶ δὲ ἀπλησίθησαν ἀπὸ τὴν κυ-
 ρίευσιν αὐτοῦ, ἔφρον τζαπιά καὶ ἄλλα ἐργαλεῖα, καὶ ἤρ-
 χησαν νὰ σκάπτωσι τὸ θεμέλιον τοῦ τείχους, ἔξωθεν, (ἐ-
 πειδὴ τοὺς ἔσω Ὁ Ἕλληνας καὶ τοὺς ἔξω Τούρκους τὸ τεῖ-
 χος τοῦ Πύργου διεχώριζε) καὶ ἐπομένως διὰ τῆς πυ-

ρίτιδος νὰ διαφύξῃσιν τὸν Ἡῦρον. Μὲ τῆτο ἀνομφιόλας ἐπετύγχανον τὸν σκοπόντων. Κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν εἶδον ἔσωθεν οἱ Ἕλληνες καὶ συνθήματα γενόμενα ἀπὸ τὸ Φρούριον διὰ τῶν πυροβόλων, ἀγκουῖτες τὴν σημασίαν των. Μετ' ὀλίγον δὲ εἶδοποιούνται ἀπὸ τοὺς ἔωθεν Ἕλληνας διὰ τῶν χειρονομιῶν, ὅτι ἔφθασε πρὸς βοήθειαν τῶν Καρυστηνῶν ἀπὸ τὴν Χαλκίδα ὁ Ὅμηρ Πασσᾶς μὲ ὅλα τὰ στρατεύματά του, καὶ ὅτι ὁ Φαβδίερος ἔλαβε μέτρον νὰ ὑποχωρήσῃ πανστρατιᾷ εἰς τὸ παραθαλάσσιον Πεταλιούς, δύο καὶ ἡμίσειαν ὥρας ἀπέχον. Ἡ θέσις τῶν Εἰζώων εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἦτον πολλὰ δεινὴ· ἐπειδὴ πρὸς ὅλα ταῦτα εἶδον ἀπὸ μίαν θορίδα, ὅτι οἱ Τούρκοι ἔφερον δύο βαρέλια πυρρίτιδος πρὸς κατεδάφισιν τοῦ πύργου· καὶ, ἂν ἤθελον νὰ φύγῃσιν ἐκεῖθεν, ἔπρεπε νὰ διαβῶσιν ἐν ἐπίπεδον 30 βημάτων, καὶ κατὰ τὴν διαβάσιν των, περίπου ἀπὸ δέκα δωμάτια οἰκιῶν, ἤθελον τουφεκισθῶσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Μ' ὅλα ταῦτα ἀπηλπισμένοι ἀπεφάσισαν τὴν ὑποχώρησίν των, καὶ ἀπωλέσθησαν τέσσαρες Εὐζῶνοι καὶ τέσσαρες ἐπληρώθησαν ἡδῆ· ἔγινε γενικὴ ἡ ὑποχώρησις ἀπ' ὅλα τὰ Σώματα. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην ἐφονεύθησαν ἀπὸ τὰ ἄλλα Σώματα, ἕκ μὲν τῆς Γραμμῆς ὀκτώ καὶ ὁ Λοχαγὸς Παναγιώτης Πίσσας ἕκτος τῶν πληρωμένων· ἐκ δὲ τῶν Ἐλαφρῶν δύο τοῦ Στέφου, καὶ αὐτὸς ἐπληρώθη εἰς τὸ γόνυ.

Ἡ ὑποχώρησις διὰ τοὺς Πεταλιούς ἔπρεπε νὰ γίνῃ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, ἐπειδὴ ἔως τότε μίλις ἡδύνατο νὰ λάσῃ κάθε Σῶμα τὸν σχηματισμὸν του, καὶ νὰ γίνῃ πρόσβλεψις διὰ τοὺς λαβωμένους καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα τῆς μετακομίσεώς των. Οἱ πληρωμένοι καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ ἔκονομικοῦ τὸ ἴδιον ἐσπέρας μετεκομίσθησαν εἰς τὴν νῆσον Κέα· ὁ δὲ Φαβδίερος ἐβάδισε μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, ἔχων τοὺς Εὐζῶνους καὶ τὸν ἕκτον Λόχον πάλιν ὀπισθοφυλακὴν, πρὸς τοὺς Πεταλιούς.

Μέχρι τοῦδε τακτικὴ διανομὴ τροφῶν δὲν ἐχορηγεῖτο· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον τὰς δυνάμεις των καὶ τὴν θέλησιν τοῦ νὰ μάχωνται, ἐλπίζοντες ἰὰ κυριευθῆ ἡ Κάβυστος, ὅπως καθίς εἴπετο νὰ εὕρη τ' ἀγαθὰ τῆς ζωῆς του· Ἡδὴ ὅμως ἀπελπιθέντες καὶ ἀπὸ τὰ δύο, ἀπέκαμον, καὶ δὲν εἶχον πλέον μήτε τὰς σωματικὰς δυνάμεις των νὰ βαδίσωσιν. Ὁ Στρατὸς ἦτον πλήρως δυσαρρεσκείας καὶ γογγυσμῶ. Τέλος πάντων ἐφθασε καὶ ἐστρατοπέδευσε εἰς τὸ ἀκροθαλάσσιον Πεταλιούς (1).

Ἡ πρώτη φροντίς τοῦ Φαβδίου ἦτον νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ ἐκεῖ εὐρεθέντα ἀπ' ἄλλην περιστάσιν Ἑλληνικὰ ὄχυράματα, καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν τέρην διὰ τὸ μέλλον. Ἐπιμένων δὴ ὤρισε τὰς ἀπαιτούμενας φυλακὰς, πέμψας καὶ τὸ Ἰππικὸν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ρερῶ πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Χαλκίδος εἰς ἓν ἐπίπεδον, καὶ πρὸς βοσκὴν τῶν ἵππων, καὶ πρὸς ἐπαγρύπνησιν τῆς ἐνδεχομένης ἐπιδρομῆς τοῦ Ὁμήρ Πασσᾶ (2). Τὴν ἐπιούσαν ὅλοι οἱ Ἀζιωματικοὶ τῶν Σωματίων ἐγόγγυζον ἀναφανδὸν κατὰ τὸ Φαβδίον διὰ τὴν ἀπροὐλεψίαν τῶν τροφῶν, καὶ διότι γίνεται αἴτιος νὰ ἀπολεσθῶσι δύο χιλιάδες Ἕλληνες δι' ἄλλειψιν ἄρτου καὶ πλοίων. Τότε ὑποχρεωθείς ὁ Φαβδίος νὰ σχηματίσῃ κύκλιον τῶν Ἀζιωματικῶν, ἐκοινοποίη-

(1) Μακρὰν τῆς Στερεᾶς, 200 βήματα, εἶναι ἓν μικρὸν νησίδιον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Πεταλιούς· διὸ ἔλαβε καὶ ἡ θῆσις ἐκείνη τὴν ὀνομασίαν ταύτην.

(2) Τὴν ἐπιούσαν ὁ Λοχαγὸς τῆς Ὀπισθοφυλακῆς Δόμπριτζ, ἀγνοῶν τὴν ὑποχώρησιν τοῦ Φαβδίου, ἔστειλεν ἕνα Τουμανιστὴν εἰς Κάρυστον, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἱρχομὸν τοῦ Πασσᾶ καὶ τὴν ἄλλειψιν ἄρτου· οὗτος συνελήφθη ἀπὸ τοῦ Τούρκου· ὁ δὲ Λόχος, μαθὼν τὴν ὑποχώρησιν, ἦλθεν εἰς Πεταλιούς.

σιν εἰς αὐτούς τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἣτις ἐπέ-
 τρεπε τὴν ἐκστρατιαν ταύτην, καὶ ὑπέσχετο τὴν ἀποσο-
 λὴν, ὅσον τάχιστα, τῶν ἀλεύρων μὲ τὰς δύο Γολέττας.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν (πολλὰ πρῶτῃ) ἐπιπίπτει ἡ ἐμ-
 προσθοφυλακὴ τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ αἰφνιδίως κατὰ τῶν ἡ-
 μετέρων ἰππέων, συνισαμένη ἀπὸ 1000 Πεζοῦς, καὶ 200
 Δελίδες (σῶμα ἰππικόν), οἵτινες, δι' ἀμέλειαν τῆ ἀρχηγῆ
 των Ῥεγνῶ, εὗρον ἀνετοιμῆς τέτους εἰς τρόπον, ὥστε οἱ
 ἵπποι πολλῶν ἦσαν ἀσέλωτοι, ἄλλοι ἐκοιμῶντο, καὶ ὀ-
 λίγοι ἔμνον ἄγρυπνοι. Ὀφελούμενοι λοιπὸν οἱ Τῦρκοι
 ἀπὸ τὴν περίστασιν ταύτην, ὤρμησαν καὶ ἀμέσως ἐτρέψαν
 αὐτὰς εἰς φυγὴν καταδιώκοντες καὶ φονεύοντες μέχρι του-
 Στρατοπέδου. Ἐνταῦθα 12 ἰππεῖς, καὶ ἄλλοι τόσοι ἵπποι
 ἀπώλεσθησαν, καὶ τὰ φορητὰ ζῶα μὲ ὅλα τὰ ἐπιπλα, καὶ
 ὁ ὑπὸ ἡγετῆς τοῦ Ῥεγνῶ ἔπεισον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχ-
 θρῶν, οἵτινες δὲν εὖ ἀμελήθησαν ἕως ἐδῶ.

Τὴν τρίτην ἡμέραν (Μ. Μ.) ἐπλησίασαν καὶ ἐπροσκά-
 λουν ὄλον τὸ Σῶμα τῶν Ἑλλήνων εἰς μάχην. Οἱ Ἑλλη-
 νες, μοιροῦντι ἦσαν ἀδύνατοι ἀπὸ τὴν νηστείαν, ὑπέλαβον
 τὴν προσκλήσιν τῶν Τούρκων ὡς ὕβρις, καὶ ὤρμησαν, τρέ-
 ψαντες τὸ πεζικὸν αὐτῶν εἰς φυγὴν. Εἰς τὴν μάχην ταύ-
 την, ἐπειδὴ τὸ ἰππικὸν προηγουμένως ἔλαβε τὴν ἡτταν,
 καὶ ἐπιθυμει νὰ ἐκδικηθῆ, ὤρμησεν ἀπερισκέπτως· οἱ δὲ
 Τῦρκοι, ἐπιχορῆμοι ἐπὶ τῇ προτέρῃ νίκῃ, ἐδέχθη-
 σαν αὐτὰς μὲ ἐπιμονήν· γενομένης δὲ συμπλοκῆς, ἦλθον
 εἰς χεῖρας, καὶ ἡ μάχη μετεβλήθη εἰς μονομαχίαν. Τὸ Ἑλ-
 ληνικὸν Πεζικὸν, ἀφ' οὗ ἐδίωξε τὸ ἐχθρικόν, ἔδραμε πρὸς
 βοήθειαν τῶν ἰππέων μας, καὶ οὕτως ἐτρέπησαν καὶ οἱ
 ἐχθροὶ ἰππεῖς εἰς φυγὴν, κατατρεχθέντες ἕως ἐν τέταρτον,
 τῆς ὥρας. Εἰς τὴν παρούσαν μάχην οἱ Ἑλληνες ἔλαβον
 24 φορητὰ ζῶα καὶ δύο ἐφόνευσαν· ἀπὸ δὲ τὸ ἰππικὸν
 τέσσαρες Τούρκοι, καὶ ἄλλοι τόσοι Ἑλληνες ἐφονεύθη-

σαν· Τὸ μεγαλύτερον δὲ δυστύχημα τῶν ἱππέων μας ἦτον ἡ ἀπώλεια τῆς σημαίας των.

Τὴν ἐπιούσαν οἱ ἐχθροὶ δὲ ἐφάνησαν. Κατὰ τὴν τετάρτην δὲ (μετὰ τὴν ἀπὸ Κάρυτον ὑποχώρησιν,) ἐπαρειασθη ὁ Ὀμὲρ Πασσῶς μὲ ὄλα τὰ στρατεύματα τῆς Χαλκίδος καὶ Κάρυστου, καὶ ἐπροκάλει τοὺς Ἕλληνας εἰς μάχην, συμποσοομένων αὐτῶν ἕως τριῶν χιλιάδων. Οἱ Ἕλληνες κάλλιστα ἐγνώριζον τὴν δύναμιν καὶ ἀξιοτῆτα τῶν Τούρκων· ἀλλ' ἡ νησιία τοὺς ἔκαμε νὰ μὴ δύνανται εὐὰ κνηθῶσιν. Ὅθεν ἀπέφυγον τὴν πρόσκλησιν τῶν Τούρκων, οἵτινες καὶ ἐπολοσόρησαν αὐτοὺς σχηματίσαντες κύκλον ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον τῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ ἄλλου, μέσον δὲ αὐτοῦ ἡμεῖς. Ἐπομένως ἔφερον καὶ ὄύω κανόνια ἀπὸ τὴν Κάρυτον, καὶ ἐπυροβόλουεν ἐγγὺς τῷ Ἑλληνικῷ πλήθους.

Παρερχομένων τῶν ἡμερῶν, ἔκλινον οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ χεῖρον, φθάσαντες εἰς ἐλλειπὴν κατάστασιν. Ἐξήρχοντο ἀπὸ τοὺς προμαχώνας σειρόμενοι, διὰ νὰ εὐρωσι τροφίμων χόρτον διὰ τὴν πείναν των, καὶ ἐφρονεύοντο ἀπὸ τὰς Τούρκους. Ἐφαγον ἱππες, ὄιτους· ἀλλὰ καὶ ἡ τροφή αὐτὴ δὲν ὠφελούσε χωρὶς ἄρτου καὶ ἄλατος· ἐκατήντησαν δὲ οἱ πρὸ ὀλίγου ἀνδρείοι ὕπνεται νὰ σειρῶνται μὲ τὴν κοιλίαν, ὡς οἱ ὄφεις, καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ ὑφώσωσι καὶ διευθύνωσι τὰ ὄπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Πρὸ πάντων ἔπασχον οἱ τῆς Γραμμῆς, οἱ ὅποιοι εἰς κάθε ἤχον τοῦ τυμπάνου ἔπρεπε νὰ ἦναι εἰς τὴν Γραμμὴν, καὶ εἰν ἐπετετέπετο, ὡς οἱ ἄλλοι, προηγεμένως νὰ προβλέψωσι τροφίμα εἶδη. Ὅθεν ὁ Φαβδιέρος ἐπροβλέψε, τοὺς μὲν ἔχοντας σωματικὰς δυνάμεις ἔτι διέταξε νὰ μείνωσιν εἰς τοὺς προμαχώνας, καὶ νὰ ἀντικρούωσι τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς δὲ ἀδυνατούς ἔσειρε πρὸς τὴν ὄχθην τῆς θαλάσσης πρὸς ὑποφύλαξιν, διὰ νὰ μὴ φονεύωνται ἀδίκως ἀπὸ τὰς Τούρκους.

Τὴν ἑξῆς ἡμέραν παρουσιάζεται ἐν Τραμπάκουλον ἐρχόμενον ἀπὸ Σύραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ καιρὸς ἦτον γαληνιατὸς, καὶ ὀλίγον ἐναντίος, ἐβράδυνε τὸν πλοῦν του. Διὸ ὁ Διευθυντὴς αὐτῆ Παντελῆς Ψύχας, Χῆτος, ἐτάχυνε καὶ ἐξέλεθ' αὐτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀναγγέλλων, ὅτι ἔχει διάφορα τρόφιμα εἶδη καὶ πνεύματα, διὰ τὴν ἀγοράσῃ, ὅστις θέλῃ. Ὁ στρατὸς λοιπὸν ἀνυπόμονος περιέμενε τὴν προσέρισίν του, ἀπέχοντος ἔτι τρία μίλια μέχρι τοῦ λιμένος· ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως βλέπει, ὅτι τὸ Τραμπάκουλον καὶ τὸ Μύστικον τοῦ Κ. Βρατζιάνου ὑποχωροῦν καὶ μετὰ τὰ παντὰ φεύγου πρὸς τὴν νῆσον Κέα. Μετ' ὀλίγον παρουσιάζεται καὶ ὁ στολίσκος τοῦ Ὀμιῆ Πασσᾶ, πλέων ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, συμιστάμενος ἀπὸ 13 μικρὰ πλοιάρια πολεμικά, τὰ ὅποια ἄνευ ἀναβολῆς ἐπλησίασαν εἰς τὴν ὄχθην, καθ' ἣν ὁ ἀδύνατος στρατὸς ἦτον προφυλαγμένος ἀπὸ τὰ κανόνια τοῦ Πασσᾶ, καὶ ἤρχησεν ἀδιάκοπον πυροβολισμόν. Ὁ δὲ Ψύχας ἔλαβε μέρος καὶ αὐτὸς τῶν δυστυχιῶν μας.

Ὁ Κ. Βρατζιάνος ἐπετάχυνε τὸν πλοῦν του εἰς τὴν Αἴγινα, καὶ ἀνήγγειλε τὰ τοῦ Στρατοπέδου τοῦ Φαδδίε-ρου εἰς τὸ Κοινὸν τῶν Ψαριῶν, τὰ ὅποια ἄνευ ἀναβολῆς πέμπει δύο πολεμικά πλοῖα, φθάσαντα τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐντεῦθεν ὁ Τηρικὸς στολίσκος ἔφυγε βίαιος καὶ προσωρμίσθη εἰς τὸ Ἀντιφρούριον (Καστέλι) τῆς Καρύστου. Ἀλλὰ τὰ Ψαριανὰ πλοῖα, (1)

(1) Ὁ Λοχαγὸς Κάρπος, παρὰ τὴν κληγὴν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν εἰς τὴν προσβολὴν τῆς Καρύστου, ἤτις ἀφώρμησεν ἀπεριποίητος οὖσα, ἀσθενήσας καὶ ἀπὸ τὴν κακουχίαν, ἀπεκατιστάθη ἀνίκανος πρὸς ἐξακολουθήσασιν τῆς ἰκστρατείας, καὶ μετεκομίσθη μετὰ τῶν Ψαριανῶν πλοίων εἰς Κίαν, καὶ ἐκείθεν εἰς Ἀθήνας, πρὸς Θεραπείαν του.

ἐπειδὴ ἔδραμον μὲ εἶαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Ἑλλήνων δὲν ἐφρόντισαν νὰ φέρωσι καὶ τροφάς. Τὴν ὀγδόην δὲ ἡμέραν ἦλθον καὶ ἕτερα δύο ἀπὸ τὴν Σύραν μὲ τροφάς, τὰς ὁποίας ἐφρόντισαν οἱ ἔχοντες ζῆλον πατριωτισμοῦ ἐν Ἐρμουπόλει Ἕλληνες νὰ στείλωσι. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἶχον μεταδῆ εἰς τὸ Βεροῦτι στρατεύματα Ἑλληνικά, ὀδηγούμενα παρὰ τοῦ Χ. Μιχάλη, Βιάσσου καὶ Κρισιώτου, μὲ πλοῖα Ἰδραϊκά ἔχοντες συντροφίαν νὰ ληστεύωσι τὴν ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν, καὶ ἀποτυχόντες τοῦ σκοποῦ εἶχον ἐπιτρέψει κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἰς Σύραν. Τότε ὁ φίλος τοῦ Φαβδίου δὲ Ῥογγῆς, ναύαρχος τῆς Γαλλίας, βοηθῶν εἰς τοιαύτας περιστάσεις τῶν φίλων του, διέταξε τὰ πλοῖα μὲ τὰ ἀπὸ Βεροῦτι στρατεύματα καὶ μετέδρασαν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Φαβδίου ἐκόντα καὶ ἄκοντα.

Τὸ Στρατόπεδον τοῦ Φαβδίου, ἀφοῦ ἐχρητάσθη ἀπὸ ἄρτον, ἠλησμόνησε τὰς πρὸ ὀλίγου δυστυχίας, καὶ ἤρχησε ψιθυρίζον (1), ὅτι δὲν πρέπει νὰ φύγωσιν ἐκεῖθεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Τέρκικους νὰ ἐκδικηθῶσι, καὶ τὴν πολιορκίαν τῆς Καρυστοῦ νὰ δεξακολυθῶσι. Τὴν αὐτὴν θέλησιν εἶχε καὶ ὁ Φαβδίος· πλὴν δι' ἄλλειψιν χρημάτων καὶ τροφῶν, καὶ διὰ τὴν κακὴν προαίρεσιν τῆς Κυβερνήσεως, μὴν ἐπιθυμούσης νὰ προοδεύσῃ ὁ Φαβδίος, ὡς ἀπιδείχθη, ἀπεφασίσθη ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Εὐβοίας, καὶ τὰ μὲν Ἐλωφρά Σώματα μετέδρασαν εἰς τὴν Ρούμελην, τὰ δὲ Τακτικά εἰς τὴν νῆσον Τῆνον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Φαβδίος, μὴν ὑποφέρων τὴν ῥαδιοιοργίαν ταύτην τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἐκινδύνευσαν δύο χιλι-

(1) Μόνον τὸ Σώμα τοῦ Μαρμούρη δὲν εἶχεν αὐτὴν τὴν δίλησιν, ἐπειδὴ ἐκινεῖτο ἀπὸ τὸν Γούραν.

ἀδελφὲς Ἕλληνας, καὶ ἡ ἀτομικὴ ὑπόληψις τοῦ προσεβλήθη, μετέβη εἰς Ναύπλιον, καὶ παρουσιάζεται πρὸς αὐτὴν, λέγων·

« Σέβαστὰ Μέλη τοῦ ἐκτελεστικοῦ Σώματος !

« Σὰς ἐνθυμίζω τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἀποτελεῖτε.
 « Σεῖς εἶθε ἡ Ἑπερτάτῃ Ἀρχῇ τῆ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.
 « Ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τούτους ; Αὐτὸ ἔκαμεν Ἐπανάστα-
 « σιν κατὰ τοῦ Σουλτάνου ὄχι μόνον νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν
 « μικρὰν περιφέρειαν τῆς πολεμουσῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ νὰ
 « ἐπεκταθῇ καὶ περαιτέρω ἐλευθερόν καὶ τοὺς λοιπὰς
 « ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ τυραννοῦ τόπους, οἱ ὁποῖοι ἀνυπο-
 « μόνως περιμένουσι μικρὸν Ἑλληνικὸν ὀπλισμένον Σῶ-
 « μα, διὰ νὰ συνενωθῶσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ν' ἀπορρίψωσι
 « τὸν πολυχρόνιον ζυγὸν τῆς τυραννίας. »

« Ἐγὼ ἔλαβον ὑπηρεσίαν Ἑλληνικὴν, καὶ ἔπρεπε νὰ
 « συμμορφωθῶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἔθνους τέτοις. Ἐκίνησα
 « κατὰ πρῶτον μὲ δύο χιλιάδας Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἐυ-
 « βοίας μὲ τὴν θέλησίν Σας. Στρατοπεδεύω εἰς τὸν Μα-
 « ραθῶνα, καὶ εἰδικοποιῶ τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ὁ στρατὸς
 « πρέπει νὰ συνοδεύηται μὲ τὰς ἀναγκαῖας τροφάς. Τί
 « μὲ ἀπεκρίθητε ; Προχώρει ἐμπρός, καὶ ἡ Διοίκησις πέμ-
 « πει ὅσον τάχος φορτωμένην μίαν Γολέτταν ἄλευρα.
 « Ἐπρεπε τάχα νὰ δυσπιστήσω εἰς τὰς ὑποσχέσεις μᾶς
 « Ἑπερτάτης Ἀρχῆς ; Μεταβαίνω εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν,
 « καὶ περιμένω τὰ ἄλευρα· ἀλλὰ τί πληροφοροῦμαι ; Ἡ
 « Κυβέρνησις ἔλαβεν ἄλλο μέτρον καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀπο-
 « στολὴν αὐτῶν. Τί δὲ περιπλέον γίνεται ; Κάθηται μη-
 « χανικῶς πῶς καὶ ἡ Γολέττα τοῦ Σώματος εἰς τὰ ῥιχὰ
 « νερά τῆς Ναυπλίας, καὶ δὲν δύναται νὰ πλεύσῃ διὰ τὸ
 « Στρατόπεδον. Καὶ τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον ἐλάβετε, Κύ-
 « ριοι ! διὰ στόματος ἑνὸς Βουλευτοῦ προτείνεται εἰς τὸ
 « Βουλευτικὸν Σῶμα. Πολὺ ἐλανθάσθητε, Κύριοι ! καὶ

« ταύτην τὴν φορὰν. Πολὺ δὲ ζημιώσατε τὸ Ἔθνος καὶ τὴν
 « Πατρίδα σας μὴ τὸ μέτρον τοῦτο. Λέγει ὁ Βουλευτὴς·
 « Ὁ Φαβδίερος ἔχει κακὸν σκοπὸν! βαδίζει εἰς τὰ ἴχνη
 « τοῦ Ναπολέοντος, καὶ μίαν ἡμέραν θέλετε ἰδεῖ τὸ Βυ-
 « λευτικὸν Σῶμα διαλελυμένον καὶ κατασπαραττιόμενον,
 « ὡς ἄλλοτε εἰς τὰ Παρσία. ὦ ἰδέα Ἑλλήνων! ὦ πό-
 « σον ἤθελ' εἶναι εὐτυχῆς ἡ Ἑλλάς, ἂν εἶχε τὰ φρονή-
 « ματα καὶ τὸν πλῆτον τῶν Γάλλων! Καὶ λοιπὸν τί εἶ-
 « πε; Διὰ τὰ μὴ γῆν τοῦτο, ἅς ἀπολεσθῆ ὁ Φαβδίερος!
 « Μέτρον ἀξιόλογον, Κύριοι! ἀλλ' οἱ δύο χιλιάδες δια-
 « τί νὰ συναπολεσθῶσιν, ὡς ἀθῶοι; Τάχα, ἂν ὁ Φαβδί-
 « ρος ἤθελε, διὰ τῆς βοηθείας τῆς τύχης, προσδεύσει εἰς
 « νέας κατακτήσεις, τίνος ἦτον τὸ κέρδος τοῦτο; Μή-
 « πως ἤθελε δυνηθῆ νὰ μεταφέρῃ αὐτὰς εἰς τὴν Γαλίαν,
 « ὡ; Γάλλοι; Μὲ ποίας στρατιωτικὰς δυνάμεις ὁ Φαβ-
 « δίερος ἔπρεπε νὰ μεγαλύνῃ τὸ Ἑλληνικὸν κράτος; Μὲ
 « Ἑλληνικὰς δέδαια! Ἄλλ' αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες εἶναι καὶ
 « Γάλλοι; ὄχι δέδαια· εἶναι σχετικοὶ, φίλοι, καὶ συγγενεῖς
 « ὑμῶν. Ὅχι, Κύριοι! Σεῖς συνελάβετε τοιαύτην ἰδέαν
 « διὰ τὸν Φαβδίερον, καὶ δολοφονεῖτε δύο χιλιάδας ὀμα-
 « ρνεῖς σας; Δὲν ἐπροστάζετε τὸν Φαβδίερον νὰ μὴν ὁ-
 « δηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τῆς ἀπώλειας; Δὲν ἐπρο-
 « στάζετε τέλος πάντων ἕνα Ἕλληνα νὰ πιεσολίσῃ τοῦτον,
 « εἶναι εὐκόλου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἐκάμετε τῆτο ἀ-
 « ποφασίζετε τὴν ἀπώλειαν ἑνὸς πλήθους ἀνθρώπων, δια-
 « νὰ συναπολεσθῆ καὶ ὁ Φαβδίερος. Ὅχι οὕτως, Κύριοι!
 « Σεῖς ἔπρεπε ν' ἀπατήσητε τὸν Φαβδίερον εἰς αὐτὴν
 « τὴν περίστασιν, καὶ νὰ μὴ προσκόψητε τὰς προόδους τῆ-
 « ἔπρεπε νὰ τὸν βοηθήσητε, καὶ ὄχι νὰ τὸν ἀπολέσητε·
 « ἔπρεπε νὰ συλλογισθῆτε καὶ νὰ εἰπῆτε, ἅς τὸν ἀφήσω-
 « μεν νὰ ἐκτείνῃ τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος· καὶ, ὅταν, Κύ-
 « ριοι! ἤθελ' ἰδῆτε τὴν ἔκτασιν καὶ στεγέωσιν τοῦ Ἑλλη-

ανικοῦ Κραίου, τότε ἔπρεπε νὰ εἰπῆτε πάλιν ὁ Φαβ-
 « διέρος περιστοιχίζεται ἀπὸ Ἑλληνας, ἀπὸ συγγενεῖς
 « καὶ φίλους μας· ἄς τὸν ποτίσωμεν ἕνα καφφὲ μὲ δηλη-
 « τήριον φάρμακον, ἢ ἄλλως πως, καὶ κατάσχωμεν τὰ
 « κέρδη αὐτοῦ. Πολὺ πιθανὸν εἶναι, Κύριοι! νὰ ἐσυλ-
 « λάβητε καὶ τοιαύτην ἰδέαν, ὅτι δὲν ἤθελ' ἔχητε δικαίω-
 « μα νὰ κληρονομήσητε τὰ τοιαῦτα κέρδη του. Πῶς, Κύ-
 « ριοι! δὲν ἐπράξατε οὕτως, διὰ νὰ γίνητε πλέσιοι, ἐνῶ
 » εἴθε τῶρα πτωχοί;

« Ἄμα λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνην
 » εἰς ἕνα Ἑπάλληλόν της, ἐγὼ παύω νὰ ὑπηρετῶ τοιαύ-
 « την Κυβέρνησιν, καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ δοθῇ ἡ διαταγὴ
 » τῆς ἀφέσεώς μου, καὶ τὸ φύλλον τῆς ὀδοιπορίας μου. »

Ὁ Φαβδιέρος εἶχε τερεῖαν ἀπόφασιν ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ
 τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ἡ Διοίκησις παρακάλεσε τῆτον πολλά-
 κισ νὰ μένῃ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν του, καὶ τρόπον τινὰ ὁ-
 μολογήσασα τὴν ἔλλειψίν της, τὸν ἱκανοποίησε μὲ τοῦτο,
 καὶ ἔλαβεν αὐθις τὴν διοίκησιν τοῦ Τακτικοῦ, μεταβάς
 εἰς τὰς Ἀθήνας ἔπειτα.

Εἰς τὰς Ἀθήνας εὔρε τὸ Τακτικὸν εἰς μεγάλην παρα-
 λυσίαν καὶ λειποταξίαν. Ὀλόκληροι οὐλαμοὶ, φέροντες καὶ
 τὸν δημόσιον ὄπλισμὸν, ἐλειποτακτοῦσαν. Ἐντεῦθεν ἔφυγον
 καὶ πολλοὶ Γάλλοι φιλέλληνες, ὁ διοικητὴς τοῦ Ἰπικῆ
 Ῥεγνῶς καὶ ὁ Ταμίης Φρεσνίκ, Γάλλος, μὲ τὸ χρηματι-
 κὸν τοῦ Σώματος, ἐκ τῆς νήσου Κέας· ὁ δὲ Δεκρός, διοι-
 κητὴς τῆς Γολέττας, μετέβη εἰς τὴν Σμύρνην, ἐπώλησε
 τὴν Γολέτταν καὶ ἔγινεν ἄφαντος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, πρῶην
 500 ζηλωταί, ἐλειποτάκτησαν ἅπαντες, ἐκτὸς τῶν πρὸ
 αὐτῶν καταταχθέντων, καὶ 10 ἢ 20 ἐκ τῶν νεωτέρων. Ἡ με-
 γαλητέρα λειποταξία ἔγινεν ἀπὸ τὰ εἰς Ἀθήνας ἀφεθέντα
 Σώματα, παρὰ ἀπὸ τὰ εἰς Κάρυστον ἐκοστρατεύσαντα.
 Ὁ Φαβδιέρος μετὰ τὴν ἄτυχον ἐκστρατείαν του, ἐστέρη-

θη τὴν διὰ τὸ Γακτικὸν οἰκονομίαν, καὶ ἔμεινε μὲν ἐνεῖντην μόνον τῶν παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἑταιρίας χορηγήσεων. Διὸ δὲ ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως μετέβη εἰς τὰ Μέθαινα κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τῷ 1816, λαβὼν καὶ τὸ εἰς Ναύπλιον Τάγμα μεθ' ἑαυτοῦ. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἶχε λάβει καὶ ἀρκετὰς βοηθείας ἀπὸ τῆν Γαλλίαν, δηλ. ἱμάτια καὶ λοιπὰ, καὶ ἀρκετὸν ποσὸν χρηματικόν. Ὀνομάσας δὲ τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσεν εἰς Μέθαινα, Τακτικὴν πόλιν, οἰκοδόμησε προσωρινὰ οἰκήματα διὰ τοὺς ἀδυνατούς, καὶ ἀποθήκας διὰ τὸ ὑλικόν.

Καὶ μετέπειτα ἔλαβεν ἐπίσης μίαν ἀρκετὴν ποσότητα ὑλικῶν καὶ χρηματικῶν ἀπὸ τῆν Ἀγκῶναν· ἀλλ' αὐτὰ ἦσαν τὰ ἔσχατα βοηθήματά του. Ἐπομένως ἠκολούθησεν ὁ Φαβδιέρος καὶ εἰς ἄλλας ἐκστρατείας ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, πλὴν πάντοτε μὲ γυμνότηγα τῶν στρατιωτῶν καὶ μὲ πνεύαν μεγάλην δι' ἔλλειψιν τῶν μέσων. Μάλιστα, μετὰ τὴν ἐξοδὸν του ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἐκινδύνευσεν ὄλως διόλου γὰ διαλυθῆ τὸ Σῶμα διὰ τὴν ἔλλειψιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου. Ἐπειτα πάλιν ἐκστράτευσεν ὑπὲρ τῆς Χίου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1827. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς ἐκστρατείας ταύτης παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν προσασίαν τῷ Κυβερνήτου Γ. Καποδίστρια, ὅστις εἶχεν ἔλθει τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κυβερνήτου ἄλλαξεν ὄλως διόλου διεύθυνσιν τὸ Κυβερνητικὸν Σύστημα, παρητήθη καὶ ὁ Φαβδιέρος ἀπὸ τῆν Ἑλληνικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ μετέβη εἰς τὴν Γαλλίαν.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΠΙΝΑΞ

Σελ.

Προσφώησις πρὸς τὸν Κύριον Ι. Ἀμβρόσιον
καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν Ὁδησσῷ Ὁμογενεῖς α΄.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ὁ Στρατηγὸς Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτζου Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ εἰς τὴν Λεδαδεῖαν	1
Ἀῖτια τῶν ἀναντίων του κατηγοριῶν	2
Ἀνύπαρκτος συμφωνία τούτου μετὰ τοῦ Δ. Τψηλάντου	3
Ἐποχὴ τῆς χειροτονίας τούτου ὡς Ἀρχιστρατήγου τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος	4
Ἀνάπτυξις τῆς καταδίκης ἐνὸς Ἱερέως κλπ. Περιγραφή τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Μεχμέτ Ρουσιούτ Πασσᾶ κατὰ τὰ 1822	5
Ἐφοδίασις τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν	7
Ἀνακάλυψις τῆς Κλεψύδρας καὶ περιγραφή Ἀφαίρεσις τῆς ἐπὶ τοῦ Προμαχώνος Ἐπιγραφῆς	8
Εἴσοδος τῶν Τούρκων εἰς Σάλονα	9
Μάχη εἰς Μετόχι	10
Ἐκστρατεία τοῦ Ὀδυσσεύς ἐξ Ἀθηνῶν	12
Μάχη εἰς Λαδὶ καὶ Μοναστηριὶ Ἡ Παναγία Θάνατος τοῦ Μήμιου Κατζικογιάννη καὶ σωτηρία τοῦ Ὀδυσσεύς διὰ στρατηγήματος	12
Ἀπάτη καὶ ἐπιστροφή τῶν 12 χιλιάδων Τούρκων εἰς Λαμίαν	13
Ἀπόπειρα κατὰ τοῦ Καραμπάμπᾶ	14
Ἐκστρατεία τοῦ Ὀδυσσεύς ὑπὲρ τοῦ Μεσολογίου, 1822	15
Παράδοσις τοῦ Ἰουσὺφ Πεῆ καὶ Ταμάζη Πίν-	16

παση εἰς Ἀργάταν τῆς Πελοποννήσου	22
Ὁ Πρεκόφτζαλη Πασσᾶς κατὰ τῆς	
Βοιωτίας μὲ 32,000	23
Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν παραχωρηθέντων 500 μισθῶν	24
Νίκη εἰς Παγῶντα	25
Αἰτίαι τῆς διαλύσεως τοῦ Στρατοῦ καὶ καταστροφῆ τῆς ἐπαρχίας Ξεροχωρίου	26
Θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου Ταλαντινοῦ	27
Ἐπιστροφή τοῦ Πρεκόφτζαλη εἰς Λάρισα	29
Ἐκστρατεία εἰς Εὐβοίαν νέα	30
Ὁ Ὀδυσσεὺς πολιορκεῖται εἰς Ἀλιβέρι	30
Κίνησις τούτου εἰς Βαθονῆσι καὶ διάλυσις τῆς πο- λιορκίας τοῦ Ὁμέρ Πασσᾶ	31
Στρατόπεδον εἰς Βρυσάνια καὶ πολιορκία τῆς Χαλ- κίδος διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης στενῆς	31
Τύχη τοῦ Μαργαρίτου Κούταβου, Αἰνήτου	32
Ῥαδιουργίαι κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς τὰς Ἀθήνας	32
Κατάστασις τοῦ Φρουρίου τῆς Χαλκίδος πολιορ- χημένῃ	34
Δ ὄγοι τῆς ἀποτυχούσης πολιορκίας	36
Παρατηρήσεις περὶ τοῦ Μάρκου Πότζαρη καὶ Ὀδυσ- σεύος κατατρεχθέντος	38
Μάχη τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς Γαβριάν	40
Ἐπιστροφή τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη ἀπὸ Ἀθήνας εἰς Λαμίαν	42
Ἀνακεφαλαίωσις τῶν πράξεων τοῦ Ὀδυσσεύος κατὰ τὰ 1821, 1822 καὶ 1823	42

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Καταδρομὴ καὶ δολοφονία τοῦ Ὀδυσσεύος.	
Πολιτικοὶ σκοποὶ τοῦ Θ. Νέγρη καὶ Α. Μαυροκορδάτου	44
Ἀντίστασις τοῦ Ὀδυσσεύος	45

Αἰ κατ' αὐτοῦ ὁδηγίαι πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον	46
Ἀπόπειρα δολοφονίας εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Χ. Φισφίση	47
Θάνατος τοῦ Νούτζου καὶ Παλάσκα	48
Ἀποκήρυξις τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ πρόσκλησις ἐπίσημος περὶ τῆς κεφαλῆς του	50
Ἐπίβουλή κατὰ τῆς ζωῆς του εἰς Ναυπλίαν	51
Αἰτία τῆς ἀποσκευτῆσεώς του εἰς τοὺς Τούρκους	52
Ἀπόπειρα κυριεύσεως τοῦ Καραμπαμπᾶ	54
Παράδοσις τούτου εἰς τὸν Γούρα, καὶ θάνατος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων	55
Διαγωγή τοῦ Α. Μαυροκορδάτου κατὰ τοῦ Γ. Βαρνακιώτου	56

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Περὶ τοῦ Τακτικοῦ Σώματος καὶ τοῦ
Συνταγματάρχου Κ. Φαββιέρου.

Σύστασις τοῦ Τακτικοῦ νέα	60
Ἀντενέργεια	61
Ἐπιμέλεια τοῦ Συνταγματάρχου Γ. Ρόδι διὰ τὴν πρόοδόν του	69
Μάχη εἰς Μύλους Ναυπλίου	64
Ἀρχηγία τοῦ Φαββιέρου	66
Ἀπόπειρα κατὰ τῆς Τριπολιτζᾶς	68
Νόμος Ἀπογραφῆς	70
Παρατηρήσεις περὶ τοῦ Γούρα	71
Πρόοδος τοῦ Τακτικοῦ	72
Περὶ Φιλελλήνων	73
Μιτάδασις τοῦ Φαββιέρου εἰς Ἀθήνας	74
Βοηθήματα τῆς Φιλελληνικῆς Ἐταιρίας εἰς Γαλλίαν	78
Ἐκστρατεία εἰς Πέτζας	79
Σχηματισμός Σταυροφόρων	79

'Εκστρατεία κατὰ τῆς Καρύστου	80
Ἀντιένεργμα τῆς Διοικήσεως κατὰ τῷ Φαβδίου	88
'Ο Λοχαγὸς Κάρπος κυριεύει τὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς Καρύστου προμαχῶνα.	91
'Υποχώρησις εἰς Πετταλιούς	93
Τὸ Τακτικὸν πολιορκούμενον	95
Κακίστη κατάστασις αὐτοῦ.	96
Πολιορκεῖται καὶ κατὰ θάλασσαν.	97
Φεύγουσι τὰ Τρωικὰ πλοῖα καὶ οἰτίζεται ὁ στρατός.	98
'Εγκατάλειψις τῆς Εὐβοίας.	98
'Ομιλία τῷ Φαβδίῳ πρὸς τὸ 'Εκτελιστικὸν Σῶμα.	99
Μετάβασις τοῦτον εἰς Ἀθήνας.	101
Παραλιπία τοῦ Στρατοῦ.	101
Προμήθειαι τῆς Γαλλικῆς 'Εταιρίας.	102
'Εκστρατεία ὑπὲρ τῆς Χίου.	102
Ἀναχώρησις τοῦ Φαβδίου εἰς τὴν Γαλλίαν.	102

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ.

* Η Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς	16
Ι. Θ. Κωλοκοτρώνης	4
Γ. Α. Κριαζῆς	κ
* Η Γραμματεία τῶν Ναυτικῶν	2
Ν. Δραγούμης	κ
Νότης Πότζαρης	κ
* Ἰωάννης Στράτου	κ
Χριστόδουλος Χ. Πέτρου	1
Μῆτρος Σκυλοδήμου	κ
Νικόλαος Σηλίβεργος	κ
Γ. Ἀθανασιάδης	κ
Ἄγγελῆς Κῶστα Τζόρτζη	κ
Νικόλαος Φ. Μακρῆς	2
Στέριος Θεοδώρου	κ
Γεώργιος Π. Ζαριφόπουλος	κ
Κ. Χρυσούλης	2
Σ. Σπηλιώτης	2
Κ. Καστόρχης	κ
Πρ. Παπαδημητρακόπουλος	κ
Α. Δ. Παπασταθόπουλος	κ
Δ. Τζόκρης	κ
Δ. Ν. Μπότζαρης	κ
Παράσχος Νακάσης	κ
Τριαντάφυλλος Λαζαρέτος	κ
Κουτσογιαννόπουλος	1
* Ἰωάννης Εὐσταθίου	1

Δ. Ναουμίδης	1
Μάστρακας	1
Ρέινκε	1
Χ. Ν. Μελιγγός	1
Ε. Ράλλης	1
Μπρόμης	1
Κ. Λακόπουλος	1
Χρήστος Σ. Βυζάντιος	1
Χ. Κλονάσης	1
Γω. Γ. Τυπάλδος	1
Ι. Αν. Σωμάκης	1
Δ. Γ. Φέδερ	1
Π. Νικολαΐδης	1
Ανδρέας Λόντος	1
Ν. Πιεράκος	1
Κίτζος Τσαβέλλας	1
Α. Ανδροῦτζος	1
Δημήτρης Αντώνη Βέκο	1
Κ. Όφμαν	1
Β. Μαριέλος	1
Στέφανος Κρήτης	1
Π. Α. Στεφανίτζης	1
Αλέξανδρος Μιμής	1
Χρήστος Ανδρέου	1
Στάματιος Δ. Κρῖνος	1
Θ. Μ. Καβάκος	1
Μανουήλ Γεωργιάδης	2
Κ. Καργάκης	1
Νικόλαος Λέριος	1
Π. Ξυταβελόνης	1
Ανδρέας Κάππαρης	2
Ζωρζής Καστήνιος	1

Γεώργιος Θ. Μπουρνιάς	κ
Απόλλων Σερεπίτης	1
Χρ. Παπαδόπουλος	1
Ἡλίας Νικολάου Πολίτης	1
Κωνσταντῖνος Φωράκης Σμυρναῖος	1
Στάμος Τριχαλιώτης	1
Ἀναστάσιος Χρηστήσης Κρανιδιώτης	κ
Γρηγόριος Ραστῆς	1
Γεώργιος Παπᾶ	1
Ἰωάννης Εὐστρατίου	1
Ἀναστάσιος Σ. Κωνοφάρος	1
Κ. Α. Μάνος	1
Ι. Δ. Φέστας	1
Δημ. Χατζίσκος	1
Δάμπρος, Νάκος	1
Ν. Δάμπρου Καρατζᾶς	1
Ἰωάννης Μάγνης	1
Δ. Λέριος	1
Ν. Φλογαίτης	1
Ἀντώνιος Βελισάριος	1
Δ. Νούλλας	1
Γ. Γρυπάρης	1
Π. Γαλανόπουλος	1
Ἀναστάσιος Μπαλῆς	1
Α. Σκαρμαγκᾶς	1
Α. Χωματιανός	1
Ι. Δ. Μωραΐτης	1
Κωνσ. Κουκούλης	1
Κ. Τζακανίκας	1
Κ. Ράμφος	1
Α. Κονταράτος	1
Ν. Ἰωαννίδης	1

Χ. Αγγερινός
 Σ. Παλαιολόγος
 Δ. Γ. Αντωνόπουλος

ΝΑΥΠΛΙΟΥ.

Ρόδιος
 Γ. Γεύσιος
 Ίω. Καρπούνης
 Α. Βάκος
 Ε. Βασιλείου
 Δ. Α. Τ. Κλάδος
 Γ. Χρήστου
 Σαρδόν Δελα Βᾶ
 Σ. Δουκίδης
 Ι. Σκοῦφος
 Αλ. Βλαχόπουλος
 Π. Φιλιππίδης
 Τ. Δαμπέροτης
 Δημήτριος Κυπριανός
 Ίω. Παρίσης
 Αντωνιάδης
 Ίάκωβος Θεοφιλάς
 Θ. Κεδωνάκης
 Μούστος
 Γ. Βοϊνέσκος
 Μ. Γεωργαντάς
 Γ. Φοντάνας
 Γ. Χροιάδης
 Ίωσήφ Αλμυράντης
 Ν. Κωνσταντέλης
 Βέοιρ
 Ι. Φωτεινός
 Φ. Σήτας
 Χ. Ζαμπρακάκης
 Γεώργιος Πρεβίτος
 Ίωαν. Καγγελάρης
 Πιέρης
 Κ. Βλαχόπουλος
 Δ. Καλλέργης
 Ίωάν. Κωνσταντινίδης
 Αλ. Πλατῦνας
 Χιτζ

Γ. Μ. Αντωνόπουλος	3
Φ. Γ. Κανελλόπουλος	1
Ν. Οικονόμου	1
Γ. Λαριώτης	1
Α. Στ. Αντωνόπουλος	1
Π. Κωτῆρας	1
Γ. Τριαντάφυλλος	1
Ι. Δ. Βώϊλας	1
Χ. Ματακίδης	1
Ἐδ. Μάσσαν	1

ΛΑΜΙΑΣ.

Β. Α. Πετμεζᾶς	1
Μ. Τολμίδης	1
Δ. Τριγγέτας	1
Γ. Ευστράτιος	1
Χουρμούζης	1
Γ. Μαρίνος	1
Ηούλος Σωτηριάδης	1
Δημητρούλης Ἰατροῦ	1
Δ. Μπεκέλλα	1
Δημήτριος Καμπραίνος	1
Ζ. Παναγιωτίδης	1
Δ. Σκουμπουρδῆς	1
Π. Κεφαλαῖς	1
Ἄνθ. Φαροῦς	1
Κ. Τασσίικας	1
Ν. Πανουριᾶς	1
Παπαδόπουλος Ἰλαρχος	1
Μάρκος Γέλλης	1
Ν. Κωλέτζης	1
Α. Φραγκουμάκης	1
Ν. Ἀνδρέου	1
Δῆμος Δούλιας	1
Διαμαντῆς Ν. Ὀλύμπιος	1
Γεώργιος Ζωρμπᾶς	1
Κ. Τράκας	1
Ν. Μουράτης	1
Φ. Μιχαλόπουλος	1
Ν. Τζιαγέτης	1
Σ. Κρομμύδας	1
Ι. Ἀμπαλαῖς	1

Ι. Παπαδόπουλος	Κ
Γ. Σαλωντιδής	Ι
Α. Ρόδιος	Ι
Ν. Χατηριάδης	Ι
Β. Ἐλευθερίου	Ι
Κωνστ. Βλάχος	Ι
Φ. Ἀγγελίδης	Ι
Ι. Μαμμάκης	Ι
Μ. Φ. Μικκέλης	Ι
Α. Ἀξελός	Ι
Α. Μπαζαῖτος	Ι

ΔΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἀντόνιος Γεωργαντᾶς	ΙΟ
Γεώργιος Βαΐας	Ι
Δάμπρος Ὀδυσσεύς	Ι
Γεώργιος Ι. Λάπας	Ι
Θεόδωρος Τζιμισήτης	Ι
Ἀναγνώστης Τζῶλας	Ι
Σταῦρος Σφακιανός	Ι
Γ. Δουβουνιώτης	Ι
Β. Πουῆγος	Ι
Ν. Μ. Νάκος	Ι
Τριαντάφυλλος Μπουγιουκλής	Ι
Ν. Μαυρολιθαρίτης	Ι
Ι. Α. Διακοσιάδης	Ι
Τόλιας Νικολάου	Ι

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

Σ. Γ. Σωμιέρος	3
Ἰω. Μανωλάκης	1
Κ. Σωτηριάδης	1
Στρ. Πίσσας	1
Βρανᾶς	1
Γ. Φ. Πανᾶς	1
Π. Ταπακόπουλος Δῶξας	1
Ἰωάν. Α. Μαρίτζας	2
Δ. Ι. Μεταξᾶς	1
Ἀθ. Χρ. Γουλεμόπουλος	1
Γ. Βάλδης	1
Σ. Δ. Βουλπιώτης	1
Σ. Μ. Μαυρογορδάτος	1
Α. Γκοιάνης	1
Γ. Σωμάκης	1
Β. Χρυσοβέργης	3
Π. Χρυσοβέργης	2

Ἐπειδὴ δὲν μᾶς ἐξηγεῖ ὁ Συγγραφεὺς, εἰς ποῖα ἐκ τῶν πολλῶν ἦτον παρῶν καὶ αὐτόπτης, καὶ εἰς ποῖα ἔχι, ἐμποροῦν νὰ πιστεύσωσι πολλοὶ, ὅτι καὶ τὰ τοῦ 1822 ἔτους διατρέξαντα εἰς τὰς Ἀθήνας εἶδεν αὐτοψί. Ἀλλ' ἡμεῖς βεβαιώνομεν τὸν Αναγνώστην, ὅτι ὄχι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχεν ὁ Κ. Σουρμελῆς τότε, ἐλθὼν τὸ ἐπόμενον ἔτος (1823) ἀπὸ τὴν Τουρκίαν.

Ὁ Κ. Σουρμελῆς Βιβλ. Β. Κεφ. Β. §. 8. λέγει·
 « Οὗτος δὲ (ὁ Ὀδυσσεὺς) φύσει πονηρὸς καὶ πανούργος,
 » ἐνεδύθη ὄλην τὴν ἀλωπεκῆν, ποιούμενος συχνὰς συνεν-
 » τεύξεις μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ Νικητῆ, ὑποχωρῶν αὐ-
 » τοῖς διὰ λόγου τὸ φρούριον, καὶ ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ἀ-
 » πλότητα τῶν δὺω τοῦτων, εὐρίσκει εὐκαιρίαν τὰ τοὺς
 » ἀπατήσῃ καὶ ἄλλως πως. » κ. τ. λ. Καὶ παρακατιών·
 « Ὁ Ὑψηλάντης ἐπίσθη μὲν, ἀλλ' ἐφύλαξε τὴν ἡγεμο-
 » νείαν διὰ τὸν ἀδελφόν του Ἀλέξανδρον· καὶ οὕτως κα-
 » τέρθωσε τὸ σκοπούμενον. Ταῦτα ἐπληροφρηθῆν ἐγὼ
 » ἀπὸ τινα συνεταιῖρον. »

Διὰ νὰ βάλῃ βάσιν εἰς τὰς ἐπομένας ψευδολογίας, καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ τὸν πλέον δριμύτερον τρόπον τὴν κατηγορίαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύος, καλεῖ αὐτὸν Παμπόνηρον, κ. τ. λ. Πῶς δύναται τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης ἀπατήθη ἀπὸ μίαν τοιαύτην πρότασιν τοῦ Ὀδυσσεύος, νὰ δεχθῆ ἠδυνάσει τὴν Ἠγεμονείαν τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ τὴν ἐπιφυλάξῃ διὰ τὸν Ἀδελφόν του; Τὸ αἶσθημα τοῦ Ὑψηλάντου ὡς πρὸς τὴν ἐπανάστασιν τῆ ἔθνους γνωρίζει καθεὶς. Γνωρίζει ἐπίσης καθεὶς, μὲ ποῖον ὁ Ὑψηλάντης συνετέλεσε πόνον εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Ὅσον πνεῦμα καὶ ἂν εἶχεν ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐξερεῖτο ὁμως τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸν πείσῃ εἰς ἓνα σκοπὸν, τόσο ἰδανικὸν καὶ γελοιώδη. Μεγάλως ἀδικεῖ ὁ Συγγραφεὺς καὶ